

การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง
The Implementation of the Community Organization Councils
of Nakhon Si Thammarat Province for Self-governance

อุดมศักดิ์ เดโชชัย
Udomsak Dechochai

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษิตตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the Degree
of Doctor of Philosophy in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง
The Implementation of the Community Organization Councils of
Nakhon Si Thammarat Province for Self-governance

อุดมศักดิ์ เดโชชัย
Udomsak Dechochai

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษิตตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the Degree
of Doctor of Philosophy in Human and Social Development
Prince of Songkla University
2565
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การขับเคลื่อนสภาพองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง
 ผู้เขียน อุดมศักดิ์ เตโชชัย
 สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ สังขรัตน์)

.....ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์)

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสังการ)

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญาสุทธินันท์)

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสังการ)

.....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ สังขรัตน์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำหรับ
 การศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

.....
 (ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้างู่งสา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ สังข์รัตน์)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสังการ)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ลงชื่อ
(นายอุดมศักดิ์ เดโชชัย)
นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ

(นายอุดมศักดิ์ เตโชชัย)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์ การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง
ผู้เขียน นายอุดมศักดิ์ เตโชชัย
สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม
ปีการศึกษา 2565

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง โดยผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบของงานวิจัยฉบับนี้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบคัดเลือกพื้นที่เพื่อใช้เป็นต้นแบบของการศึกษาเชิงลึก

ผลการวิจัย พบว่า บริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดจากการรวมตัวของเครือข่ายขบวนการองค์กรชุมชนเดิม ที่รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลในเบื้องต้น และเกิดการขับเคลื่อนขยายผลสมาชิกกลุ่ม เครือข่ายองค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน และภาคีพัฒนา เพิ่มเติมขึ้นตามประเด็นยุทธศาสตร์ของเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช และบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง พบว่า มีบทบาทสำคัญที่นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นอย่างน้อย 2 ระดับด้วยกันคือ 1) การจัดการระดับปากท้องตนเอง ที่เรียกว่า Self Management กล่าวคือ บทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดังกล่าวพบว่า ทำให้ชุมชนมุ่งเน้นการขับเคลื่อนตามประเด็นกิจกรรมที่ตนเองสนใจ เพื่อให้ตนเอง ครอบครัว หรือเครือข่าย มีขีดความสามารถพึ่งพาตนเองได้ก่อนเป็นลำดับแรก และ 2) การจัดการตนเองระดับปกป้องคุ้มครองสาธารณะ ที่เรียกว่า Self Governance กล่าวคือ บทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดังกล่าวพบว่า ชุมชนท้องถิ่นใช้กลุ่ม องค์กรชุมชน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเด็นปัญหาสาธารณะของชุมชน เกิดเป็นกลุ่มผลประโยชน์สาธารณะที่มีอำนาจสร้างพลังการต่อรอง และมีการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายร่วมกัน

คำสำคัญ: การขับเคลื่อน, สภาองค์กรชุมชน, การจัดการตนเอง

Thesis Title The Implementation of the Community Organization Councils of Nakhon Si Thammarat Province for Self-governance
Author Mr.Udomsak Dechochai
Major Program Human and Social Development
Academic Year 2022

ABSTRACT

This Research aims to study the context of the formation of the community organization councils and the role that leads to self-governance of the community. The researcher gave an example of the context of the Implementation community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. Which is the prototype area of this research for in-depth study by using participatory research methods.

The results of the research found that: A Context of the formation of the Community Organization Council of Nakhon Si Thammarat Province caused by the merger of the original community organization procession network gathered together to inform Established as a sub-district community organization council initially. and a Implementation to expand group members The network of community organizations, community leaders and partners developed more according to the strategic issues of the Community Organization Councils of Nakhon Si Thammarat Province Network. and the role of the Community Organization Councils of Nakhon Si Thammarat Province leading to self-governance. play an important role leading to the self-governance of the local community at least 2 levels 1) The self-management called “the earn one's living level”, that is, the role of the implementation of the community organization council. causing the community to focus on the implementation on the issues of their own interests and doing it is the main thing for self-family or kin have the ability to be self-reliant, and 2) Self-management at the level of the public protection, known as “Self-Governance level”, that is, The Local communities use groups, the community organizations as a tool to the implementation of the community on public issues. It is a public interest group that has the power to generate bargaining power. and has prepared joint to the policy recommendations.

Keywords: The Implementation, the Community Organization Councils, Self-governance

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถลุล่วงไปได้ ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ข้าพเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ สังขรัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสัจการ ที่ให้คำปรึกษาทางวิชาการ งานวิจัย และเปิดมุมมองทางด้านการพัฒนามนุษย์และสังคม

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญาสุทธิพันธ์ ที่เป็นเสมือนต้นแบบทางวิชาการ ขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ช่วยเหลือและให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ ประธานและเลขานุการการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนและผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยเหลือเพื่อข้อมูล และคำแนะนำเพิ่มเติมต่าง ๆ ในขั้นตอนการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณประธานและเลขานุการสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาแวพร้อมสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่สนับสนุนข้อมูลและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในขั้นตอนการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่เปรียบเสมือนบ้านหลังที่สอง และสนับสนุนทุนการศึกษา

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา มุทะหมัด และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดโช แชน้ำแก้ว คณมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ช่วยเหลือเพื่อในการพิสูจน์อักษร

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัว ญาติ พี่น้องทุกคน ที่คอยสนับสนุน และให้กำลังใจเสมอมา

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(5)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
รายการตาราง	(10)
รายการแผนภาพประกอบ	(11)
รายงานบทความที่ได้รับการตอบรับให้นำเสนอบทความและตีพิมพ์ในวารสาร	(12)
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	10
วัตถุประสงค์การวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
ขอบเขตการวิจัย	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	12
กรอบแนวคิดการวิจัย	14
วิธีดำเนินการวิจัย	16
ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษาสภาพสภาองค์กรชุมชน	16
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการ ตนเอง	18
ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการ จัดการตนเอง	20
ระเบียบวิธีวิจัย	21
ผลการวิจัย	27
บริบทการก่อตัวและภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในประเทศ	27
บริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช	34
บทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง	37
บริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว	43
บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่นำไปสู่การจัดการตนเอง	47

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทวิเคราะห์	55
บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การ จัดการตนเอง.....	55
บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่ การจัดการตนเอง.....	61
ผลของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง...	64
สรุปและข้อเสนอแนะ	70
บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การ จัดการตนเอง.....	71
บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่ การจัดการตนเอง.....	72
ผลของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง.....	73
ข้อเสนอแนะ.....	74
บรรณานุกรม	76
ภาคผนวก	83
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญและรายนามผู้ให้สัมภาษณ์.....	84
ภาคผนวก ข แบบสำรวจข้อมูลเพื่อเลือกพื้นที่ศักยภาพใช้เป็นต้นแบบของการศึกษาและ แบบสัมภาษณ์	87
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์สำหรับการศึกษาวิจัย เรื่อง: การขับเคลื่อนสภา องค์กรชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง.....	90
ภาคผนวก ง โครงสร้างการบริหารจัดการ เครือข่ายขบวนจังหวัดนครศรีธรรมราช บูรณาการกับสภาองค์กรชุมชน	99
ภาคผนวก จ บทความนำเสนอในเวทีประชุมวิชาการ.....	107
ภาคผนวก ฉ บทความบนฐาน Scopus.....	121
ภาคผนวก ช บทความในวารสาร TCI 1.....	128
ประวัติผู้เขียน	142

รายการตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ภาพรวมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึง ณ เดือนกันยายน พ.ศ. 2558.....30
2	ภาพรวมการขับเคลื่อนเพื่อการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแยกได้เป็นรายภาคตั้งแต่ พ.ศ. 2551-2559.....31
3	ภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2564.....37
4	ตัวอย่างการวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายเชิงพื้นที่ ของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช.....39
5	ตัวอย่างการออกแบบกิจกรรมโครงการเพื่อการขับเคลื่อน.....41
6	การเชื่อมโยงภาคีการพัฒนาภายในจังหวัดและภายนอกจังหวัด เพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการ.....43
7	ภาพรวมกลไกโครงสร้างการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว.....46
8	ตัวอย่างภาพรวมการประมวลสภาพปัญหาและการจัดทำแผนงาน โครงการด้านเศรษฐกิจของแต่ละหมู่บ้าน.....50
9	ตัวอย่างภาพรวมการประมวลสภาพปัญหาและการจัดทำแผนงาน โครงการด้านสังคมของแต่ละหมู่บ้าน.....51
10	ตัวอย่างภาพรวมการประมวลสภาพปัญหาและการจัดทำแผนงาน โครงการด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมของแต่ละหมู่บ้าน.....52
11	ตัวอย่างภาพรวมการประมวลสภาพปัญหาและการจัดทำแผนงานโครงการ ด้านความมั่นคงปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของแต่ละหมู่บ้าน.....52
12	ตัวอย่างภาพรวมการประมวลสภาพปัญหาและการจัดทำแผนงานโครงการ ด้านโครงสร้างพื้นฐานของแต่ละหมู่บ้าน.....53

รายการแผนภาพประกอบ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	14
2	ขั้นตอนที่ 2 การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง.....	19
3	ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง.....	21
4	แบบแผนการเสนอรายงานการวิจัย.....	26

รายงานบทความที่ได้รับการตอบรับให้นำเสนอบทความและตีพิมพ์ในวารสาร

Udomsak dechochai, Utit Sangkharat, and Wanchai Dhammasaccakarn. (2021). *The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand*. 2nd International Conference on Multidisciplinary and Current Educational Research (ICMCER) ICMCER - 2021 Ayuttaya, Thailand 23rd & 24th January 2021. Mahachulalongkornrajavidyalaya University association with IFERP.

Udomsak dechochai, Utit Sangkharat, and Wanchai Dhammasaccakarn. (2021). The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. In *PSYCHOLOGY AND EDUCATION* 58(1): 1644-1647

อุดมศักดิ์ เดโชชัย อุทิศ สังขรัตน์ และวันชัย ธรรมสัจการ. (2562). บริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ตำบลนาแว สู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2560. ใน *วารสาร มหาคุฬานาครทรรค์* 6 (10), 5381-5392

2nd International Conference on
Multidisciplinary and Current Educational Research - 2021

23rd - 24th January 2021 | MCU - Ayutthaya, Thailand

ICMCER - 2021

Ref.No: 3143
19th January 2021
Conference Secretariat- Ayutthaya, Thailand

Letter of Acceptance

Abstract Id: ICMCER_08153

Paper Title: **The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for Self-governance of Local Communities: A Case Studies of the Community Organization Councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand**

Author: Udomsak dechochai

Co-Authors: Utit Sangkharat, Wanchai Thammasaccakarn

Dear Udomsak dechochai,

Congratulations!!

The scientific abstract reviewing committee is pleased to inform your article "**The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for Self-governance of Local Communities: A Case Studies of the Community Organization Councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand**" is accepted for oral/video presentation at "**ICMCER -2021**" On 23rd – 24th January 2021 at Ayutthaya, Thailand. The abstract has been accepted after our double-blind peer review process and plagiarism check. Your paper will be published in relevant Scopus Indexed Journals as well as in the Conference Proceedings. Authors and speakers are recommended to proceed for registration to confirm their slots in relevant scientific sessions by following the link given.

<https://icmcer.com/conference-registration.php>

Delegates can write back to this email for Letter of invitation and confirmation for visa processing or institutional approvals.

Journal/Publication

The editorial board, ICMCER expects your research article for further review before submission to respective journals given below based on originality, uniqueness, quality and authors preferences.

+91 90873 88723 (India)

info@icmcer.com

www.icmcer.com

2nd International Conference on
Multidisciplinary and Current Educational Research - 2021

23rd - 24th January 2021 | MCU - Ayutthaya, Thailand

ICMCER - 2021

Authors can submit their full revised, updated or extended version of article for peer review and processing the link given below,

<https://icmcer.com/abstract-and-full-paper-submission.php>

Type of Presentation: Oral/Video

Acceptance Status: Yes

Name of the Journal	Indexing and ISSN
Solid State Technology	SCOPUS, ISSN: 0033-3077
Psychology and Education	SCOPUS, ISSN: 2210-142X
Universal Journal of Educational Research	SCOPUS, ISSN:2332-3205

International Journal of Computing and Digital Systems	SCOPUS, ISSN: 2210-142X
--	-------------------------

For further more details and other affiliated journals feel free to contact us to:
info@icmcer.com

Event Page: <https://icmcer.com/index.php>

Registration Guidelines:
<https://icmcer.com/conference-registration-guidelines.php>

Note: Kindly send us the payment details and registration form to the official mail id of the event before last date of registration.

All the accepted scientific articles will be index in one of the following scientific metadata repository.

Thanks and Regards
Nandhini.P
Project Manager
ICMCER-2021
Ayutthaya,Thailand

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๓/๓ ม.๕ ต.มะม่วงสองต้น อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร. ๐๗๕-๓๔๒๘๙๘ โทรสาร ๐๗๕-๓๔๕๘๖๒

ศธ. ๖๑๒๗ /๓๑๓

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง รับรองการลงบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหจุฬานาครทรรศน์

เจริญพร นายอุดมศักดิ์ เดโชชัย

ตามที่ นายอุดมศักดิ์ เดโชชัย ผศ.ดร.อุทิศ สังข์รัตน์ และรศ.ดร.วันชัย ธรรมสังข์ การ ได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง "บริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว สู่ "ชุมชนจัดการตนเอง" ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี ๒๕๖๐ (THE CONTEXT OF THE IMPLEMENTATION OF NA WAE SUBDISTRICT COMMUNITY ORGANIZATION COUNCIL TO "SELF-GOVERNANCE COMMUNITY" UNDER THE CONSTITUTION OF THAILAND 2017)" เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารมหจุฬานาครทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารประจำปี พ.ศ.๒๕๖๑ ให้เป็น วารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ ๑ (TCI ฐาน ๑) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒ โดยจะดำเนินการจัดพิมพ์ในฉบับต่อไปตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ และวารสารมหจุฬานาครทรรศน์ได้รับบทความวิจัยของท่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ในการนี้ วารสารมหจุฬานาครทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ขอรับรองว่ากองบรรณาธิการวารสารฯ ได้พิจารณาแล้วมีมติเห็นควรรับตีพิมพ์บทความวิจัยเรื่องดังกล่าว และจะนำบทความของท่านตีพิมพ์ในวารสารมหจุฬานาครทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ในปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๐ เดือน ธันวาคม ๒๕๖๒ นี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูอุณหสุตาลังการ,รศ.,ดร.)

บรรณาธิการวารสารมหจุฬานาครทรรศน์

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองของไทยในอดีตมีรูปแบบที่เรียกว่า “ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์” ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยนักวิชาการสมัยต่อมาเรียกรูปแบบการปกครองแบบนี้ว่าเป็นการปกครองแบบ “รวมศูนย์อำนาจ” ซึ่งอำนาจทั้งหมดถูกรวมไว้ที่ศูนย์กลางคือพระมหากษัตริย์ที่อยู่ในเมืองหลวง แม้ในบางยุคสมัยจะมีการกระจายอำนาจไปสู่เจ้าเมือง และขุนนางตามหัวเมืองบ้างก็ตาม ดังเช่น กรณีการกระจายอำนาจและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในระบบจตุสดมภ์ คือ กรมเวียง กรมวัง กรมคลัง กรมนา ที่ริเริ่มใช้ตั้งแต่อาณาจักรอยุธยา ประมาณ พ.ศ. 1981 จวบจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 5 แต่ก็ยังถูกกำกับโดยอำนาจส่วนกลางซึ่งเราสามารถมองเห็นได้ชัดเจนดังสมัยการปกครองแบบมณฑลในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ผู้ปกครองมณฑลถูกส่งมาจากส่วนกลางและดำเนินนโยบายตามคำสั่งที่มาจากเมืองหลวง ดังที่ ลิขิต ธีรเวคิน (2548) กล่าวว่า การปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นดูเหมือนเป็นการกระจายอำนาจไปยังผู้ปกครองมณฑล แต่แท้ที่จริงแล้วผู้ปกครองมณฑลเหล่านั้นต่างถูกส่งมาจากส่วนกลาง และดำเนินนโยบายการปกครองตามที่ได้รับมาจากเมืองหลวง และรายงานทุก ๆ อย่างที่เกิดขึ้นในมณฑลกลับไปยังกรุงเทพฯ เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงวินิจฉัยสั่งการ โดยมีเสนาบดีกระทรวงกลาโหม (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์) เป็นที่ปรึกษา

อย่างไรก็ตาม ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวดังกล่าว พระองค์ทรงมีแนวคิดในการกระจายอำนาจการปกครองผ่านกลไกของระบบการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้น โดยทรงปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเสียใหม่ ช่วงประมาณพุทธศักราช 2435 พระองค์ทรงปรับเปลี่ยนระบบจตุสดมภ์ที่เริ่มล้าสมัยแล้วทรงตั้งกระทรวงขึ้นมา 12 กระทรวง ได้แก่ มหาดไทย นครบาล โยธาธิการ ธรรมการ เกษตร พาณิชการ ยุติธรรม มุรธาธร ยุทธนาธิการ พระคลังมหาสมบัติ การต่างประเทศ และกลาโหม เป็นต้น และในรัชกาลดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2565) ยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2440 และได้ใช้พระราชบัญญัตินั้นเป็นแบบแผนวิธีปกครองทั่วพระราชอาณาจักร นับเป็นครั้งแรกที่มีการใช้อำนาจการบริหารครบทั้ง 3 ลักษณะคือ หลักการรวมอำนาจการบริหาร หลักการแบ่งอำนาจการบริหาร และหลักการกระจายอำนาจการบริหาร ผลพวงของพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ได้เสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของการปกครอง ทั้งยังได้สร้างรูปแบบการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ผ่านหน่วยการปกครอง 5 ระดับ ตามที่ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ (2565) ได้สรุปไว้คือ 1) มณฑลเทศาภิบาล เป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุด มีอาณาเขตรวมท้องที่ ตั้งแต่สองเมือง (จังหวัด) ขึ้นไป 2) เมือง (ต่อมาใน พ.ศ. 2495 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นจังหวัด) คือ ท้องที่หลายอำเภอรวมกัน มีข้าราชการปกครองประกอบด้วย “ผู้ว่าราชการเมือง” กับ “กรมการเมือง” 3) อำเภอ คือ ท้องที่หลายตำบลรวมกัน 4) ตำบล คือ ท้องที่หลายหมู่บ้านรวมเป็นตำบล และ 5) หมู่บ้าน เป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคที่เล็กที่สุด การกระจายอำนาจผ่านหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวนี้ นับได้ว่าเป็นก้าวอย่างสำคัญ

ของการปฏิรูปประเทศที่ส่งเสริมการสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชนท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น แม้จะยังคงมีสายใยของการบังคับบัญชาจากส่วนกลางอยู่ก็ตามแต่ก็นับได้ว่าอำนาจการปกครองได้ถูกกระจายและส่งผ่านสู่มือประชาชนในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น

เมื่อยุคสมัยผ่านไป แม้ว่าองค์พระมหากษัตริย์จะทรงออกพระราชบัญญัติเพื่อกระจายอำนาจการปกครองราชอาณาจักรของพระองค์ไปสู่ท้องถิ่น เพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไปสู่ความเป็นรัฐ “สมัยใหม่” มากขึ้น แต่กาลต่อมาประเทศก็ยังคงต้องเผชิญกับปัญหาที่ทำนายหลายอย่างทั้งภายในและภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกซึ่งมีความสลับซับซ้อน เรื้อรัง การสงคราม และการขยายตัวของสังคมนระหว่างประเทศแบบยุโรป ซึ่ง คิวพล ชมภูพันธ์ (2564) กล่าวถึงการเคลื่อนตัวของสยามเข้าสู่สังคมนระหว่างประเทศแบบยุโรปในช่วงครึ่งหลังคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมานั้นทำให้สยามต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศจากรัฐจารีตแบบเดิม เพื่อให้สอดคล้องวิถีปฏิบัติเชิงสถาบันของสังคมนระหว่างประเทศ ทั้งในแง่การเปลี่ยนไปสู่การเป็นรัฐสมัยใหม่และในแง่ของการปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกสังคมนดังกล่าวที่มาพร้อมกับ “ตัวตน” และ “หน้าที่” แห่งรัฐแบบใหม่ จวบจนประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองไปสู่ “ระบอบประชาธิปไตย” ในปี พ.ศ. 2475 ก็เริ่มมีกลไกการกระจายอำนาจรูปแบบของ “ระบบรัฐสภา” โดยมีตัวแทนมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งนับได้ว่าเป็นการกระจายอำนาจมากขึ้นกว่าอดีต กระนั้นก็ตามแม้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยแล้วก็มีการทำรัฐประหารมาอย่างต่อเนื่องสลับกับการเลือกตั้งเรื่อยมาทุกสมัย แต่ระบอบการปกครองดังกล่าวนี้ก็ยังไม่สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของประเทศและท้องถิ่นได้ครอบคลุมและทั่วถึงจนก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมนเพิ่มสูงมากขึ้น ดังที่ Pasuk Phongpaichit and Chris Baker (2016) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้เกี่ยวกับแง่มุมของความเหลื่อมล้ำของรายได้ ความมั่งคั่ง และอำนาจ ซึ่งถ้าขาดดุลยภาพอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมนและการเมืองได้เสมอ

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ “ระบอบประชาธิปไตย” ในปี พ.ศ. 2475 ที่มีกลไกการกระจายอำนาจรูปแบบของ “ระบบรัฐสภา” โดยมีตัวแทนมาจากการเลือกตั้งของประชาชนที่ดูเหมือนว่า ระบอบการปกครองดังกล่าวนี้สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งยังได้รับการกล่าวขานยกย่องโดยทั่วไปว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุด และจะเป็นระบอบการปกครองของประเทศที่สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่กลับพบว่าอำนาจการปกครองก็มีได้อยู่ในมือของประชาชนอย่างแท้จริง แต่เปลี่ยนผ่านไปสู่ตัวแทนเพื่อใช้อำนาจดังกล่าวให้กับตัวเองและพวกพ้องเสียเป็นส่วนใหญ่ และมีหน้าซำระบอบการปกครองดังกล่าวนี้ยังได้สร้างปัญหาที่สลับซับซ้อนขึ้น ซึ่ง วิชัย ตันศิริ (2548) กล่าวถึงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีสภาผู้แทนราษฎรเป็นตัวแทนประชาชนในสภามีอำนาจในการออกกฎหมาย และพิจารณาเรื่องสำคัญที่กระทบต่อประเทศและประชาชน แต่การมีสิทธิใช้อำนาจที่ผูกจำกัดแค่ตัวแทนในรัฐสภากลับมิได้ครอบคลุมอันสามารถที่จะแก้ปัญหาในระดับรากหญ้าได้อย่างแท้จริง และต่อมากลับพบว่าผู้แทนที่เป็นตัวแทนจากประชาชนต่างเป็นกลุ่มแสวงหาประโยชน์ และละเลยประชาชน การใช้อำนาจดังกล่าวเป็นการใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง อำนาจจึงตกอยู่ในมือของคนกลุ่มเดียวซึ่งมิได้แตกต่างจากการปกครองแบบรวมนศุนย์อำนาจในอดีตที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงได้

ดังที่ สมบัติ อารงธัญวงศ์ (2551) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ระบบการเมืองของไทยปัจจุบันมีรูปแบบการผูกขาดอำนาจทางรัฐสภา ดังนั้นการปกครองแบบประชาธิปไตยก็ไร้ความหมายเพราะเมื่อตัวแทนของประชาชนกลายเป็นตัวแทนของกลุ่มทุนและนักธุรกิจการเมือง เมื่อเข้ามาสู่อำนาจแล้วก็จะใช้สภาฯ เป็นที่ออกกฎหมายสร้างอำนาจครอบคลุมถึงผลประโยชน์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การจัดสรรตำแหน่งการปกครองอันมีอำนาจชอบธรรมในการจัดการบังคับบัญชา ซึ่งเชื่อมโยงการโยกย้ายข้าราชการที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับขั้วอำนาจที่ปกครองซึ่งไม่เอื้อต่อการแสวงหาประโยชน์ นอกจากนี้การใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมยังรวมไปถึงการสร้างเครือข่ายอำนาจอื่น ๆ ขึ้นมาเป็นกลุ่มพวก เช่น ศาล และกระบวนการยุติธรรม ซึ่งนับว่าอันตรายมากเป็นการปกครองแบบกลุ่มผลประโยชน์ โดยคนหมู่มากไม่ใช้การปกครองแบบ “ประชาธิปไตย” ดังนั้น “การกระจายอำนาจการปกครอง” โดยให้ประชาชนรากหญ้า ทุกชาติพันธุ์ ทุกศาสนา ทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าจะอยู่จุดใดของโลกมีที่ยืน จึงเป็นเรื่องที่โลกสมัยใหม่เรียกร้องต้องการ

อย่างไรก็ดี ระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทยซึ่งใช้ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ซึ่งเราถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารปกครองประเทศแต่เมื่อกลับไปทบทวนการปกครองแบบรัฐสภาที่ผ่านมาในหลายรัฐบาล เราพบว่ามีการใช้อำนาจแบบกระจุกตัวและจำกัดวงอำนาจอย่างชัดเจน นโยบายการปกครองแบบแนวตั้งจึงมีให้เห็นอยู่ทั่วไปทุกระดับการปกครอง แม้ผลการศึกษาของ ฐาถินี สังขจันทร์ และอักษรณ์ วงศ์ปรีดี (2558) จะบ่งชี้ว่ามีประชาชนขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี ได้มีการแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองด้วยการมีความพยายามและเรียกร้อง ให้เกิดการมีส่วนร่วมทางตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตัดสินใจทางนโยบายสาธารณะ ประชาชนสามารถบูรณาภาพความคิดกับการปฏิบัติในการพัฒนาชุมชนได้ พร้อมทั้งยอมรับความแตกต่างทางความคิดโดยไม่บังคับหรือได้รับการชักจูงจากผู้อื่น เป็นต้น

ถึงกระนั้น กระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมและสร้างขีดความสามารถให้กับพลเมืองในท้องถิ่นยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น ความซับซ้อนของบทบัญญัติ ออกกฎหมาย อำนาจหน้าที่ การกำกับดูแล เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของกระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่ง มาโนช นามเดช (2559) พบว่า การเกิดขึ้นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะนั้น ในตัวบัญญัติของกฎหมายของแต่ละฉบับว่าด้วยเรื่องกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการใช้ถ้อยคำหรือบทบัญญัติที่มีลักษณะที่แตกต่างกันอยู่ทำให้การกำกับดูแลค่อนข้างมีบริบทที่ซับซ้อนและไม่สอดคล้องกัน ขาดประสิทธิภาพ และไม่มีทิศทางที่ชัดเจน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ภิรมย์พร ไชยยนต์ (2557) ที่พบว่า การปกครองท้องถิ่นไทยมีปัญหาด้านโครงสร้างที่ทับซ้อนกัน ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นที่ยังไม่ชัดเจน ปัญหาด้านการกำกับดูแลที่ราชการส่วนภูมิภาคกำกับดูแลท้องถิ่นจนขาดอิสระ ปัญหาด้านการคลังงบประมาณที่ไม่เพียงพอและขาดการพัฒนา ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลซึ่งขาดการพัฒนาและความก้าวหน้าทางสายอาชีพ และปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างเพียงพอ

ดังนั้น เมื่อประชาชนพลเมืองผู้เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริงกลับไม่มีสิทธิอย่างที่ควรจะเป็นเรื่อยมา มีหน้าซำยังถูกมองว่า อำนาจการปกครองที่ผ่านมาเป็นของส่วนกลาง จึงเป็นสิทธิตามกฎหมายที่ต้องกระจายออกจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ต้องหนุนเสริมอำนาจการปกครองตนเองของชุมชน จากภายนอกท้องถิ่นด้วยเงื่อนไขของข้อกฎหมายและระบบราชการ เป็นต้น จนละเลยความสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยจากภายในของท้องถิ่นให้เติบโต เข้มแข็ง ซึ่งการพัฒนาประชาธิปไตยจากภายในของท้องถิ่นดังกล่าว จะเป็นหนทางความสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการกระจายอำนาจอีกด้วย ตามที่ วุฒิสภา ตันไชย (2557) ได้ศึกษาสถานการณ์การกระจายอำนาจและประชาธิปไตยท้องถิ่นในประเทศไทยพบว่า คำอธิบายต่อสถานการณ์การกระจายอำนาจส่วนใหญ่มักเน้นในมิติเชิงกฎหมายและการบริหารของสถาบันที่เป็นทางการ แต่ละเลยมิติทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ แบบแผนและตัวแสดงที่ไม่เป็นทางการทำให้การพิจารณาสถานการณ์การกระจายอำนาจและประชาธิปไตยถูกมองว่าเป็นเรื่องที่มาจากการริเริ่มจากภายนอกท้องถิ่นไปสู่ภายในท้องถิ่นแทนที่จะมองว่าการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นและการส่งเสริมให้การกระจายอำนาจบรรลุผลนั้นมาจากพลวัตภายในของท้องถิ่นเองอีกด้วย

ในขณะที่รัฐราชการพยายามกระจายอำนาจ ผ่านสายการบังคับบัญชาจากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาคที่มีอยู่ทั่วพระราชอาณาจักร จวบจนมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้กล่าวได้ว่า เป็นภาพสะท้อนของแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังที่ สุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ (2556) กล่าวว่า เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พยายามเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แต่เดิมอาจหมายถึงแต่เพียงเฉพาะการมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการเลือกตั้ง มาสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายที่กว้างที่หมายถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านทางวิธีการต่าง ๆ อย่างเช่น การริเริ่มเสนอกฎหมาย การเข้าร่วมการทำประชาพิจารณ์ การร้องขอเพื่อให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 285 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้บัญญัติให้เห็นโครงสร้างการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องประกอบด้วยสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน รวมถึงผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีมาจากการเลือกตั้ง ซึ่งต่างจากอดีตก่อนปี พ.ศ. 2540 พบว่า ผู้บริหารส่วนท้องถิ่นบางรูปแบบ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสุขาภิบาล ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านี้คือ ข้าราชการประจำ

กระบวนการกระจายอำนาจการปกครองสู่ส่วนท้องถิ่นในระยะต่อมา แม้มีความพยายามจะเพิ่มพลังอำนาจของการปกครองให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนมากขึ้นดังที่กล่าวแล้ว แต่กลับพบว่าอำนาจการปกครองตนเองของประชาชนก็ยังมีได้ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่อยู่ในระดับฐานรากได้ จนเกิดแนวคิดในการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบจังหวัดจัดการตนเองขึ้น ซึ่งเป็นข้อเสนอจากคณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทยและนักวิชาการ ข้าราชการ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลาย ซึ่งการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบจังหวัดจัดการตนเองตามแนวคิดดังกล่าวนี้ประกอบด้วย 1) เป็นท้องถิ่นที่มีพื้นที่เต็มพื้นที่ของจังหวัด และ 2) มีการบริหารจัดการที่เบ็ดเสร็จ โดยดึงอำนาจจากส่วนภูมิภาคมาส่วนหนึ่งและจากส่วนกลางมาอีกส่วนหนึ่งทำให้การบริหารจัดการจังหวัดดียิ่งขึ้นและสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างเต็มที่

ซึ่ง จรัส สุวรรณมาลา (2556) มองว่า จังหวัดจัดการตนเองที่ว่าจะสามารถ ลดปัญหาความซ้ำซ้อนกันระหว่าง “ภูมิภาค” กับ “ท้องถิ่น”ในระดับจังหวัดลงได้ ซึ่งนอกจากจะช่วยประหยัดงบประมาณด้านการบริหารจัดการของรัฐลงได้อย่างมากแล้ว ยังจะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเบ็ดเสร็จเกือบทุกเรื่อง อีกทั้งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับขีดความสามารถในการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างได้อย่างมาก

ประเด็นเหล่านี้ สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2556) มองว่า ประเทศไทยของเรานั้นถือเป็นรัฐเดี่ยว โดยมีศูนย์รวมแห่งอำนาจอธิปไตยรวมอยู่ที่เดียวกันประชาชนทุกคนจึงอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายเดียวกัน โดยมีการจัดแบ่งระดับการปกครองออกเป็น 3 ระดับคือ การปกครองส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง และกรม การปกครองส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร ดังนั้น จึงเห็นด้วยกับหลักการที่ให้มีการปกครองส่วนภูมิภาคต่อไป ด้วยเหตุว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมตรวจสอบ ซึ่งการควบคุมตรวจสอบที่ดีที่สุดของประเทศไทย คือการให้หน่วยงานของรัฐเข้าไปตรวจสอบดูแลซึ่งกันและกัน และประการต่อมา มองว่าอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนภูมิภาคต้องลดบทบาทหน้าที่ลงและเพิ่มอำนาจให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น

ดังนั้น การส่งเสริมให้เกิดดุลยภาพแห่งอำนาจ (Checks and Balances) ระหว่างภาครัฐ ภาคท้องถิ่นและภาคประชาชน ดังกล่าวนี้นั้น เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2555) กล่าวว่า สิ่งจำเป็นที่เราต้องพิจารณาให้เห็นอยู่เสมอก็คือประเทศชาติบ้านเมืองนั้นมีประชาธิปไตย 3 ระดับ คือ ประชาธิปไตยในระดับชาติ ประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น และประชาธิปไตยในระดับชุมชนที่บูรรวมกันไม่ได้ และขาดอันใดอันหนึ่งก็ไม่ได้ให้เป็นฐานคิดที่สำคัญว่า มีชาติต้องมีท้องถิ่นด้วยแต่ที่ขาดไม่ได้ อย่างยิ่งยวด คือ ชุมชน ประชาธิปไตยแต่ละระดับไม่ควรเลียนแบบกัน ดังนั้น เมื่อมีท้องถิ่นก็มีชุมชนอยู่ด้วยเสมอ ในการสร้างท้องถิ่นเข้มแข็งนั้นจะต้องมีชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งทรัพยากร ทุน ส่วนแบ่งแห่งอำนาจ เกียรติภูมิ หรือแม้แต่อัตลักษณ์ของชุมชน เป็นต้น เหล่านี้ล้วนส่งเสริมให้เกิดประชาธิปไตยชุมชนระดับฐานราก และท้ายสุดอาจก่อให้เกิดภาพการเมืองสมานฉันท์ที่มีความเข้มแข็งและยังจะช่วยสร้างหรือส่งผลดีให้เกิดสังคมสมานภาพที่มีความสมดุล ยั่งยืน ทั้งภาคเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ภูมินิเวศ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง ดังที่ ประเวศ วะสี (2549) กล่าวว่า เมื่อชุมชนเข้มแข็งเป็นประชาธิปไตยจะช่วยต้านทานทุกสิ่งทุกอย่างจะช่วยแก้ปัญหาทุกชนิด เพราะฉะนั้นเราต้องมีชุมชนเข้มแข็งเต็มพื้นที่ที่จะช่วยสร้างประชาธิปไตย หรือการเมืองสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น

ดังนั้น การสร้างกระบวนการกระจายอำนาจการปกครองและการสร้างสิทธิเสรีภาพ การปกครองตนเองเพื่อสร้างสรรประชาธิปไตยที่แท้จริงให้กับชุมชน ท้องถิ่นได้นั้น ไม่ควรมองปัญหาแค่ข้อจำกัดของการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว แต่ควรรีเริ่มส่งเสริมการพัฒนาให้มีการสร้างอำนาจการปกครองขึ้นภายในท้องถิ่นเอง พัฒนากลไกในการขับเคลื่อนเพื่อดูแลกันเองภายในท้องถิ่น ซึ่ง วุฒิสสาร ตันไชย (2557) มองว่า เมื่อพิจารณาสถานการณ์

การกระจายอำนาจและประชาธิปไตยถูกมองว่าเป็นเรื่องที่มาจากการริเริ่มจากภายนอกท้องถิ่นไปสู่ภายในท้องถิ่นแทนที่จะมองว่าการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น และการส่งเสริมให้การกระจายอำนาจบรรลุผลนั้นมาจากพลวัตภายในของท้องถิ่นเองอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของปัญหาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง และท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม ในลักษณะของการสร้างการเมืองภาคพลเมืองแบบคู่ขนาน หรืออาจจะเรียกว่าเป็นการส่งเสริมรูปแบบประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) หรือเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบसानเสวนาปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) อันจะช่วยเพิ่มพลังอำนาจการต่อรองให้กับภาคประชาชน และท้องถิ่น สามารถจัดการปัญหาได้ด้วยตัวเองและขับเคลื่อนไปด้วยกันอย่างคู่ขนาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดดุลยภาพแห่งอำนาจ (Checks and Balances) ระหว่างภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาระยะหนึ่งเราจะพบว่าความร่วมมือกันของพลเมืองในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติเพื่อจัดการหรือแก้ไขปัญหาของตนเอง ในลักษณะของขบวนการขับเคลื่อนทางสังคมหรือการขับเคลื่อนการเมืองภาคพลเมือง ซึ่งจะเป็นเสมือนระบอบประชาธิปไตยทางตรงของประชาชน และจะเป็นช่องทางให้กับประชาชนผู้เป็นเจ้าของปัญหาทั้งในเชิงปัจเจกชน และสาธารณชนลุกขึ้นกระทำการรวมหมู่ (Collective Entity) ร่วมปรึกษาหารือกัน (Deliberative) เพื่อจัดการแก้ไขสภาพปัญหาของตนเองและส่วนรวม ภายใต้ของระบบความสัมพันธ์แนวนราบ (Horizontal Relationship) ที่ทุกคนมีความเท่าเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขับเคลื่อนขบวนการของพลเมืองผ่านบทบาทของกลุ่ม/องค์กรชุมชน ได้เข้าไปมีบทบาทในการตรวจสอบ ควบคุม และกำกับทำให้พื้นที่การเมืองท้องถิ่นเปิดกว้างสร้างพื้นที่/ชีวิตสาธารณะ สำหรับการต่อรองเพื่อการจัดการทรัพยากร การสร้างวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชุดความสัมพันธ์ที่คงเส้นคงวามากขึ้น (ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ และคณะ, 2560) โดยไม่จำเป็นต้องรอคอยรับการแก้ไขปัญหามาจากภาครัฐในทุกเรื่องซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2552) ในงานวิจัยเรื่อง การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทยว่า โดยทฤษฎีแล้วการเมืองภาคประชาชนคือการเมืองแบบมีส่วนร่วมของพลเมือง (Participatory Democracy) ซึ่งครอบคลุมทั้งความเคลื่อนไหวของสาธารณชนทั่วไปในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะหรือกิจการสาธารณะ และการเคลื่อนไหวของประชาชนเฉพาะกลุ่มเพื่อแสดงสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง หรือเพื่อยับยั้งการกระทำของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของพวกเขา

การขับเคลื่อนการเมืองภาคพลเมืองดังกล่าว ปัจจุบันมีหน่วยงานที่เรียกว่า “สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน” (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคพลเมืองผ่านการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่มีการกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ ตามหลักการของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 โดยมีการสนับสนุนการพัฒนาสภาองค์กรชุมชน (คู่มือโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน, 2553) หลายระดับ ประกอบด้วย การดำเนินงานประชุมระดับตำบล เทศบาล จังหวัด ชาติ การติดตามสถานะสภาองค์กรชุมชนตำบล การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนตำบลที่ประชุมระดับจังหวัด และรายงานผลการดำเนินงานที่ประชุมระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล การรวบรวม ประมวลข้อมูลจากสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายสาธารณะในระดับต่างๆ รวมทั้งประมวลภาพรวมปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและแนวทางแก้ไขเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติพบว่า พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนดังกล่าว ในมาตรา 21 ได้บัญญัติให้สภาองค์กรชุมชนตำบล มีภารกิจสำคัญ 12 ประการ (พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน, 2551) ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ โดยร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติ ทั้งในรูปแบบการเผยแพร่ และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชนรวมถึงการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และให้เสนอแนะปัญหา พร้อมทั้งแนวทางแก้ไขต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ และเอกชน เป็นต้น

สำหรับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในเชิงปริมาณโดยภาพรวมทั้งประเทศตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีการจัดตั้ง จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนไปแล้วประมาณ 4,901 ตำบล โดยมีเป้าหมายในการจัดตั้ง จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนให้แล้วเสร็จทั้ง 8,000 ตำบลภายในปี พ.ศ. 2561 ส่วนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในเชิงคุณภาพที่ผ่านมา สุวัฒน์ คงแป้น (2557) มองว่า ทำให้สภาองค์กรชุมชนได้ร่วมกันวางแผนพัฒนาจากปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง ในลักษณะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง โดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการร่วมมือกับทุกภาคีในท้องถิ่นมาทำงานร่วมกัน สาเหตุที่สภาองค์กรชุมชนไม่สามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างมีพลัง ประการแรก เป็นเพราะแกนนำสภาองค์กรชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจต่อแนวคิด อุดมการณ์ แนวทางการทำงานตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ประการที่สอง จะต้องผลักดันยุทธศาสตร์การปฏิรูปเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างจากรากฐาน โดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญ

อย่างไรก็ตาม การเกิดขึ้นของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนและการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตามหลักการของพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้สร้างความเคลือบแคลง ความวิตกกังวลรวมทั้งข้อคำถามให้กับนักวิชาการ นักการศึกษา และนักเคลื่อนไหวต่างๆ ต่อสถานภาพการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน เช่น สภาองค์กรชุมชนเป็นองค์กรภาคประชาสังคมที่อาจถูกกำกับโดยรัฐ จะเป็นองค์กรที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืนได้หรือไม่ สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน สร้างกลไกการเมืองสมานฉันท์ในระดับชุมชน ท้องถิ่นหรือประเทศได้หรือไม่ หรืออาจสร้างความขัดแย้ง แตกแยกในระยะยาว เป็นต้น ความเคลือบแคลง ความวิตกกังวลรวมทั้งข้อคำถาม ต่อการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดังกล่าวเหล่านี้ ซึ่ง รัชณี ประดับ (2556) ได้นำเสนอปัญหาและข้อสังเกตที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนไว้ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรกคือการเร่งรัดจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน กล่าวคือ สถานะขององค์กรภาคประชาสังคมที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมืองทำให้สภาองค์กรชุมชนถูกตรึงด้วยกฎหมายถึง 2 ฉบับ คือพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนและพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง การรีบเร่งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตามกระบวนการทางกฎหมาย อาจส่งผลให้หลายพื้นที่ที่ยังไม่มีความพร้อม และอาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในท้องถิ่นได้ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

ประการที่สอง คือ สภาองค์กรชุมชนกลายเป็นสภาผู้นำชุมชน กล่าวคือ โครงสร้างของสภาองค์กรชุมชนที่มีลักษณะซ้อนทับกันระหว่างโครงสร้างระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ จึงอาจถูกมองว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเวทีสำหรับผู้นำชุมชนมากกว่า จะเป็นเวทีประชาคมของคนทั้งตำบล อีกทั้งยังเป็นที่น่าสังเกตว่า การที่ตัวแทนจากสภาองค์กรชุมชนที่ได้รับเลือกมาเป็นตัวแทนระดับชาติและเป็นสมาชิกสภาพัฒนาการเมืองก็จะมีสถานะและบทบาทที่โดดเด่นแตกต่างจากตัวแทนในระดับจังหวัดและตำบลอย่างมาก เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้ จะทำให้มองเห็นการจัดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของสมาชิกสภาองค์กรชุมชนที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติที่อาจนำมาสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสภาองค์กรชุมชนระหว่างผู้นำและสมาชิก ซึ่งอาจสร้างความขัดแย้งภายในชุมชนและเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนต่าง ๆ ได้เช่นกัน และประการที่สาม การบริหารจัดการชีวิตประชาชน (Governmentality) ในสภาองค์กรชุมชน กล่าวคือ วาทกรรมว่าด้วยชุมชนเข้มแข็ง สังคมเข้มแข็งที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางนั้น ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐไทยในการพัฒนาสังคมตั้งแต่ปลายทศวรรษ 2530 ทำให้ความหมายของรัฐในที่นี้ ไม่ใช่รัฐที่ใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อกดบังคับหรือควบคุมในความหมายเดิม แต่เป็นรัฐที่คำนึงถึงการดูแลและความมั่นคงของประชากรโดยอาศัยสำนึกของประชาชนเองในการสร้างระเบียบวินัยเข้าควบคุมและบริหารจัดการชีวิต ซึ่งเป็น “ศิลปะการปกครอง” (Art of government) ของรัฐสมัยใหม่ที่สร้างกลไกอันซับซ้อนแทรกซึมเข้าไปในปฏิบัติการและกิจกรรมของมนุษย์

ความเคลือบแคลง ความวิตกกังวล รวมทั้งข้อคำถามเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นได้จากการศึกษาของ มณีนีรัตน์ มิตรปราสาท (2555) ที่ว่าสภาองค์กรชุมชนตำบลไม่ใช่สูตรสำเร็จที่ภาคประชาชนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือเพื่อสร้างดุลอำนาจทางการเมืองให้กับภาคประชาชนได้โดยสมบูรณ์ แต่สภาองค์กรชุมชนมีศักยภาพในการใช้เพื่อเป็นเงื่อนไขในการสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ด้วยการเสริมองค์การสมาชิกให้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในสิทธิ เสรีภาพของตนเอง ตลอดจนมีปฏิบัติการทางสังคมที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาท้องถิ่นในประเด็นที่เป็นเรื่องสาธารณะ รวมถึงมีกระบวนการในการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งตามช่องทางที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยแกนนำชุมชนต้องเป็นหลักในการขับเคลื่อนและตระหนักถึงความสำคัญของการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ และมองว่าชุมชนท้องถิ่นที่ขาดองค์การชุมชนที่เข้มแข็งก็ไม่สามารถใช้สภาองค์กรชุมชนในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ ในหลายกรณีที่คาดหวังใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกในการระดมทรัพยากรจากภายนอกเป็นสำคัญ อันส่งผลให้ชุมชนเกิดความขัดแย้ง และอาจนำไปสู่ความแตกแยกในระยะยาว พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนโดยนัยยะนี้ จึงเป็นเสมือนกับดักทางอำนาจที่ทำลายความเข้มแข็งของภาคประชาชนและเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตยในโอกาสต่อ ๆ ไปเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนกว่าทศวรรษที่ผ่านมา แม้มีความน่าเคลือบแคลงสงสัย ความวิตกกังวล รวมทั้งมีประเด็นข้อคำถามและข้อสังเกตต่าง ๆ แต่มีนักวิชาการ นักการศึกษาจำนวนไม่น้อยที่พบว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนบางพื้นที่นั้นมีผลต่อการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นและชุมชน ส่งเสริมการสร้างระบอบประชาธิปไตยทางตรงให้กับชุมชน สร้างขบวนการเมืองภาคพลเมืองให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น สร้างความสมานฉันท์ให้

กับการเมืองท้องถิ่นเกิดการสร้างภาคีเครือข่ายองค์กรชุมชน รวมทั้งทำให้สมาชิกสภาองค์กรชุมชนทุกคน คิด ทำอะไรด้วยตนเองร่วมกันอย่างเสมอภาค เสมอไหล่ มากขึ้น เป็นต้น ประเด็นดังกล่าวเหล่านี้ ดารารัตน์ คำเป็ง (2552) ได้ศึกษาสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเวียง จังหวัดน่าน พบว่า บทบาทหน้าที่และสถานภาพทางปฏิบัติของสภาองค์กรชุมชนมีความสอดคล้องกับแนวคิดการกระจายอำนาจ นำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นการขยายตัวของการเมืองภาคประชาชน ในรูปแบบประชาธิปไตยทางตรงจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมการปกครองในทุกกระบวนการในท้องถิ่น และ สุธิตา บัวสุขเกษม (2554) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของสภาองค์กรชุมชนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาตำบลหนองประดู่ อำเภอลำปาง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า สภาองค์กรชุมชน มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการของประชาชนและปัญหาพร้อมแนวทางแก้ไขต่อหน่วยงานในท้องถิ่นได้มากที่สุด นอกจากนี้ การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมาทำให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้เรื่องการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ตามที่ อุษา เทียนทอง (2554) พบว่า ทำให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้เรื่องการปรับกระบวนการทัศน์การพึ่งตนเองของคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาระยะของชุมชน กระบวนการฝึกการคิดเชิงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาเหตุและปัญหา กระบวนการฝึกคิดตัดสินใจร่วมกันภายใต้ข้อมูลของชุมชน และกระบวนการฝึกปฏิบัติการร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนเพื่อสร้างความเป็นผู้นำ มีความเข้าใจในวิถีการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตยและขับเคลื่อนให้เกิดการเมืองภาคประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์ (2562) พบว่า การจัดการชุมชนบนพื้นฐานทุนของชุมชน ทั้งในด้านสังคมวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน โดยใช้องค์กรชุมชนต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ ภายใต้ผู้นำที่มีภาวะผู้นำ การบริหารจัดการที่ดี การจัดการความรู้ รวมถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครัวเรือน ระดับชุมชน และสังคมที่สร้างความอยู่ดีมีสุขให้แก่คนในชุมชน และยังสามารถใช้กรณีศึกษาดังกล่าวเป็นแนวทางให้แก่ชุมชนอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนของตนเองได้

ดังนั้น การศึกษาเรื่อง “การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง” จะเป็นการยกระดับจากสภาของภาคประชาชนที่มีนิยามจำเพาะตามพระราชบัญญัติไปสู่การจัดการตนเองของพลเมืองที่เป็นการขับเคลื่อนของสมาชิกสภาองค์กรชุมชนอย่างหลากหลายของพลเมืองทุกคน ทุกฝ่าย โดยมีทุกภาคส่วนมาช่วยกัน ทั้งร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำ และร่วมประสาน ทั้งนี้เพื่อสนองอุดมการณ์ตามพระราชบัญญัติ และจะเป็นการขับเคลื่อนการเมืองภาคพลเมืองของประเทศภายใต้ศิลปะการปกครองของรัฐแนวใหม่ ที่อาจจะช่วยก้าวข้ามสภาพปัญหาความเคลือบแคลงสงสัยและข้อวิตกกังวลดังกล่าวข้างต้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2553) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่า การทำสภาองค์กรชุมชนให้เป็นประชาธิปไตย ที่ประชาชนปกครองตนเองนั้น หมายความว่าที่ระดับชุมชนต้องไม่เน้นที่การเลือกผู้นำ เลือกตัวแทน เลือกคนที่ดีกว่าตน เก่งกว่าฉลาดกว่าตนไปทำหน้าที่ดูแลบ้านเมือง ดูแลประโยชน์ชุมชนแทนตน หากกลับเน้นให้ประชาชนทุกคน คิด ทำอะไรด้วยตนเองร่วมกันอย่างเสมอภาค เสมอไหล่ อย่างเท่าเทียมกัน เน้นหลักที่ว่าทุกคนเป็นทั้งผู้ปกครอง และผู้ถูกปกครอง ควรหลีกเลี่ยงหลักผู้นำเป็นใหญ่ ไม่ควรให้คนกลุ่มเดียวเป็นผู้นำตลอด แต่ให้แทบทุกคนผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาเป็นผู้

จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า การศึกษาเรื่องการขับเคลื่อนเคลื่อนไหวสภาองค์กรชุมชนจังหวัด นครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง ภายใต้รูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ประกอบด้วยเทศบาล และหลากหลายตำบล ซึ่งจัดได้ว่าเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ของประเทศซึ่งมีภูมิเนเวศของจังหวัดที่มีความสลัซซึบซ้อนหลากหลาย ทั้งพื้นที่เทือกภูเขา ฝึนป่า นา ทะเล ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “นครศรีฯ อยู่ดี มีสุข” ในนิยามของความมีศักดิ์ศรี มีตัวตนบนพื้นฐานประวัติศาสตร์อันยาวนาน พลเมืองทุกระดับในสังคมมีความเท่าเทียมกันในสิทธิเสรีภาพ มีความมั่นคงในชีวิต และเป็นผู้นำในการสร้างชุมชนเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งวิถีการก่อตัวของขบวนการภาคพลเมืองในจังหวัด นครศรีธรรมราชที่มีมาแต่เดิมจะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด นครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง ภายใต้ยุทธศาสตร์ 4 ด้านคือ 1) การเชื่อมโยงองค์กรภาคี เพื่อการมีส่วนร่วมทุกระดับ 2) พัฒนาจัดการข้อมูล และการใช้ประโยชน์เทคโนโลยี รู้เท่าทันสื่อ 3) การพัฒนากลุ่มที่จัดแจ้งกับสภาองค์กรชุมชน และ 4) การพัฒนากลุ่มที่จัดแจ้งกับสภาองค์กรชุมชน เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการเคลื่อนงานระดับพื้นที่ตำบลจนถึงระดับจังหวัดซึ่งจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษาเรื่องการขับเคลื่อนเคลื่อนไหวสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเองดังกล่าวนี้ จะใช้พื้นที่สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่รูปธรรมต้นแบบของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง ซึ่งจะช่วยพัฒนาระดับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบล จากสภาของภาคประชาชน ที่มีนิยามจำเพาะตามพระราชบัญญัติ ไปสู่การจัดการตนเองของพลเมืองในชุมชนท้องถิ่นที่เป็น การขับเคลื่อนของบรรดาเหล่าสมาชิกสภาองค์กรชุมชนอย่างหลากหลายของพลเมืองทุกคน ทุกฝ่าย โดยมีทุกภาคส่วนมาช่วยกันทั้งกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำ และร่วมประสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเองในประเด็นที่ว่าด้วยบริบทการก่อตัว และบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ซึ่งเผยให้เห็นแนวทางการพัฒนาระดับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน เพื่อการจัดการตนเอง ตามแนวคิด อุดมการณ์ ของพระราชบัญญัติและยุทธศาสตร์ว่าทกรรมกร พัฒนาว่าด้วย “ศิลปะการปกครอง” (Art of government) ของรัฐสมัยใหม่สู่ “การจัดการตนเอง ของชุมชนและท้องถิ่น” ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นต้นแบบของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองให้กับสภาองค์กรชุมชนจังหวัดอื่น ๆ และเสริมพลังในการขับเคลื่อนการเมืองของภาคพลเมือง ในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความเจริญเติบโตและเข้มแข็งยิ่งขึ้นในอนาคต

คำถามการวิจัย

- 1) บริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนเป็นอย่างไร?
- 2) บทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นอย่างไร?

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางในการจัดการและการก่อตัวสภาองค์กรชุมชนเพื่อการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนไปสู่การจัดการตนเอง เป็นแนวทางหรือต้นแบบในการศึกษาการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองในพื้นที่อื่น ๆ และได้ข้อมูลจากการศึกษาเพื่อสร้างเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อการปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นที่ต้องเริ่มจากชุมชน ตลอดจนได้ต้นแบบของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองที่มีประชาชนจากทุกภาคส่วน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำ ร่วมประสาน เป็นการขับเคลื่อนการเมืองภาคพลเมืองของประเทศแนวใหม่ที่มีสถานภาพทางกฎหมาย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเพื่อทำการศึกษาวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง ไม่ว่าจะเป็นบริบทการก่อตัว การเกิดขึ้นของสภาองค์กรชุมชน และบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเอง การเมืองภาคพลเมือง การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ โดยผู้วิจัยได้ใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ต้นแบบเพื่อการศึกษาการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเชิงลึก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) หรือ PR

ขอบเขตด้านพื้นที่

มุ่งศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือศึกษาบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง โดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ต้นแบบสำหรับการศึกษาเชิงลึก

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมระยะเวลา 2 ช่วงหลัก ๆ ได้แก่ ช่วงแรกเน้นสถานการณ์การขับเคลื่อนของกลุ่ม องค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551 และช่วงที่สอง นับตั้งแต่การเกิดขึ้นของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน เมื่อปี พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นข้อมูลบริบทการก่อตัว และบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การขับเคลื่อน หมายถึง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มตั้งแต่บริบทการก่อตัว การจัดตั้ง จัดตั้ง ขั้นตอนการดำเนินงาน และ รูปแบบ/วิธีการ ที่กลุ่ม เครือข่าย องค์กรชุมชน หรือขบวนการองค์กรชุมชนใช้เพื่อการดำเนินกิจกรรม กิจกรรมงานตามภารกิจของสภาองค์กรชุมชน

บทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช หมายถึง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มตั้งแต่บริบทการก่อตัวจนกระทั่งเกิดการเชื่อมร้อยกันเป็นสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีบทบาทสำคัญในการหนุนเสริม สร้างความเข้มแข็งให้กับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะอย่างการใช้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานทั้งเชิงประเด็นงานและเชิงพื้นที่ของท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง

สภาองค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่ม เครือข่าย องค์กรชุมชน ซึ่งมีการจัดตั้ง จัดตั้งและดำเนินกิจกรรมชุมชนในลักษณะต่าง ๆ ใช้ “สภาองค์กรชุมชน” เป็นเวทีกลางในการ พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น ทำประชาพิจารณ์ ฯลฯ ในเรื่องใด ๆ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนของตนเอง และสามารถร่วมกันจัดทำเป็นข้อเสนอให้กับท้องถิ่น และรัฐบาลได้ ซึ่งปัจจุบันสภาองค์กรชุมชนมีกลไกตัวแทนทำงานขับเคลื่อนกิจกรรม กิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนอยู่ทั่วประเทศ ทั้งระดับตำบล เทศบาล ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551

สภาองค์กรชุมชนจัดการตนเอง หมายถึง สภาองค์กรชุมชนที่มีการขยายความร่วมมือไปยังทุกภาคส่วนของชุมชน เช่น กลุ่มเครือข่าย องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครู แพทย์ สาธารณสุข กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ผู้ซึ่งมีสำนึกสาธารณะ สำนึกความเป็นพลเมือง ใช้สภาองค์กรชุมชน เป็นเวทีกลางในการ พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น ทำประชาพิจารณ์ ฯลฯ ในเรื่องใด ๆ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนของตนเอง และสามารถร่วมกันจัดทำเป็นข้อเสนอให้กับท้องถิ่น และรัฐบาลได้ โดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือและขับเคลื่อนภายใต้รูปแบบประชาธิปไตยชุมชนมีความสัมพันธ์แนวนราบ (Horizontal Relationship) ที่ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน จนอาจเรียกได้ว่า “สภาของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน”

ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง หมายถึง การใช้บทบาทสภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมตามภารกิจของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 มาตรา 21 เพื่อนำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

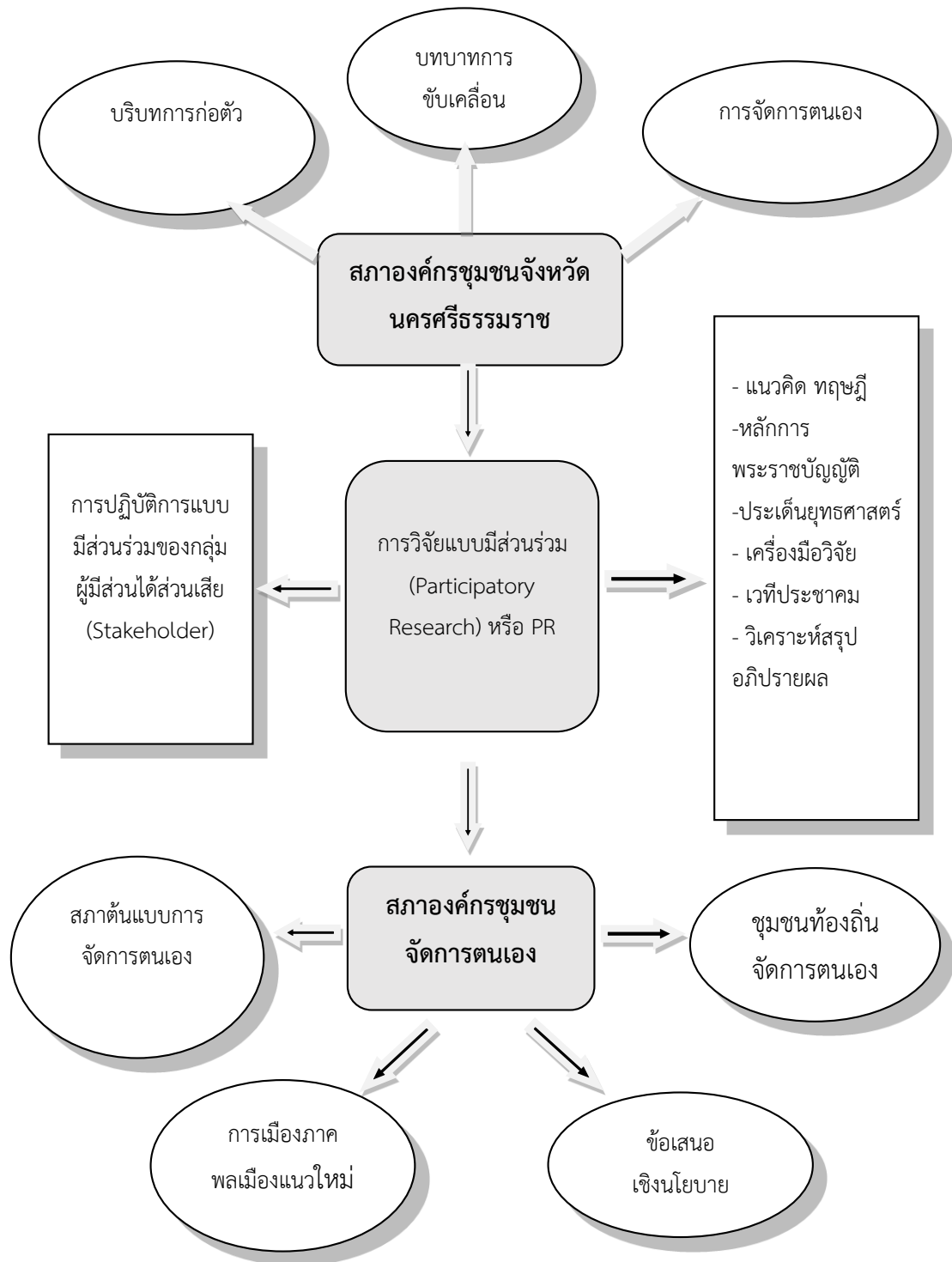
องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มองค์กรของชาวบ้านที่รวมตัวกันขึ้นเองเพื่อขับเคลื่อนงานตามลักษณะของกิจกรรมหรือเชิงพื้นที่ ซึ่งมีโครงสร้างการดำเนินงานเป็นของตนเอง หรืออาจเกิดการรวมตัวจากการจัดตั้งของภาครัฐหรือเอกชนก็ได้ ทั้งนี้้องค์กรชุมชนอาจมีการขยายตัวออกเป็นหลาย ๆ กลุ่มเพื่อแบ่งปัน หรือบูรณาการกิจกรรมตามภารกิจจนสามารถเรียกได้ว่าเป็นเครือข่ายกลุ่ม หรือเครือข่ายองค์กรชุมชน เป็นต้น

พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 หมายถึง บทบัญญัติที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อน สภาองค์กรชุมชนทั่วประเทศ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีต ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรมของชุมชน และของชาติ ตามภารกิจในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ โดยมีหมวดการส่งเสริมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจำนวน 4 หมวดด้วยกันคือ หมวดที่ 1 สภาองค์กรชุมชนตำบล หมวดที่ 2 การประชุมในระดับจังหวัดของสภา องค์กรชุมชนตำบล หมวดที่ 3 การประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล และหมวดที่ 4 การส่งเสริมกิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยมีบทบัญญัติทั้งหมด 35 มาตรา

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 หมายถึง บทบัญญัติที่ส่งเสริมให้ประชาชน มีความเข้มแข็งในทางการเมือง มีจิตสำนึกความเป็นพลเมือง สิทธิ และหน้าที่ของพลเมือง ตลอดจน การเรียนรู้ของประชาชน ชุมชน และเครือข่ายในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมานฉันท์ ในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภูมิภาค และวัฒนธรรม รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยสันติวิธี ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ มีจำนวน 4 หมวดด้วยกันคือ หมวดที่ 1 สภาพัฒนา การเมือง หมวดที่ 2 สมาชิกสภาพัฒนาการเมือง หมวดที่ 3 สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง และหมวด ที่ 4 กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง ทั้งนี้ ได้มีการบัญญัติให้ร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชน ตามกฎหมายว่าด้วยสภาองค์กรชุมชนเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ในหลายมาตรา ด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งทางการเมือง ด้วยการจัดตั้ง กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน และให้ที่ ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับจังหวัดเลือกสมาชิกจังหวัดละหนึ่งคน เพื่อเป็นสมาชิกสภาพัฒนา การเมือง ตามมาตรา 7 เป็นต้น

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หมายถึง หน่วยงานของรัฐบาล สังกัดกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีวิสัยทัศน์ในการสร้างความเข้มแข็งของสังคมฐานราก โดยพลังองค์กรชุมชนและประชาสังคม และเป็นกองเลขานุการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนสภา องค์กรชุมชนตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแผนภูมิของกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง การจัดการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยอธิบายรายละเอียดกรอบแนวคิดของการวิจัยออกเป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ

ส่วนที่ 1 กล่าวถึง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาบริบทของการก่อและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง รวมถึงศึกษาบริบทของการก่อและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบของการศึกษาเชิงลึกของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ส่วนที่ 2 กล่าวถึง วิธีการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ภายใต้การออกแบบขั้นตอน เครื่องมือการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงหลักการของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 ที่บัญญัติภารกิจ ขั้นตอนการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตามที่บัญญัติภารกิจไว้ในมาตรา 21 และความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวนี้ มีเนื้อหาและใจความสำคัญในการให้การสนับสนุน ส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมือง สิทธิ และหน้าที่ของพลเมือง ตลอดจนการเรียนรู้ของประชาชน ชุมชน และเครือข่ายในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมานฉันท์ในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภูมินิเวศน์ และวัฒนธรรม รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี เป็นต้น

ส่วนที่ 3 กล่าวถึง การวิเคราะห์ อภิปรายผลการศึกษา การจัดการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง ทั้งด้านบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง และด้านบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ซึ่งผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง นำไปสู่สภาองค์กรชุมชนต้นแบบเพื่อการจัดการตนเอง เกิดชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เกิดการขับเคลื่อนการเมืองภาคพลเมืองแนวใหม่ที่มีการรับรองสถานภาพการขับเคลื่อนโดยพระราชบัญญัติ และเกิดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง เพื่อศึกษา บริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนและบทบาทที่นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชน และท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชจะเป็นทั้งคำตอบ และต้นแบบของแนวทางการพัฒนาระดับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนสู่ “สภาจัดการตนเอง” ของแต่ละพื้นที่ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนโดยผู้วิจัยได้มีความสนใจและคลุกคลีกับการขับเคลื่อนงานของภาคชุมชนมาตั้งแต่ต้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับบริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนและบทบาทที่นำไปสู่การจัดการตนเอง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) หรือมักเรียกกันโดยย่อว่า “PR”

อย่างไรก็ตาม การใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือของการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยได้ประสานงานร่วมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยเบื้องต้น ได้แก่ ประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เลขาธิการสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนผู้รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมให้ข้อมูล พร้อมทั้งช่วยกันวางแผนในการออกแบบเกณฑ์กลางเพื่อใช้ในการตัดสินใจคัดเลือกพื้นที่ต้นแบบเพื่อศึกษาเชิงลึกของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง เพื่อทำการศึกษาเชิงลึก เมื่อได้พื้นที่ต้นแบบแล้วผู้วิจัยจึงได้ประสานงานเพื่อขยายกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมตามพื้นที่ต้นแบบ โดยได้ประสานงานกับ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบล เลขาธิการสภาองค์กรชุมชนตำบล เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบพื้นที่ รวมถึงตัวแทนกลุ่มสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบของศึกษาเชิงลึกช่วยกันวางแผนออกแบบเครื่องมือสำหรับใช้ศึกษาวิจัย ทั้งการออกแบบแนวคำถาม ออกแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัดเวทีประชาคม เป็นต้น ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งสามารถอธิบายถึงขั้นตอนวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกพื้นที่ศักยภาพสภาองค์กรชุมชน

การคัดเลือกพื้นที่เพื่อนำมาใช้เป็นต้นแบบเพื่อศึกษาวิจัยเชิงลึกภาคสนามนั้น จะเลือกใช้พื้นที่ศักยภาพสภาองค์กรชุมชน จำนวน 1 พื้นที่ ซึ่งคัดเลือกจาก 5 โซนพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช และการพิจารณาเลือกกรณีศึกษาดังกล่าว โดยผู้วิจัยได้ประชุมร่วมกับประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เลขาธิการสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช และเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนผู้รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช แลกเปลี่ยนข้อมูลพร้อมทั้งช่วยกันวางแผนในการออกแบบตัวชี้วัดเพื่อใช้เป็นเกณฑ์กลางในการพิจารณาเลือกพื้นที่ต้นแบบ

เกณฑ์กลางดังกล่าว จึงถูกกำหนดมาจากมาตรฐานการขับเคลื่อนภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตามที่บัญญัติภารกิจไว้ในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551

ซึ่งได้บัญญัติให้สภาองค์กรชุมชนตำบล มีภารกิจดังต่อไปนี้ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน 3) เผยแพร่ และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน 4) เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขและการพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5) เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข หรือความต้องการของประชาชนอันเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6) จัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่มีผล หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้อนุญาตให้ภาคเอกชนดำเนินการต้องนำความเห็นดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย 7) ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน 8) ประสานและร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนตำบลอื่น 9) รายงานปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในตำบลอันเนื่องจากการดำเนินงานใดๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐ โดยรายงานต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง 10) วางกติกาในการดำเนินกิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล 11) จัดทำรายงานประจำปีของสภาองค์กรชุมชนตำบลรวมถึงสถานการณ์ด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในตำบลเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ และ 12) เสนอรายชื่อผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อไปร่วมประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวนสองคน

อนึ่ง เพื่อสร้างความเข้าใจเพิ่มขึ้นในขั้นตอนการเลือกพื้นที่ศักยภาพของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อใช้เป็นพื้นที่ต้นแบบของกรณีศึกษาตามกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนที่ 1 ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายขั้นตอนการได้มาของพื้นที่ศักยภาพเพื่อใช้เป็นต้นแบบของกรณีศึกษาโดยการออกแบบสำรวจข้อมูลการขับเคลื่อนภารกิจของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 5 โซนพื้นที่ในเบื้องต้น

ในการออกแบบสำรวจข้อมูลการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง เพื่อเลือกพื้นที่ศักยภาพใช้เป็นต้นแบบของกรณีศึกษานั้นผู้วิจัยพิจารณาเลือกจากเกณฑ์มาตรฐานการขับเคลื่อนภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตามที่บัญญัติภารกิจไว้ในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 โดยออกแบบเกณฑ์การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่มีตัวชี้วัดมาตรฐานจากมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนการเลือกพื้นที่ศักยภาพเพื่อใช้เป็นต้นแบบของศึกษาการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง นอกจากผู้วิจัยและผู้ร่วมประชุมได้ใช้แบบสำรวจข้อมูลมาเป็นเกณฑ์กลางในการวิเคราะห์พิจารณาเลือกแล้ว นอกจากนั้น ยังได้พิจารณาคัดเลือกพื้นที่ต้นแบบของการศึกษา โดยคัดเลือกจากแนวโน้มการพัฒนาศักยภาพเชิงพื้นที่ของสภาองค์กรชุมชนความหลากหลายของการขับเคลื่อนกิจกรรม การมีส่วนร่วมของกลุ่ม เครือข่ายองค์กรชุมชนอย่างกว้างขวางตามลักษณะการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนแต่ละพื้นที่อีกด้วยจึงเลือกสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ต้นแบบเพื่อทำการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นพื้นที่มีประเด็นการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่สำคัญ เช่น การบูรณาการแผนงานโครงการและข้อเสนอของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวกับแผนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว และการขับเคลื่อนกิจกรรมเชิงประเด็นของกลุ่ม องค์กรชุมชน เช่น บ้านพอเพียง กองทุนสวัสดิการชุมชน องค์กรการเงินชุมชน การจัดการพื้นที่ภัยพิบัติ และร้านค้าประชารัฐ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง

ในขั้นตอนดังกล่าวนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาภาพรวมการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนระดับประเทศจากเอกสารหลักฐาน รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้มีการศึกษาไว้แล้วใช้เป็นส่วนหนึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และศึกษาพื้นที่ศักยภาพต้นแบบตามที่คัดเลือกไว้แล้ว โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์ กระบวนการสังเกต การใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการจัดเวทีประชาคม เป็นต้น

ภายใต้แนวคิดทฤษฎีหลักที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ การเกิดขึ้นของสภาองค์กรชุมชนและหลักการของพระราชบัญญัติบริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคพลเมืองการจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดของการวิจัย เป็นต้น เพื่อทำการวิเคราะห์และอภิปรายผล การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง โดยใช้พื้นที่ต้นแบบที่เลือกไว้แล้วเบื้องต้นเพื่อทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกของการวิจัยแบบมีส่วนร่วม จนพบ บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง เพื่อนำเอารูปแบบวิธีการดังกล่าวตามที่ค้นพบนำมาใช้เป็นรูปแบบวิธีการสำคัญของการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนพื้นที่อื่น ๆ พร้อมทั้งเป็นแนวทางของการขับเคลื่อนของขบวนการภาคพลเมืองแนวใหม่ที่ใช้ประเด็นปัญหาของชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญของการขับเคลื่อน เพื่อความเข้าใจในขั้นตอนของการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้เพิ่มเติม จึงอธิบายโดยใช้แผนภูมิดังนี้

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง

ในขั้นตอนดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบแนวคำถามวิจัยกว้าง ๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการออกแบบสัมภาษณ์ และตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ 1) แนวคิด การก่อเกิดสภาองค์กรชุมชนมาจากไหน เกิดขึ้นได้อย่างไร 2) พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเกิดขึ้นได้อย่างไร ใครเป็นเจ้าของหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมตามภารกิจให้บรรลุผลตามที่บัญญัติไว้ 3) มีระเบียบ กฎเกณฑ์ การจัดตั้ง จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมตามภารกิจอย่างไร 4) ภาพรวมการขับเคลื่อนกิจกรรมตามภารกิจของสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมาสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนท้องถิ่น อย่างไรบ้าง 5) สภาองค์กรชุมชนตำบลของท่านมีรูปแบบ/วิธีการอย่างไร ในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนให้บรรลุผลตามภารกิจ 6) สภาองค์กรชุมชนตำบลของท่าน มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนอย่างไร 7) สภาองค์กรชุมชนของท่านมีรูปธรรมการขับเคลื่อนอะไรบ้าง เพื่อนำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น 8) การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง มีประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างไร 9) มีรูปแบบ/วิธีการใดบ้างที่สามารถนำไปสู่การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นได้ 10) ปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง มีอะไรบ้าง เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำแนวคำถามวิจัยแบบกว้าง ๆ ดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการออกแบบสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อมูลภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน

และข้อมูลเชิงพื้นที่ของพื้นที่ต้นแบบของศึกษา ทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ผลการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง

การศึกษาวิจัยในขั้นตอนดังกล่าวนี้ เริ่มดำเนินการเมื่อผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลจากการศึกษามารวบรวม วิเคราะห์ อภิปรายผล จนค้นพบบริบทการก่อตัว และบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง และของพื้นที่ต้นแบบของศึกษาในเบื้องต้นมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อเปิดเวทีประชาคมอีกครั้ง

ในการเปิดเวทีประชาคมดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วมตามแผนปฏิบัติการที่ร่วมกันกำหนดไว้แล้วต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holders) ที่สร้างผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง เช่น ประธานสภาองค์กรชุมชน คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน เลขาธิการสภาองค์กรชุมชนผู้ทรงคุณวุฒิของสภาองค์กรชุมชน และตัวแทนสมาชิกกลุ่มเครือข่ายองค์กรชุมชนของพื้นที่ต้นแบบตามกรณีศึกษา เป็นต้น รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องจากภาคส่วนอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการ นักการเมืองท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้รูปแบบของเวทีประชาคมเพื่อยืนยัน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ข้อค้นพบต่างๆ จากการศึกษพื้นที่ต้นแบบเพื่ออธิบายบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง และของพื้นที่ต้นแบบของศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น การศึกษาผลของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเองในขั้นตอนที่ 3 ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงอธิบายโดยใช้แผนภูมิ ดังนี้

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) โดยแบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ เพื่อให้ผลการศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือ

1. การศึกษาวิจัยข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์ และเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาช่วยเติมเต็มในการสร้างกรอบแนวคิดทฤษฎีให้กับผู้วิจัย ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. การศึกษาวิจัยข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ในการศึกษาวิจัยเรื่องการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเองนี้ ผู้วิจัยศึกษา การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนทั้งระดับตำบล/เทศบาล ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงภาพรวมสถานการณ์ของการขับเคลื่อนขบวนการสภาองค์กรชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเองดังกล่าวแล้วนั้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังได้เลือกเอาพื้นที่ศักยภาพ จำนวน 1 พื้นที่ คือ สภาองค์กรชุมชน ตำบลนาแวง อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาต้นแบบเชิงลึก ตามขั้นตอนการศึกษาดังที่กล่าวแล้วข้างต้นโดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือของการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้ประสานงานร่วมกันกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเบื้องต้น ได้แก่ นายกองคการ บริหารส่วนตำบลนาแวง ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง เลขานุการสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบพื้นที่ รวมถึงตัวแทนกลุ่มสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง เป็นต้น

กลุ่มเป้าหมาย

วิธีการศึกษากลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลและเป็นผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประสานงานกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holders) ที่สร้างผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง โดยอธิบายรายละเอียดขั้นตอนวิธีการศึกษากลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยได้ดังนี้

1) ประสานงานกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เลขานุการสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนผู้รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมให้ข้อมูลพร้อมทั้งช่วยกันวางแผนในการออกแบบเกณฑ์กลางเพื่อใช้ในการตัดสินใจคัดเลือกพื้นที่ต้นแบบเพื่อการศึกษาเชิงลึกของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง

2) ขยายกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูลและร่วมวางแผนรวมทั้งออกแบบแนวคำถามของงานวิจัยเพิ่มเติมจากขั้นตอนที่ 1 ซึ่งได้แก่ นายกองคการ บริหารส่วนตำบลนาแวง ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง เลขานุการสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบพื้นที่ รวมถึงตัวแทนกลุ่มสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบของการศึกษาเชิงลึกเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการออกแบบสัมภาษณ์ และตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์รายบุคคล และใช้เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่มย่อย ทั้งแนวทางสำคัญในการออกแบบการเจาะที่ประชาคมของพื้นที่ต้นแบบที่เลือกไว้แล้ว

3) การเปิดเวทีประชาคมพื้นที่ต้นแบบโดยผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วมตามแผนปฏิบัติการที่ร่วมกันกำหนดไว้แล้วต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holder) ที่สร้างผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง เช่น ตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน รวมทั้งประธานสภาองค์กรชุมชน คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน เลขานุการสภาองค์กรชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิของสภาองค์กรชุมชน และตัวแทนสมาชิกกลุ่ม เครือข่ายองค์กรชุมชนของพื้นที่ต้นแบบของการศึกษาเชิงลึก เป็นต้น รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องจากภาคส่วนอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการ นักการเมืองท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4) เวทียืนยัน ตรวจสอบข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบของเวทีประชาคม เพื่อยืนยันรวมสอบความถูกต้องของข้อมูล ข้อค้นพบต่าง ๆ จากการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่ต้นแบบเพื่ออธิบายบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเอง และของพื้นที่ต้นแบบของศึกษา

เครื่องมือการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัย อันประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holder) ที่สร้างผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง ดังกล่าวรายละเอียดไว้แล้วข้างต้น และใช้เป็นแนวทางสำคัญเพื่อเป็นแบบสนทนากลุ่มย่อยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้เป็นเครื่องมือเพื่อปรับความสอดคล้องในการจัดเวทีประชาคมในพื้นที่ศึกษาแต่ละครั้ง นอกจากนี้ยังใช้เป็นแนวทางการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนของแต่ละครั้งของพื้นที่ศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมในฐานะพี่เลี้ยง (Mentor) กล่าวคือ มีสถานภาพการได้รับเลือก เป็นตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช และเป็นตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนภาคใต้ตอนบน

อย่างก็ตาม กระบวนการสร้างกรอบแนวคำถามกว้าง ๆ ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทการก่อตัวสภาองค์กรชุมชน ภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน รวมถึงบทบาทที่สำคัญของสภาองค์กรชุมชนที่นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชน เพื่อนำมาสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การจัดเวทีประชาคม และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้คำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนั้น เพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการออกแบบเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัยให้ดียิ่งขึ้น จึงเขียนให้เห็นเป็นขั้นตอนดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามวิจัยกว้าง ๆ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการก่อตั้งสภาองค์กรชุมชน ภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน รวมถึงบทบาทที่สำคัญของสภาองค์กรชุมชนที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ดังที่กล่าวแล้วเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการออกแบบสัมภาษณ์ และเพื่อให้ได้คำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จึงออกแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ส่วนคือ

1. ส่วนของบริบทภาพรวมการก่อตัวและการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน กรณีศึกษา สภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

การใช้สัมภาษณ์ทั่วไปเกี่ยวกับบริบทภาพรวมการก่อตั้งและการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนโดยรวมทั่วทั้งจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ผ่านมา มีการริเริ่มการก่อตั้งหรือขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร การขับเคลื่อนกิจกรรมตามภารกิจของสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมาสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างไรบ้างปัจจุบันมีภาคส่วนใดบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน และปัญหาที่พบจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนมีอะไรบ้าง เป็นต้น

2. ส่วนของบริบทการก่อตัวและการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนของพื้นที่ต้นแบบ

การใช้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพการขับเคลื่อนองค์กรชุมชนในอดีต การริเริ่มการก่อตั้งหรือขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร การขับเคลื่อนกิจกรรมตามภารกิจของสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมา สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างไรบ้างปัจจุบันมีภาคส่วนใดบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน และปัญหาที่พบจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนมีอะไรบ้าง เป็นต้น

3. ส่วนของบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง

การใช้สัมภาษณ์กับพื้นที่ต้นแบบเกี่ยวกับบทบาทของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่นำไปสู่การจัดการตนเอง โดยใช้คำถามดังนี้ คือ สภาองค์กรชุมชนตำบลของท่าน มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนอย่างไร สภาองค์กรชุมชนของท่านมีรูปธรรมการขับเคลื่อนอะไรบ้าง เพื่อนำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น มีบทบาทในการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายอย่างไร การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองมีประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างไร มีรูปแบบ/วิธีการใดบ้างที่สามารถนำไปสู่การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นได้ ปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง มีอะไรบ้าง เป็นต้น

2) แบบสนทนากลุ่มย่อย

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาให้ได้ บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง จึงใช้แบบสนทนากลุ่มย่อยนี้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ใช้แบบสนทนากลุ่มย่อยที่เป็นทางการ กับเวทีประชาคมและในช่วงที่มีการจัดประชุมสมาชิกสภาองค์กรชุมชนของพื้นที่ตามกรณีศึกษาต้นแบบและใช้เป็นแนวพุดคุยเสวนากับกลุ่มย่อยที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ไม่เป็นทางการ นอกเหนือจากเวทีประชุมประชาคมและการประชุมของสมาชิกสภาองค์กรชุมชนอีกด้วย

3) แบบสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม

การใช้แบบสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมนี้ ผู้วิจัยใช้สังเกตการณ์การจัดประชุมของสมาชิกสภาองค์กรชุมชนของพื้นที่ต้นแบบตามกรณีศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมในฐานะพี่เลี้ยง (Mentor) กล่าวคือ ในสถานภาพของการได้รับเลือกเป็นตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชและเป็นตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนภาคใต้ตอนบน ซึ่งมีแนวในการสังเกตการณ์ตามประเด็นหัวข้อของการศึกษา คือ บริบทการก่อตั้งของสภาองค์กรชุมชนและบทบาทที่นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชน

การตรวจสอบแนวคำถาม

ในการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) นอกจากนักวิจัยจะเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยยังได้มีการประสานงานเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holder) ตลอดขั้นตอนสำคัญของการวิจัยตั้งแต่การแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อนำมาใช้กำหนดเลือกพื้นที่ต้นแบบตามกรณีศึกษา การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล การขยายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล การสร้างเครื่องมือ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญเพื่อให้เกิดแนวคำถามของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ใน

การออกแบบสัมภาษณ์ ออกแบบแนวทางการสนทนากลุ่มย่อย และแบบแนวทางในการสังเกตการณ์ อย่างมีส่วนร่วม การออกแบบเวทีประชาคม ทั้งนี้แนวคำถามที่เตรียมไว้จึงเป็นแนวคำถามกว้าง ๆ จะต้องมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ และตามสภาพของพื้นที่ต้นแบบที่ใช้เป็นกรณีศึกษาในเชิงลึก อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนการออกแบบแนวคำถามเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัย ที่ถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยชุมชน นักพัฒนาชุมชน และอาจารย์ที่ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม กรรมการสอบโครงสร้างงานวิจัย และประธานสอบโครงสร้างงานวิจัยเป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้อง เหมาะสม เพื่อให้นักวิจัยนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาประมวลปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาจนเป็นเครื่องมือที่มีความสมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้

การรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์ และเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาช่วยเติมเต็มในการสร้างกรอบแนวคิดทฤษฎีให้กับผู้วิจัย ในประเด็นการศึกษาเรื่องการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง

ในการลงพื้นที่ศึกษาวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามนั้น ผู้วิจัยได้มีขยายทีมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบมีส่วนร่วม เช่น ประธานสภาองค์กรชุมชน ตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน รวมทั้งประธานสภาองค์กรชุมชน คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน เลขานุการสภาองค์กรชุมชนผู้ทรงคุณวุฒิของสภาองค์กรชุมชน และตัวแทนสมาชิกกลุ่ม เครือข่ายองค์กรชุมชนของพื้นที่ต้นแบบ เป็นต้น เพื่อช่วยติดต่อประสานงานเชิงพื้นที่ ช่วยเป็นผู้ให้ข้อมูลและเก็บข้อมูล ช่วยออกแบบเวทีประชาคม ช่วยบันทึกข้อมูลในการประชุมกลุ่มต่าง ๆ ช่วยเก็บภาพกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการช่วยแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้กับบางสถานการณ์ของกระบวนการวิจัย เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกข้อมูลและอภิปรายผลการศึกษาคงถูกนำเสนอเชิงพรรณนา ภายใต้การจัดระบบระเบียบตามแบบการเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้นซึ่งเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อบอกเรื่องราวหรือผลการศึกษา ตามความหมายของข้อมูลที่จัดระเบียบไว้แล้ว ก่อนการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์อย่างเป็นทางการ ผู้วิจัยจะจัดเวทีประชาคมรวมอีกครั้ง เพื่อใช้ยืนยันข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพร้อมทั้งเปิดให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและเติมเต็มข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ ก่อนสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

การสรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปและอภิปรายผลการศึกษาจากขั้นตอนของการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่วางไว้แล้วข้างต้นโดยการเขียนเรียบเรียงเชิงพรรณนาเชื่อมโยงผลการศึกษา กับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษาไว้แล้ว

การนำเสนอรายงานการวิจัย

เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ในการนำเสนอรายงานการวิจัยนั้นได้กำหนดแบบแผนการเสนอรายงานการวิจัยเป็นลำดับ ตามแผนภูมิดังนี้

แผนภาพที่ 4 แบบแผนการเสนอรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง ซึ่งได้เลือกพื้นที่สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว เป็นพื้นที่ต้นแบบของการศึกษาเชิงลึก โดยผู้วิจัยได้บูรณาการผลการศึกษาร่วมกับบทความตีพิมพ์ทั้ง 2 เรื่อง ก่อนหน้านี้นี้คือ บริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ตำบลนาแ้ว สู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2560 และ The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) ซึ่งผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษา 5 ด้านด้วยกัน คือ 1) บริบทการก่อตัวและภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในประเทศ 2) บริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) บทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง 4) บริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว และ 5) บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเองให้เห็นเป็นลำดับดังนี้

บริบทการก่อตัวและภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในประเทศ

ในสถานการณ์การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเกิดผลกระทบทางด้านลบต่อชุมชนมากขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติให้มีการปฏิรูปการเมืองเพื่อเพิ่มสิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มสิทธิชุมชน บทบาทชุมชนในการพัฒนาประเทศ ได้ก่อให้เกิดการตื่นตัวของชุมชนในการที่จะลุกมาดูแลรักษาสิทธิชุมชนตนเอง คนในชุมชนหลายแห่งได้มีการรวมตัวเป็นกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เพื่อคิดค้นหาทางออกจากปัญหาที่รุมเร้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แม้ในช่วงเริ่มแรก การรวมกลุ่มของชุมชน อาจยังไม่เป็นระบบระเบียบมากนัก มีปัญหาความเฉยชาของคนกลุ่มหนึ่งที่ไม่ลุกขึ้นมาแก้ปัญหาของตนเอง แต่การที่คนส่วนหนึ่งรวมกันมาดูแล มาปรึกษาหารือ มาหาทางออกให้คนในชุมชนก็กลายเป็นจุดเริ่มต้นกระตุ้นให้ภาคส่วนต่าง ๆ หลาย ๆ ชุมชน เกิดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำเพื่อชุมชน หมู่บ้าน ตำบลของตนเอง

โดยในช่วงปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา มีโครงการกิจกรรมที่สนับสนุนการรวมตัวของชุมชน ดังเช่น โครงการกองทุนพัฒนาเพื่อสังคม หรือโครงการ SIF ที่เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 เป็นโครงการที่สนับสนุนการจัดระเบียบกระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งให้ชุมชนรู้จักตนเอง โดยการตั้งกลุ่มพูดคุย รวบรวมปัญหาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลรายครัวเรือน และขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ด้านการเกษตร และด้านอื่น ๆ ของครัวเรือน เป็นต้น และโครงการจัดทำแผนชุมชน เพื่อสร้างการเรียนรู้ เพื่อรู้จักชุมชน รู้จักเรื่องภายนอก วิเคราะห์ข้อมูลทำแผนแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดการจัดการด้านเศรษฐกิจในชุมชน การลดต้นทุนการผลิต เกิดเป็นกลุ่มองค์กรและเครือข่ายด้านอาชีพมากมายหลายองค์กร และเกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาชุมชนร่วมกัน ตลอดจนโครงการต่อสู้เพื่อเอาชนะ

ความยากจนและปัญหาสังคม ที่มีทั้งการสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้ภาคประชาชน องค์กรชุมชน เป็นผู้คิดค้นปัญหา และหาทางแก้ไขด้วยตนเอง โดยมีการสนับสนุนงบประมาณตรงไปที่ชุมชนให้ชุมชนจัดการด้วยตนเอง (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2557)

ผลจากการขับเคลื่อนของกลุ่ม ขบวนการองค์กรชุมชนดังกล่าวทำให้เกิดกระแสผลักดันให้มีการยกร่างกฎหมายเพื่อรับรองสถานภาพการขับเคลื่อนของกลุ่ม องค์กรชุมชน จนนำไปสู่กระบวนการยกร่างพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนในปี 2549 โดยเครือข่ายองค์กรชุมชนร่วมกับวิทยาลัยการจัดการทางสังคมจัดสรุปบทเรียน “ประชาธิปไตยชุมชน...การเมืองสมานฉันท์” และจัดเวทีสังคมสนทนา “การเมืองสมานฉันท์ สร้างสรรค์ชุมชนท้องถิ่น” ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากนั้นได้มีการจัดเวทีระดมความคิดเห็นในระดับภูมิภาคทั้ง 8 ภาค เพื่อพัฒนาข้อเสนอของภาคประชาชนต่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง โดยสาระหลักเป็นการปรับเปลี่ยนกลไกการบริหารโดยกระจายอำนาจไปที่ชุมชนท้องถิ่นให้มีอิสระในการจัดการตนเอง พร้อมกับพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อนำพาชุมชนและท้องถิ่นไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง จากนั้นในเดือน พฤศจิกายน 2549 มีผู้แทนองค์กรชุมชนทั่วประเทศจำนวน 200 คน ได้เข้าพบและนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสภาองค์กรชุมชนต่อนายกรัฐมนตรี (พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์) ณ ทำเนียบรัฐบาล ต่อด้วยการยกร่างหลักคิดและเนื้อหาสาระพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน และได้จัดเวทีระดมความคิดเห็นผู้นำชุมชนสี่ภาคจนเกิดคณะทำงานเครือข่ายองค์กรชุมชนที่ร่วมกันขับเคลื่อนเรื่องนี้ ซึ่งภายหลังได้จัดตั้งเป็นสมัชชาองค์กรชุมชนแห่งประเทศไทย (สอท)

ต่อมาได้จัดเวทีระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 10 เวิร์สรุปเป็นร่างพระราชบัญญัติองค์กรชุมชนท้องถิ่นเสนอต่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาในเดือนมีนาคม 2550 และในเดือนเมษายนปีดังกล่าวได้เสนอต่อคณะอนุกรรมการความมั่นคงของมนุษย์ (ครูชบ ยอดแก้ว เป็นประธาน และครูมุกดา อินตะสาร เป็นรองประธาน) ในคณะกรรมการกิจการเด็กฯ สภานิติบัญญัติ (สนช) ซึ่งครูหุຍ (วัลลภ ตั้งคณานุกรักษ์) เป็นประธาน ในช่วงเดือนเดียวกันก็ได้มีการสัมมนาเปิดภาพการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีเครือข่ายชุมชนจากทั่วประเทศเข้าร่วมกว่า 1,800 คน โดยรองนายกรัฐมนตรี ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (นายแพทย์ พลเดช ปิ่นประทีป) เข้าร่วมเวที ซึ่งสรุปผลการสัมมนาเครือข่ายจะปฏิบัติการนำร่องสภาองค์กรชุมชน 200 ตำบล และจะผลักดันให้พระราชบัญญัติผ่านในรัฐบาลชุดปัจจุบัน แต่หลังจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าพิจารณาในคณะรัฐมนตรี วันที่ 5 มิถุนายน 2550 ปรากฏว่าในคณะรัฐมนตรีมีความเห็นที่แตกต่างกันส่วนใหญ่สนับสนุนแต่บางส่วนคัดค้าน คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติส่งเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาทำให้สื่อมวลชนนำเสนอข่าวเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง

ในช่วงเดือน มิถุนายน-สิงหาคม 2550 สถาบันวิชาการทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง ในส่วนของเครือข่ายองค์กรชุมชน จึงได้ไปทำงานร่วมกับคณะอนุกรรมการความมั่นคงของมนุษย์ และในคณะกรรมการกิจการเด็กฯ สถานิติบัญญัติ ซึ่งประธานสถานิติบัญญัติ (นายมีชัย ฤชุพันธ์) ได้เข้ามาช่วยซักถามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และปรับร่างพระราชบัญญัติ จนนำเสนอ สนช. ได้เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2550 จากนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดระดมความคิดเห็นของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับร่างที่จะเสนอโดยรัฐบาล วันที่ 23 สิงหาคม 2550 แต่เมื่อยังมีผู้คัดค้าน นายกรัฐมนตรีจึงเห็นสมควรให้ออกเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีไปก่อน โดยรัฐบาลไม่ได้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกบร่าง พ.ร.บ. ฉบับที่เสนอโดย สนช. เหมือนกฎหมายฉบับอื่น ๆ

ในส่วนของคณะกรรมการกิจการเด็กฯ สถานิติบัญญัติ ก็ได้จัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง จากนั้นได้เสนอร่างพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนให้ที่ประชุมสถานิติบัญญัติแห่งชาติรับหลักการเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2550 และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ 22 ท่าน ไปพิจารณารายละเอียด คณะกรรมการชุดดังกล่าวได้พิจารณาเรื่องนี้ต่อเนื่อง 11 ครั้ง จึงนำเสนอสถานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาวาระที่สองและลงมติวาระที่ 3 ในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2550 ซึ่งที่ประชุมสถานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, ม.ป.ป.)

การเกิดขึ้นของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติเรียกว่า พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 และได้ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2551 มีผลบังคับใช้ 2551 โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ด้วยชุมชนเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายตามภูมิโนเวศน์ การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอประสบปัญหาความยากจนเกิดปัญหาสังคมมากขึ้น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนถูกทำลายจนเสื่อมโทรมเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ การสร้างระบอบประชาธิปไตยและระบบธรรมาภิบาลซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองสิทธิชุมชนและประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่นจึงเห็นสมควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ (พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551)

ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ มีเนื้อหาและใจความสำคัญในการให้การสนับสนุนส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมือง สิทธิ และหน้าที่ของพลเมือง ตลอดจนการเรียนรู้ของประชาชน ชุมชน และเครือข่าย ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมานฉันท์ในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภูมิโนเวศน์ และวัฒนธรรม รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมวด 1 มาตรา 6 (จ) ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้สภาพัฒนาการเมืองร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยสภาองค์กรชุมชน

เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติ โดยใน (5) กำกับดูแลการบริหารทั่วไป รวมทั้งดำเนินการต่อไปนี้อย่าง
 (ก) วางระเบียบเกี่ยวกับการเงิน ทรัพย์สิน และหลักเกณฑ์วิธีการ ในการใช้จ่ายเงินกองทุน
 (ข) กำหนดนโยบายและเป้าหมายในการดำเนินงานของสำนักงาน (ค) จัดทำรายงานประจำปีเสนอ
 ต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และเผยแพร่ต่อสาธารณชน พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง
 พ.ศ. 2551 ยังมีบทบัญญัติส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 มีการส่งเสริมโดยจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือดำเนินกิจกรรมสาธารณะ
 ของชุมชนและให้ที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับจังหวัดเลือกสมาชิกจังหวัดละหนึ่งคน
 เพื่อเป็นสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง ตามมาตรา 7 เป็นต้น (สภาพัฒนาการเมือง, 2555)

สำหรับภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนทั้งประเทศพบว่า การดำเนินงานสนับสนุน
 การขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนในช่วงที่ผ่านมา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้กำหนดแนวทาง
 สำคัญให้กับขบวนองค์กรชุมชนที่มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ มีบทบาทสำคัญในการทบทวน
 และส่งเสริมการจดทะเบียนจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยสนับสนุนให้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลาง
 ในการเชื่อมโยงงานพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนทั้งในระดับตำบลและจังหวัด ประสานความร่วมมือ
 กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่รวมถึงสนับสนุนการทบทวนและสอบทานสถานะ
 สภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้งแล้ว จึงแสดงภาพรวมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนทั่วประเทศ
 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึง ณ เดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ให้เห็นเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ภาพรวมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึง ณ เดือนกันยายน
 พ.ศ. 2558

จำนวน	ตำบล/เทศบาล/เขต	สมาชิก/คน	กลุ่ม/องค์กรชุมชน/ เครือข่าย
	4,902	159,380	114,865

ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2558)

การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดังกล่าว พบว่า มีการจดทะเบียนองค์กรสมาชิกและจัดตั้งสภา
 องค์กรชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็น
 ภาพรวมการขับเคลื่อนเพื่อการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแยกได้
 เป็นรายภาคตั้งแต่ พ.ศ. 2551-2559 ดังนี้

ตารางที่ 2 ภาพรวมการขับเคลื่อนเพื่อการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แยกได้เป็นรายภาคตั้งแต่ พ.ศ. 2551-2559

ภาค	จำนวนพื้นที่ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	จำนวนสภา องค์กรชุมชน (สะสม)	จำนวนสมาชิก/ คน	จำนวนกลุ่ม องค์กรองค์กร ชุมชนที่จัดตั้ง
ภาคเหนือ	1,471	993	31,741	34,108
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,947	1,897	43,171	68,535
ภาคใต้	1,716	982	15,001	28,362
ภาคกลางและตะวันตก	1,449	1,141	19,445	38,121
กรุงเทพฯ ปริมณฑลและ ตะวันออก	782	642	18,023	21,099
รวม	7,825	5,655	127,381	190,225

ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2559)

นอกจากนี้ยังพบว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนได้ปฏิบัติการสร้างพื้นที่รูปธรรม การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ในพื้นที่ 2,953 ตำบล โดยปฏิบัติการเข้มข้นประมาณ 300 ตำบล ทั่วประเทศ ด้วยการจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ จัดกระบวนการวิเคราะห์ตนเอง เพื่อนำมาจัดทำแผนชุมชน ท้องถิ่นจัดการตนเองทั้งระยะสั้น กลาง ยาว สร้างกลไก การทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่ รวมถึงสร้าง การมีส่วนร่วมของชุมชนฐานล่างโดยจัดให้มีเวทีสมัชชาระดับตำบล โดยสภาองค์กรชุมชน รวมถึงเครือข่ายองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน เพื่อกำหนดแผนพัฒนาการปฏิรูปสู่การจัดการตนเองที่สอดคล้องตามบริบทของพื้นที่ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2554) และหากนับตั้งแต่พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 มีผลบังคับใช้จนถึงปีพุทธศักราช 2562 (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2562) พบว่า ผลของการขับเคลื่อนดังกล่าว เกิดเป็นพื้นที่รูปธรรม สภาองค์กรชุมชนที่นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น จำนวน 518 ตำบล กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ และมีแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-พ.ศ. 2565)

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ ธนพล เมืองเฉลิม ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ของสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ กล่าวว่า

“...การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนโดยรวมของภาคใต้ประการแรก ก็คือ จะเป็นไปตามภาพรวมของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนทั้งประเทศ ประการที่สองก็คือเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกและผู้ขับเคลื่อน งาน ประการที่สามคือพยายามผลักดันให้สภาองค์กรชุมชนโดยรวมของภาคใต้ สามารถเริ่มต้นจัดการตนเองได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตโดยมีนโยบายประสาน แผนงานและข้อเสนอของสภาองค์กรชุมชนระดับตำบลกับหน่วยงานของรัฐในระดับจังหวัดและพร้อมจัดทำข้อเสนอภาพรวมของภาคไปสู่นโยบายระดับชาติ ต่อไป ทั้งนี้กำลังรอเรื่องของผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ก็จะทำให้ภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่ชัดเจนอีกครั้ง...”
(ธนพล เมืองเฉลิม, สัมภาษณ์เมื่อ 8 สิงหาคม 2564)

ในขณะที่ วิริยะ แต้มแก้ว รองผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ของสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ ได้ให้ข้อมูลการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในปีงบประมาณ 2564 ที่ยังคงมุ่งเน้นชุมชนต้นแบบที่ประกอบไปด้วยคุณลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง 4 ประการ คือ 1) เน้นให้คนมีคุณภาพ กล่าวคือมีความเป็นผู้นำ มีทักษะความรู้ความสามารถในการพัฒนาชุมชน และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมการดำเนินกิจกรรมสาธารณะในชุมชน 2) เน้นการสร้างองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็ง กล่าวคือมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีระบบและกลไกในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น 3) เน้นการสร้างคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น กล่าวคือ ให้ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อย มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน เช่น มีองค์กรชุมชน มีสถาบันองค์กรการเงิน มีการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจของชาวชุมชนเพิ่มขึ้น 4) มุ่งเน้นให้ชุมชนได้เข้าถึงแหล่งทุนจากเครือข่ายภาคีพัฒนาต่างๆ หรือการได้รับการสนับสนุนงบประมาณ หรือทรัพยากรจากหน่วยงานตามสภาพปัญหาความต้องการของชุมชน เป็นต้น (วิริยะ แต้มแก้ว, สัมภาษณ์เมื่อ 8 สิงหาคม 2564)

วรเสฏฐ์ ชูแก้ว อดีตเจ้าหน้าที่ชำนาญการพิเศษปฏิบัติการชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กล่าวว่า

“...เป็นที่ทราบกันดีว่า การเกิดขึ้นของสภาองค์กรชุมชนเกิดจากพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน แต่ที่ผ่านมาในช่วงแรกของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนยังมีพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพราะว่า สภาพัฒนาการเมืองมีกองทุนสนับสนุนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จึงทำให้กลไกการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน แต่ละตำบล จังหวัด เกิดขึ้นอย่างรีบเร่ง เพื่อหาตัวแทนจังหวัดไปนั่งเป็นกรรมการสภาพัฒนาการเมือง ผมมองว่าการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนช่วงแรกเกิดขึ้นในเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ แม้ว่าตัวแทนกรรมการสภาพัฒนาการเมืองจะเป็นตัวเชื่อมทุนให้กับกลุ่ม องค์กรชุมชนได้ แต่ทำให้กลไกการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่เป็นของชาวบ้านจริง ๆ ไม่ค่อยเข้มแข็งเท่าที่ควร ซึ่งต่อมาตัวแทนดังกล่าวเขาก็ยุบเลิกไป...” (วรเสถียร ชูแก้ว, สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2564)

อย่างไรก็ตาม วรเสถียร ชูแก้ว มองว่าการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้นั้น ทีมสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดต้องเข้าใจเจตนารมณ์ เข้าใจกฎหมาย เข้าใจบทบาทหน้าที่ เข้าใจแผน ร่วมกันคิดออกแบบสนับสนุนให้แต่ละตำบล แต่ละพื้นที่เขาเดินเองได้ และในแต่ละตำบลนั้นต้องมีขั้นตอน คือ 1) ต้องประชุมพูดคุยกันบ่อยๆ เพื่อให้ชาวบ้าน ชุมชน เข้าใจกฎหมาย เข้าใจเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ 2) ต้องเข้าใจตำบล วิเคราะห์กายภาพของตำบล แล้วจึงจัดทำแผนของสภาองค์กรชุมชนตำบลร่วมกัน 3) เมื่อเกิดแผนสภาองค์กรชุมชนร่วมกันแล้วก็จัดทำเป็นข้อเสนอเพื่อขอการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น 4) สภาองค์กรชุมชนต้องขยับเพื่อขับเคลื่อนประโยชน์สาธารณะอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มประโยชน์ของตนเอง 5) ควรมีการทบทวนประเมินผลการขับเคลื่อนตนเองเพื่อสำรวจข้อผิดพลาดบกพร่องแล้วเติมเต็ม ต่อยอดการขับเคลื่อนในปีต่อไป

ส่วนหน่วยงานสนับสนุนอย่างสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (ถ้าเป็นไปได้) ควรมีนโยบายในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดสรรงบประมาณใหม่ เพื่อให้เกิดการบูรณาการงบประมาณและไม่เกิดเบี้ยหวัดตก จึงควรสนับสนุนงบประมาณผ่านสภาองค์กรชุมชนโดยตรง ไม่ต้องจัดแบ่งงบประมาณตามประเด็นงานเหมือนที่ผ่านมา ให้สภาองค์กรชุมชนแต่ละจังหวัด แต่ละตำบลเค้าคุยกันเองจะใช้งบประมาณสนับสนุนประเด็นไหนเท่าไร เป็นต้น (วรเสถียร ชูแก้ว, สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2564)

สำหรับบริบทการก่อตัวและภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในประเทศ ยังมี สุวัฒน์ คงแป้น อดีตเจ้าหน้าที่อาวุโส สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่กระบวนการก่อเกิดแนวคิดสภาองค์กรชุมชนและการผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน เป็นต้น ได้ให้ภาพบริบทการก่อตัวและภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในประเทศอย่างน่าสนใจว่า แนวคิดการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน เกิดมาจากการต้องการที่จะแก้ไขแนวทางการพัฒนาของประเทศ เพราะที่ผ่านมาเราจะเห็นได้ว่า รัฐเป็นผู้ออกแบบการพัฒนาแทนประชาชนมานาน นับตั้งแต่ระบอบการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 มาจนถึงการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ รัฐมีบทบาทสำคัญในการออกแบบการพัฒนาแทนประชาชนทั้งสิ้น จึงเห็นได้ว่าการพัฒนาที่ผ่านมา ประการแรก คือ ไม่ตรง

ความต้องการของประชาชน ประการที่สอง คือ ผลของการพัฒนามักสนองผลประโยชน์ผู้ปกครอง และกลุ่มทุนเป็นส่วนใหญ่ ประการที่สาม คือ ทำให้ชาวบ้านขาดสำนึกต่อส่วนรวมหรือสำนึกสาธารณะ เพราะการพัฒนาที่ผ่านมาเกิดประโยชน์กับเรื่องของชาวบ้านน้อย จนทำให้เขาารู้สึกว่าไม่ตรงความต้องการ เป็นต้น

ในขณะที่สิทธิชุมชนเกิดจากธรรมชาติ สภากองค์ชุมชนจึงเป็นการขับเคลื่อนภารกิจที่สำคัญคือ การทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีบทบาทสำคัญในการให้ชุมชนพัฒนาตนเอง ซึ่งมีหน้าที่เบื้องต้น คือ การรวมพี่ รวมน้อง รวมญาติ ทุกฝ่าย มาร่วมกันวางแผนพัฒนาชุมชนตนเอง และพระราชบัญญัติสภากองค์ชุมชนยังรองรับสถานะของการขับเคลื่อนในชุมชน รองรับสิทธิความมีตัวตนของคนในชุมชนอีกด้วย

สุวัฒน์ คงแป้น ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า การขับเคลื่อนสภากองค์ชุมชนเราต้องติดตั้งความคิดในการให้ชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองได้ เพราะการขับเคลื่อนเท่าที่ผ่านมาส่วนใหญ่เราพบว่า กลุ่มองค์กรชุมชนยังมีความคิดเชิงกิจกรรมของตนเองเป็นหลัก ยิ่งขาดการมองการขับเคลื่อนกิจกรรมเชิงส่วนรวม เชิงสาธารณะ ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชุมชนโดยรวม ดังนั้น เราจึงต้องสร้างกลยุทธ์ในการขับเคลื่อน กล่าวคือ 1) ต้องร่วมมือกับทุกองค์กรในชุมชน จังหวัด โดยเริ่มจากหน่วยงานที่คุ้นเคยเรื่องก่อน 2) สร้างแกนนำพื้นที่ตำบล ที่เอาจริงเอาจังกับเรื่องนี้ 3) ส่งเสริมให้เกิดพื้นที่รูปธรรมแล้วใช้เป็นตัวอย่งในการขับเคลื่อน 4) จับปัญหาคานังดของชุมชนให้ได้ก่อน กล่าวคือปัญหาสาธารณะที่เร่งด่วนของตำบลหรือชุมชนนั้น แล้วนำไปสู่การจัดการแก้ปัญหาพร้อมกันและตีฆ้องร้องป่าวเพื่อผลักดันการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย 5) ให้เอาแผนที่ทั้งตำบลมาวาง แล้วทุกฝ่ายร่วมคุยกันว่าตรงไหนบ้างเป็นของสาธารณะ ตรงไหนเป็นของเอกชน แล้วมีเรื่องใดบ้างที่เป็นปัญหาชุมชนแล้วส่งผลกระทบร่วมกัน เช่น ปัญหาแม่น้ำ ลำคลองมีหรือเปล่า ปัญหาภูเขา ป่าไม่มีหรือเปล่า เป็นต้น ถ้ามีปัญหาเรื่องเหล่านี้แล้วเราร่วมกันวางแผนพัฒนา พื้นฟู ทั้งระบบร่วมกันได้ ชุมชนก็จะจัดการตนเองได้ (สุวัฒน์ คงแป้น, สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2564)

บริบทการก่อตัวของสภากองค์ชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเขตการปกครองตามลักษณะพื้นที่ออกเป็น 23 อำเภอ 165 ตำบล 1,552 หมู่บ้าน จากรายงานข้อมูลของสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อเดือนสิงหาคม 2562 ระบุว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีประชากรรวม 1,561,010 คน แบ่งเป็นชายจำนวน 771,449 คน และหญิงจำนวน 789,561 คน มีส่วนราชการส่วนภูมิภาค จำนวน 34 ส่วนราชการ และอำเภอ 23 อำเภอ มีส่วนราชการส่วนกลาง 97 หน่วยงาน และปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 185 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 54 แห่ง กล่าวคือ แยกเป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง และเทศบาลตำบล 50 แห่ง เมืองค์การบริหารส่วนตำบล 130 แห่ง

พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 780 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 9,942,502 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ หรือประมาณ ร้อยละ 1.98 ของพื้นที่ทั้งประเทศที่ตั้งของตัวจังหวัด ตั้งอยู่ประมาณละติจูด 9 องศาเหนือ และลองจิจูด 100 องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอบ้านดอน ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอระโนด

จังหวัดสงขลา อำเภอควนขนุนจังหวัดพัทลุง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อ่าวไทยเป็นชายฝั่งทะเล มีความยาวตั้งแต่ตอนเหนือของอำเภอขนอมลงไปทางใต้ของอำเภอหัวไทร ประมาณ 225 กิโลเมตร ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดกระบี่

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างไปตามลักษณะของเทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเทือกเขาที่มีความยาวตามแนวยาวของคาบสมุทร เป็นผลให้ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

1) บริเวณเทือกเขาตอนกลาง ได้แก่บริเวณเทือกเขานครศรีธรรมราช มีอาณาเขตตั้งแต่ตอนเหนือของจังหวัดลงไปถึงตอนใต้สุด บริเวณพื้นที่ของอำเภอที่อยู่ในเขตเทือกเขาตอนกลางได้แก่ อำเภอสิชล อำเภอขนอม อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอลานสกา อำเภอพรหมคีรี อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ และอำเภอพระพรหม ในเขตเทือกเขานี้มีภูเขาสูงสุดในจังหวัดคือเขาหลวง ซึ่งสูงประมาณ 1,835 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล

2) บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก ได้แก่บริเวณตั้งแต่เทือกเขาตอนกลางไปทางตะวันออกถึงฝั่งทะเลอ่าวไทยจำแนกได้เป็น 2 ตอน คือ ตั้งแต่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชลงไปทางใต้เป็นที่ราบที่มีความกว้างจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไปถึงชายฝั่งทะเลระยะทางประมาณ 95 กิโลเมตร มีแม่น้ำลำคลองที่มีต้นน้ำเกิดจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไหลลงสู่อ่าวไทยหลายสาย นับเป็นที่ราบซึ่งมีค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัด มีลำน้ำสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปากพนัง และมีคลองสายเล็ก ในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชอีกหลายสาย เช่น คลองปากพญา และคลองท้ายวังเป็นต้น อีกบริเวณหนึ่ง คือ ตั้งแต่อำเภอท่าศาลาขึ้นไปทางทิศเหนือ เป็นบริเวณฝั่งแคบ ๆ ไม่เกิน 15 กิโลเมตร อำเภอที่อยู่ในเขตที่ราบด้านนี้คือ อำเภอขนอม อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร และอำเภอชะอวด

3) บริเวณที่ราบด้านตะวันตก ได้แก่ บริเวณที่ราบระหว่างเทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาบรรทัดจึงมีลักษณะเป็นเนินเขาอยู่เป็นแห่ง ๆ อำเภอที่อยู่ในบริเวณที่ราบด้านนี้คือ อำเภอพิปูน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอฉวาง อำเภอนาบอน อำเภอบางขัน อำเภอฉ่ำพรรณรา และอำเภอทุ่งสง มีลำน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ต้นน้ำของแม่น้ำตาปีไหลผ่าน อำเภอพิปูน อำเภอฉวาง และอำเภอทุ่งใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีลำน้ำที่เป็นต้นน้ำของแม่น้ำจังหวัดตรังอีกด้วย คือ น้ำตกโยง และคลองวังหีบ ซึ่งไหลผ่านอำเภอทุ่งสงไปยังอำเภอห้วยยอดจังหวัดตรัง และออกสู่ทะเลอันดามันที่อำเภอกันตัง

สำหรับพัฒนาการความเป็นมาของเครือข่ายขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีการบูรณาการการขับเคลื่อนร่วมกับสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีความเป็นมาที่น่าสนใจ จากคำบอกเล่าของ สง่า ทองคำ เลขาธิการสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดเล่าให้ฟังว่า เมื่อประมาณปีพ.ศ. 2535 มีการขยับตัวของกลุ่มคนในภาคประชาชนและภาคประชาสังคม เปิดตัวออกสู่สาธารณะโดยเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น อาทิ เหตุการณ์เดือนพฤษภาคม หรือขบวนการสถาปนารัฐธรรมนูญ (สสร.) ฉบับที่ 16 เป็นต้น หลังจากนั้น ประมาณปี พ.ศ.2540 เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และภาคประชาสังคมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2540 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ทำให้ทุกพื้นที่ ของประเทศเกิดกิจกรรมโครงการที่ภาคประชาชน ชุมชนเป็นตัวตั้ง เข้ามามีส่วนร่วม

และเป็นเจ้าของ โดยมีภาคส่วนอื่นในจังหวัดร่วมด้วย เช่น ราชการ นักวิชาการ ภาคธุรกิจเอกชน เอ็นจีโอ และท้องถิ่น ให้การสนับสนุนร่วมเป็นพหุภาคี

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการขับเคลื่อนงานภาคประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน มีกิจกรรมที่เกิดจากการทำงาน และมีคนทำงานที่หลากหลาย เชื่อมร้อยกันเป็นคณะทำงานในรูปแบบต่าง ๆ หลายระดับ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันขับเคลื่อนงานของขบวนการองค์กรชุมชนระดับจังหวัด ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ เช่น องค์กรทางศาสนา สื่อชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ ประชาสังคม สถาบันวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน และเครือข่ายองค์กรชุมชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมตัวเป็น “กลไกการพัฒนาในระดับจังหวัด” โดยมีขบวนการองค์กรชุมชนเป็นแกนกลาง ยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง ได้เริ่มจัดรูปขบวนการกลไกมาตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2549 พบว่าในช่วงระยะแรกนี้มี สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. และหน่วยงานราชการ จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นองค์กรพี่เลี้ยง จนกระทั่งเดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 – เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ภาคีพัฒนาภาคราชการระดับท้องถิ่นและส่วนกลาง เข้ามาร่วมขบวนการมากขึ้นจนเกิด “กลไกการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช” แบบบูรณาการ โดยมีนายวิชม ทองสงค์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชสนับสนุนการเคลื่อนงานอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการความรู้ ส่งเสริม และสนับสนุนตัวแทนจากส่วนราชการให้มีบทบาทในการทำงานพัฒนาที่เมืององค์กรชุมชนเป็นศูนย์กลางทำให้เกิดการขยายผลอย่างกว้างขวางในจังหวัด รวมไปถึงการให้คำปรึกษาต่อกระบวนการงานพัฒนาโดยตลอด (เลขานุการสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัด, สัมภาษณ์เมื่อ 25 กันยายน 2561)

ในปี พ.ศ. 2559 สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติซึ่งสนับสนุนการขับเคลื่อนด้านสุขภาพ โดยใช้เครื่องมือด้านสุขภาพ เช่น สมัชชาสุขภาพ ธรรมนูญสุขภาพในพื้นที่ และ CHIA หรือ การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยชุมชน ที่มีคณะทำงานส่วนหนึ่งเป็นเครือข่ายของขบวนการองค์กรชุมชน จึงเกิดแนวคิดร่วมกันในการพัฒนานครศรีธรรมราชภายใต้วิสัยทัศน์ นครศรีฯ อยู่ดี มีสุข โดยใช้กลไกหลักในพื้นที่ทุกตำบลนั่นคือสภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งขึ้นผนวกรวมกับเครื่องมือการพัฒนาชุมชนด้านสุขภาพ ความพยายามของหลาย ๆ เครือข่าย ในการจัดเวทีสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งเวทีสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด โดยคณะทำงานสุขภาพระดับจังหวัดได้เชิญกลุ่มเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนระดับตำบลเข้าร่วมงานและมีข้อเสนอ ของเครือข่ายในการแก้ไขปัญหา ผ่านเวทีสมัชชาเกิดขึ้นในช่วงปี 2559-2560

นอกจากนั้น ในปีพ.ศ. 2560 สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติได้ขยายงานภายใต้โครงการจิตอาสาประชารัฐ ที่มีแผนงานด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอาสาประชารัฐ การจัดการภัยพิบัติ การสำรวจและให้ความช่วยเหลือผู้มีความเปราะบางทางสังคม การพัฒนาศักยภาพของจิตอาสาในเรื่องการสื่อสาร การเป็นวิทยากร การจัดตั้งกองทุนจิตอาสาประชารัฐ โดยมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานภาคีพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นกลไกในการประสานงานกับองค์กรภาคีพัฒนาที่ขับเคลื่อนงานในจังหวัด ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาควิชาการหรือมหาวิทยาลัย มีการกำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานองค์กรร่วมเพื่อไปสู่วิสัยทัศน์ นครศรีฯ อยู่ดี มีสุข ภายใต้แผนงานร่วม มีการวางแผนการบริหารจัดการที่ดี และมีโครงสร้างคณะทำงานที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การดำเนินการขับเคลื่อนร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นประเด็นงานที่จะนำมาขับเคลื่อน

นั้นจะพิจารณาจากความต้องการร่วมกันของบุคคลในท้องถิ่นและปัญหาที่กลุ่มท้องถิ่นนั้น ๆ กำลังประสบอยู่ นอกจากนี้ สง่า ทองคำ (สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2564) ยังให้อธิบายเพิ่มเติมว่า การเกิดขึ้นของสภาองค์กรชุมชน ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเมื่อปีพุทธศักราช 2551 ทำให้องค์กรชุมชนที่อยู่ตามพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับ ตำบล เทศบาล เมืองจังหวัด นครศรีธรรมราช ได้รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งองค์กรและจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนระดับต่าง ๆ ขึ้นมา และได้ประสานงานบูรณาการการขับเคลื่อนร่วมกันกับกลไกของขบวนการองค์กรชุมชนเดิมของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีกลไกการพัฒนากิจกรรมระดับจังหวัดอยู่ก่อนแล้ว อีกทั้งตัวแทนกลไกระดับจังหวัดก็มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในพื้นที่ของตนเองด้วย ซึ่งปัจจุบันพบว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2564 มีการจัดตั้งจำนวน 184 สภา มีกลุ่มองค์กรชุมชน เครือข่ายจำนวน 2,813 องค์กร มีสมาชิกประมาณ 5,832 คน เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นจึงแสดงภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2551-2564

จำนวน	ตำบล/เทศบาล/เมือง	สมาชิก/คน	กลุ่ม/องค์กรชุมชน/ เครือข่าย
	184	5,832	2,813

ที่มา: สง่า ทองคำ (สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2564)

บทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง

คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีการประสานงานเพื่อ บริหารคน บริหารงาน และบูรณาการงานร่วมกันกับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชุมชนนครศรีธรรมราช ซึ่งขบวนการองค์กรชุมชนเดิมของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีกลไกการพัฒนา กิจกรรมระดับจังหวัดอยู่ก่อนแล้ว จึงทำให้เกิดกลไกการขับเคลื่อนสภาองค์กรระดับจังหวัด และมีบทบาทสำคัญในการหนุนเสริม การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่ของตนเอง และแบ่งความรับผิดชอบตามโซนพื้นที่ที่ได้มอบหมาย

ทั้งนี้ทางคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แบ่งโซนพื้นที่ทั้ง 23 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช ออกเป็น 5 โซนด้วยกัน ได้แก่ โซนที่ 1 ประกอบด้วย อำเภอชะอวด จุฬาภรณ์ เฉลิมพระเกียรติ หัวไทร เขียวใหญ่ ร่อนพิบูลย์ โซนที่ 2 ประกอบด้วย อำเภอเมือง พระพรหม พรหมคีรี ปากพนัง ลานสกา โซนที่ 3 ประกอบด้วย อำเภอทุ่งสง บางขัน ทุ่งใหญ่ ถ้ำพรรณรา โซนที่ 4 ประกอบด้วย อำเภอช้างกลาง นาบอน พิปูน ฉวาง โซนที่ 5 ประกอบด้วย อำเภอรูขี้ผึ้ง นบพิตำ ท่าศาลา ลีล ชนอม ทั้งนี้เพื่อแบ่งความรับผิดชอบในการกำกับ ติดตามหนุนเสริมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในพื้นที่ ทั้งการประสานงาน จัดตั้ง สมาชิก สภาองค์กรชุมชน รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการขับเคลื่อน

สภาองค์กรชุมชน ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 23 อำเภอของจังหวัด นครศรีธรรมราชโดยแบ่งออกเป็น 5 โซนพื้นที่ดังกล่าวนี้ ทางคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กร ชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้วางเป้าหมายของการขับเคลื่อนช่วงปี 2560-2565 ภายใต้วิสัยทัศน์ ที่ว่า “นครศรีฯ อยู่ดี มีสุข” ในนิยามของความมีศักดิ์ศรี มีตัวตนบนพื้นฐานประวัติศาสตร์อันยาวนาน พลเมืองทุกระดับในสังคมมีความเท่าเทียมกันในสิทธิเสรีภาพ มีความมั่นคงในชีวิต และเป็นผู้นำใน การสร้างชุมชนเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยใช้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนกิจกรรม ระดับจังหวัดประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างการเชื่อมโยงองค์กรภาคี เพื่อการมีส่วนร่วมทุกระดับ กล่าวคือการกำหนดแนวนโยบายและวิสัยทัศน์ของการขับเคลื่อนให้มีความสอดคล้องกับหน่วยงานสนับสนุน ภาคีเครือข่ายการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางการสนับสนุน งบประมาณ พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกคนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทุก ๆ กิจกรรม โดยเปิดประเด็นงานพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนประเด็นสาธารณะเพิ่มเติม เช่น ความมั่นคง ทางด้านอาหาร การจัดการน้ำทั้งระบบ ปัจจัยเสี่ยงในเด็กและเยาวชน เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและการจัดการข้อมูล รวมถึงการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี การรู้เท่าทันสื่อสังคม กล่าวคือ การพัฒนาระบบการเก็บข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ โดยพัฒนาให้เป็นศูนย์ข้อมูลเครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัด การใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการทำงานพัฒนา และเพิ่มช่องทางการสื่อสาร เช่น ทีวีดิจิทัล ทีวีชุมชน สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการและการบริหารองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งธรรมาภิบาล กล่าวคือ พัฒนาศักยภาพคนทำงาน ให้มีความชำนาญเฉพาะด้านตามประเด็นงาน มีความคล่องตัว และเป็นมืออาชีพ โดยการนำหลักธรร มาภิบาลมาใช้ในการบริหาร การขับเคลื่อนองค์กร เครือข่ายมากขึ้น ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนากลุ่มที่ จัดตั้งจัดตั้งกับสภาองค์กรชุมชน กล่าวคือ การขับเคลื่อนงานเชิงพื้นที่ตามโซนต่าง ๆ ของจังหวัด ใช้การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเป็นแกนกลางในการติดตาม หนุนเสริมการขับเคลื่อนภายใต้ ประเด็นงานของแต่ละพื้นที่คือ 1) เศรษฐกิจและทุนชุมชน 2) การจัดทำแผนชุมชน 3) สวัสดิการ ชุมชน 4) การแก้ปัญหาที่ดิน 5) การท่องเที่ยวชุมชน 6) สุขภาพ 7) ความมั่นคงทางอาหาร 8) การเมืองภาคพลเมือง 9) องค์กรการเงินชุมชน 10) การจัดการภัยพิบัติ และ 11) กลุ่มองค์กร จัดตั้งกับสภาองค์กรชุมชน

ทั้งนี้ เพื่อหนุนเสริมให้ชุมชน ท้องถิ่นของจังหวัดและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ใช้พื้นที่สภา องค์กรชุมชนตำบลเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือ เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาและกำหนดนโยบาย สาธารณะ โดยมีเป้าประสงค์ร่วมคือการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและให้ชุมชนสามารถพึ่งพา ตัวเองได้ นำไปสู่การแก้ปัญหและพัฒนาพื้นที่เป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน โดยทางคณะกรรมการ ขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชได้วางเป้าหมายของการขับเคลื่อนช่วงปี 2560-2565 จึงได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายเชิงพื้นที่ ของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อพิจารณาถึงศักยภาพที่เป็นจุดแข็ง และโอกาส รวมถึงข้อจำกัดที่เป็นจุดอ่อน และอุปสรรคหรือ ความเสี่ยงเพื่อความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น จึงขอยกตัวอย่างการวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่

การบรรลุเป้าหมายเชิงพื้นที่ของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการของ SWOT Analysis ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวอย่างการวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายเชิงพื้นที่ของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ศักยภาพ	ข้อจำกัด
จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความหลากหลายของภาคส่วนต่าง ๆ 2. โครงสร้างการทำงานหลายระดับ และมีการปรับกลยุทธการทำงานที่มีความเหมาะสม 3. มีการเชื่อมโยงหน่วยงานและกิจกรรมที่หลากหลาย 4. มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ 5. พื้นที่ให้ความสำคัญและมีโอกาสได้พัฒนาตนเอง/ข้อมูล/กิจกรรม 6. พื้นที่มีขบวนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรและผลผลิตมีการแลกเปลี่ยนและพึ่งพากันในรูปขององค์กรชุมชนและเครือข่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บางพื้นที่ยังขาดการเชื่อมโยงกับหน่วยงาน 2. ยุทธศาสตร์มีการปรับเปลี่ยนบ่อย 3. กระบวนการทำงานบางเรื่องบางประเด็นขาดความต่อเนื่อง 4. กระบวนการติดตามงานในระยะเวลาที่เหมาะสม 5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แต่ละด้านขาดความต่อเนื่อง และรูปธรรมการเรียนรู้กระจุกตัวและเข้มแข็งได้เฉพาะในบางพื้นที่
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค/ความเสี่ยง (Threats)
<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติความสอดคล้องกับนโยบายจังหวัด/รัฐ 2. มีฐานเดิมในการเคลื่อนไหวงาน ด้านข้อมูล/องค์ความรู้ /คนทำงาน /พื้นที่ /กิจกรรม และภาคีการพัฒนา 3. มีสถาบันการศึกษาเฉพาะด้านที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ศึกษาและวิจัย เพื่อสร้างความรู้ใหม่สำหรับการพัฒนาท้องถิ่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อปท. ในบางพื้นที่ยังไม่ให้ความร่วมมือ 2. การทำงานของส่วนราชการทับซ้อน ขาดการเชื่อมโยงบูรณาการ 3. งบประมาณมีน้อยและมีความล่าช้า (ในเชิงข้อมูล / การโอน) 4. รูปแบบงานจากส่วนกลางไม่นิ่ง 5. ส่วนราชการแย่งชิงองค์กร/ผลงาน/ข้อมูล

ที่มา: สง่า ทองคำ (สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2564)

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายเชิงพื้นที่ของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชช่วงปี พ.ศ. 2560-2565 โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ผ่านมาพบว่า ทางคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงแบ่งบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบในการกิจของการขับเคลื่อนงานออกเป็นเป็น 4 ด้านด้วยกัน คือ 1) ด้านการสร้างเสริมความเข้มแข็งของกลไกการขับเคลื่อน กล่าวคือ คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีบทบาทสำคัญในการติดต่อประสานงาน เชื่อมโยงกลไกของเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบล และภาคีการพัฒนาของส่วนท้องถิ่นต่างๆ ทั้งหน่วยงานทั้งรัฐ เอกชน องค์กรอื่น มหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการรองรับและสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ให้สอดคล้องกัน โดยเฉพาะทางด้านข้อมูล ด้านเอกสาร

มุ่งเน้นจุดร่วมด้านภารกิจเดียวกัน เป้าหมายเดียวกัน ผ่านทางโครงการและกิจกรรมของการขับเคลื่อนของจังหวัดประมาณ 11 ประเด็นงาน เช่น ประเด็นงานบ้านมั่นคง บ้านพอเพียง สวัสดิการชุมชน เป็นต้น 2) ด้านการสร้างความร่วมมือภาคีพัฒนา กล่าวคือที่ผ่านมามาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นหน่วยงานสนับสนุนหรือเป็นเจ้าของหลัก ในการส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ทางคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีบทบาทสำคัญในการสร้างความร่วมมือ ขยายความร่วมมือไปสู่หน่วยงานภาคีพัฒนาอื่นของจังหวัด เพื่อมีแนวนโยบายในการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการเชิงพื้นที่ร่วมกันอย่างบูรณาการ 3) ด้านการการบริหาร กล่าวคือคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชมีบทบาทสำคัญในการสร้างจุดร่วมการประสานงานเครือข่าย องค์กรชุมชนและภาคีทุกภาคส่วน มีกองเลขาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจุดร่วมการประสานงานและอำนวยความสะดวกด้านข้อมูล โดยมีฝ่ายวิชาการจะเป็นส่วนสำคัญที่สุดของกระบวนการ รวบรวมทำหน้าที่ให้ข้อมูลกับขบวนจังหวัด วิเคราะห์ ข้อมูล การหาจุดตัดร่วมของแต่ละหน่วยงานในการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย ส่งต่อผ่านเลขาฯ ไปยังเครือข่ายเทศบาล/อำเภอ/ ตำบล 4) ด้านการออกแบบกำหนดตัวชี้วัดการขับเคลื่อนงาน กล่าวคือคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชมีบทบาทสำคัญในการออกแบบกำหนดตัวชี้วัดการขับเคลื่อนงานเชิงประเด็นงาน งานเชิงพื้นที่แต่ละระดับเพื่อสร้างผลสำเร็จให้การขับเคลื่อนงานในแต่ละปีที่มีผลสำเร็จรูปธรรมให้เห็นชัดเจนตามตัวชี้วัด และให้ภาคีพัฒนาต่าง ๆ ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาเข้าร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อนงานที่ขับเคลื่อนโดยชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

ทางคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้แบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในภารกิจของการขับเคลื่อนงานออกเป็น 4 ด้านดังกล่าวแล้วข้างต้น นอกจากนั้น ยังได้ออกแบบกิจกรรมโครงการเพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนกิจกรรมระดับจังหวัดซึ่งประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1) สร้างการเชื่อมโยงองค์กรภาคีเพื่อการมีส่วนร่วมทุกระดับ ยุทธศาสตร์ที่ 2) การพัฒนาและการจัดการข้อมูล รวมถึงการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี การรู้เท่าทันสื่อสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 3) การจัดการและการบริหารองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งธรรมาภิบาล ยุทธศาสตร์ที่ 4) การพัฒนากลุ่มที่จัดตั้งจัดตั้งกับสภาองค์กรชุมชน เพื่อความเข้าใจในเรื่องนี้มากขึ้นจึงขอแสดงตัวอย่างของการออกแบบกิจกรรมโครงการเพื่อการขับเคลื่อน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ตัวอย่างการออกแบบกิจกรรมโครงการเพื่อการขับเคลื่อน

ยุทธศาสตร์	แนวทางการพัฒนา	โครงการ	กลยุทธ์ในการมุ่งไปสู่เป้าหมาย	ผลผลิต
1. สร้างการเชื่อมโยงองค์กรภาคีเพื่อการมีส่วนร่วมทุกระดับ	ให้เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการและเชื่อมโยงของภาคประชาชนและภาคีทุกภาคส่วน	1. สร้างกระบวนการเรียนรู้การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหรือเป้าหมายการพัฒนาในระดับประเด็น/พื้นที่ 2. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานประเด็นเครือข่าย 3. สนับสนุนการขับเคลื่อนงานทุกระดับของสภาองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดนครศรีธรรมราช 4. พัฒนาศักยภาพภาคีพลเมืองอาสาประชารัฐสานต่อภารกิจเสริมสร้างสังคมสุขภาวะ 5. เวทีกลางแลกเปลี่ยนเพื่อกำหนดวาระเมืองนคร	1. การใช้ประโยชน์จากภาคีเครือข่ายให้สอดคล้องกับแนวนโยบายและวิสัยทัศน์ขององค์กร 2. เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ กิจกรรม 3. พัฒนานโยบายสาธารณะมีส่วนร่วม - ความมั่นคงทางอาหาร - การจัดการน้ำทั้งระบบ - ปัจจัยเสี่ยงในเด็กและเยาวชน	1. เกิดความร่วมมือในการพัฒนาที่เป็นลายลักษณ์อักษร (บันทึกความร่วมมือ) ฯลฯ 2. เกิดความเข้าใจในภารกิจของเครือข่ายร่วมกัน 3. เกิดนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในระดับจังหวัด
2. การพัฒนาและการจัดการข้อมูลรวมถึงการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี การรู้เท่าทันสื่อสังคม	การใช้สื่อ/เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงานและการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมถึงการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน	1. อบรมเชิงปฏิบัติการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2. ให้ความรู้การรู้เท่าทันโดยการเพิ่มองค์ความรู้ด้านสื่อ 3. อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดทำฐานข้อมูล 4. พัฒนาให้มีช่องทางการสื่อสารของตนเองในยุคที่วีดิทัศน์ ช่องทีวีชุมชน	1. พัฒนายกระดับให้มีการนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเป็นศูนย์ข้อมูลจังหวัด 2. พัฒนาคอนด้วยการเพิ่มองค์ความรู้ในการรู้เท่าทันสื่อและใช้สื่อเป็นเครื่องมืออย่างถูกต้อง 3. พัฒนาให้มีช่องทางการสื่อสารของตนเองในยุคที่วีดิทัศน์ กับ ทีวีชุมชน	1. เกิดศูนย์ข้อมูลสารสนเทศจำนวน 1 ศูนย์จังหวัด
3. การจัดการและการบริหารองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งธรรมาภิบาล	มุ่งเน้นให้คนทำงานทุกระดับใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน และการให้ความสำคัญกับผลสำเร็จของงานตรงตามตัวชี้วัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม (คน , เงิน , งาน)	1. อบรมเพื่อเพิ่มความชำนาญเฉพาะด้านให้กับคนทำงานและเครือข่าย 2. พัฒนาและการสนับสนุนการปฏิบัติงานของทีมเลขานุการให้การทำงานได้คล่องตัว 3. มุ่งเน้นการทำงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการควบคุมการทำงานทุกระดับ 4. การบริหารจัดการที่ดี	1. พัฒนาศักยภาพคนทำงานให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน ที่เป็นมืออาชีพ 2. สนับสนุนบุคลากรให้การทำงานได้อย่างคล่องตัว 3. การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์กร	1. เป็นองค์กรธรรมาภิบาลที่ได้รับการยอมรับ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	แนวทางการพัฒนา	โครงการ	กลยุทธ์ในการมุ่งไปสู่เป้าหมาย	ผลผลิต
4. การพัฒนากลุ่มที่จัดแจ้งจัดตั้งกับสภาองค์กรชุมชน	ใช้ทุนทางสังคม, ทุนทางปัญญา เพื่อการแก้ปัญหา ด้านเศรษฐกิจ ชุมชน, การศึกษา, ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม(ดิน น้ำ ป่า) การเมืองภาค พลเมือง, สุขภาพ, สังคม, ภูมิปัญญา, สื่อ, ศิลปิน พื้นบ้าน, ประเพณี, วัฒนธรรม, อาหาร	1. การจัดทำแผนพัฒนา กิจกรรมกลุ่มจัดแจ้งกับสภา องค์กรชุมชนตำบล 2. การจัดทำแผนพัฒนา ตำบล	พัฒนาส่งเสริมการขับเคลื่อนงานเชิงพื้นที่ โดยใช้สภาองค์กรชุมชน เป็นแกน ภายใต้อ ประเด็นงาน คือ 1. เศรษฐกิจและทุนชุมชน 2. การจัดทำแผนชุมชน 3. สวัสดิการชุมชน 4. การแก้ปัญหาที่ดิน 5. การท่องเที่ยวชุมชน 6. สุขภาวะ 7. ความมั่นคงทางอาหาร 8. การเมืองภาค พลเมือง 9. องค์กรการเงินชุมชน 10. การจัดการภัยพิบัติ 11. กลุ่มองค์กรจัดแจ้งกับสภาองค์กรชุมชน	สภาองค์กรชุมชน ตำบลเกิด แผนพัฒนาพื้นที่ ตำบลทั้งระบบ

ที่มา: สง่า ทองคำ (สัมภาษณ์เมื่อ 17 มีนาคม 2565)

ที่ผ่านมา คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตามประเด็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนของจังหวัด และสอดคล้องกับกิจกรรมโครงการ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชนตำบล และท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งกิจกรรมเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ตามโซนต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเป็นแกนกลางสำคัญในการเชื่อมโยงภาคีการพัฒนาของส่วนต่าง ๆ เพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการ ทั้งภายในจังหวัดและภายนอกจังหวัด ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ มหาวิทยาลัย และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ดังนั้นเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นจึง อธิบายการเชื่อมโยงภาคีการพัฒนาภายในจังหวัด และภายนอกจังหวัด ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเชื่อมโยงภาคีการพัฒนาภายในจังหวัดและภายนอกจังหวัดเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรม
โครงการ

ภาคีหนุนเสริมภายในจังหวัด	ภาคีหนุนเสริมภายนอกจังหวัด	ภาคีอื่นๆในอนาคต
1. อบจ. ส่งเสริมความเข้มแข็ง แผนชุมชน 2. พมจ. สวัสดิการ 3. พช. 4. กกต. ประชาธิปไตย 5. ปปจ. 7. มวล. ด้านวิชาการ 8. มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช ที่ปรึกษา งานวิชาการ 9. สำนักงานแรงงานจังหวัด อสร. การจ้างงานเร่งด่วน	1. พอช. การพัฒนาหนุนเสริมให้ องค์กรชุมชนเข้มแข็ง 2. สช. พัฒนานโยบายสาธารณะ ด้านสุขภาพ 3. สพม. การเมืองภาคพลเมือง 4. สสส. ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ 5. ส.ส.ท. ไทยพีบีเอส รู้เท่าทันสื่อ 6. สกว. งานวิจัยชุมชน 7. สปสช. งานด้านสุขภาพ กองทุน ตำบล	1. หอการค้า 2. สมาอุตสาหกรรม 3. หน่วยงานอื่น ๆ

ที่มา: สง่า ทองคำ (สัมภาษณ์เมื่อ 17 มีนาคม 2565)

บริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว

สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ห่างจากที่ว่าการอำเภอฉวางมาทางทิศเหนือประมาณ 7 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 72 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 45,000 ไร่ มีพื้นที่อาณาเขต ทิศเหนือติดต่อกับตำบลนาเขลียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลไสหร้า อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลควนกลาง อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ทิศตะวันตก ติดต่อกับแม่น้ำตาปีตลอดแนว

องค์การบริหารส่วนตำบลนาแว แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านตันโพธิ์ หมู่ที่ 2 บ้านไสโคกเกาะ หมู่ที่ 3 บ้านท่าแห้ง หมู่ที่ 4 บ้านศิลา หมู่ที่ 5 บ้านปากเปียด หมู่ที่ 6 บ้านโนไร่ หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งกระจูด หมู่ที่ 8 บ้านควนสวรรค์ หมู่ที่ 9 บ้านควนยุง หมู่ที่ 10 บ้านห้วยทรายขาว หมู่ที่ 11 บ้านฝายท่า หมู่ที่ 12 บ้านไสใหญ่ ซึ่งลักษณะภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว มีพื้นที่เป็นที่ราบสูงทางทิศตะวันออก ทิศเหนือ ทิศใต้ ส่วนทางทิศตะวันตก เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำตาปีซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของภาคใต้ไหลผ่านหมู่ที่ 1,2,3,4,5,6 และหมู่ที่ 11 นอกจากนี้ยังมีคลองอื่น ๆ เช่น คลองแห้ง คลองหัน คลองพอก เป็นต้น ที่มีส่วนทำให้พื้นที่ตำบลนาแว มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำกรเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ สำหรับลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน แบ่งออกเป็น 2 ฤดูกาลในแต่ละรอบปีคือ ฤดูร้อน และฤดูฝน ช่วงฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน ส่วนช่วงฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม – มกราคม ในปี พ.ศ.

2565 องค์การบริหารส่วนตำบลนาแ้ว มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,432 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 7,310 คน เป็นชาย 3,634 คน และเป็นหญิง 3,676 คน

วิถีชีวิตของชาวชุมชนตำบลนาแ้วในอดีตที่ผ่านมา มีลักษณะคล้ายคลึงพื้นที่ชุมชนชนบทอื่นๆในภาคใต้ กล่าวคือ ชาวชุมชนส่วนใหญ่ทำการผลิตในภาคเกษตรกรรมแบบเพื่อการยังชีพเป็นหลัก ส่วนเกินจากการผลิตจึงนำไปขาย กระบวนการด้านการผลิตของชุมชนจึงใช้แรงงานคนเป็นหลัก ขณะที่ด้านการจัดความสัมพันธ์ทางสังคมของคนภายในชุมชน พบว่า ด้วยขนาดของชุมชนที่มีขนาดเล็ก จึงมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของคนภายในชุมชนที่แนบแน่น มีลักษณะเป็นสังคมเครือญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือพึ่งพากันในหลายๆด้าน ทั้งการแลกเปลี่ยนทรัพยากร การไปมาหาสู่ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนแรงงานในกระบวนการด้านการผลิตภาคเกษตร ที่คนในชุมชนภาคใต้โดยทั่วไปมักจะพูดกันว่า “การออกปาก” หรือ “การลงแขก” นั่นเอง เป็นต้น ซึ่งจะเห็นภาพอดีตได้ชัดจากการดำเนินชีวิตและกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชนตำบลนาแ้วในเวลานั้นที่แต่ละคนสร้างปฏิบัติการผ่านการมีกิจกรรมร่วมกันในชุมชน

อย่างไรก็ตาม ในช่วงประมาณสองทศวรรษที่ผ่านมาปรากฏว่า ชาวชุมชนตำบลนาแ้ว เริ่มมีจำนวนประชากรมากขึ้น ขณะเดียวกันหน่วยงานทางภาครัฐก็เข้าไปมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านสาธารณูปโภค ทั้งถนนหนทาง ไฟฟ้า ประปา การศึกษา การส่งเสริมการทำเกษตรแนวใหม่ และส่งเสริมการทำสวนยางพาราและปาล์มน้ำมันเพราะมีราคาดี ขณะที่ข้าว ซึ่งเป็นพืชหลักของชาวเกษตรกรรมชุมชนนาแ้วในขณะนั้นกลับมีราคาขบเซา ตกต่ำ จนทำให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวชุมชนนาแ้ว ค่อย ๆ มีการปรับเปลี่ยนจากพื้นที่นามาทำการปลูกสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน ทดแทนเกือบหมด ภาคการผลิตดั้งเดิมที่เคยพึ่งพากันของคนส่วนใหญ่ภายในชุมชนก็ปรับไปสู่วิถีในระบบตลาดแทน ซึ่งการผลิตในภาคการเกษตรสมัยใหม่ที่ต้องใช้ต้นทุนทุกด้านอย่างเข้มข้น ทั้งเมล็ดเงิน แรงงาน ที่ดิน เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชนที่มีมาแต่เดิม มีชีวิตวิถีใหม่ที่เริ่มผูกติดกับระบบการพึ่งพาสถานามากขึ้น ทั้งนี้จะพบว่า การทำสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน ชาวชุมชนนาแ้วต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตที่มาจากภายนอกเกือบทั้งหมด ทั้งปุ๋ย ยา สารเคมีต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับเจริญ อวยศิลป์ ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วได้เล่าให้ฟังว่า แม้ผลพวงจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมาดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อทำให้ชาวชุมชนตำบลนาแ้วโดยภาพรวมดำเนินชีวิตแบบปัจเจกนิยมมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันกลับพบว่า ชุมชนในระดับหมู่บ้านกลับมีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาได้แก่ กลุ่มเกษตรกรทำนา หมู่ที่ 3 ซึ่งถือเป็นกลุ่มองค์กรชุมชนกลุ่มแรกของชาวชุมชนในตำบลนาแ้ว หลังจากนั้นกลุ่มองค์กรชุมชนก็เกิดตามมาอีกหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มทำสวน หมู่ที่ 8 กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ เป็นต้น กลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่รวมตัวตามลักษณะอาชีพ ถูกก่อตั้งขึ้นเพื่อสร้างการพึ่งพากันภายในกลุ่ม การดำเนินงานแต่ละกลุ่มจะแยกเป็นเอกเทศกลุ่มใครกลุ่มมัน ส่วนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มในช่วงนั้นพบว่า บางกลุ่มอย่างเช่น กลุ่มเกษตรกรทำนาซึ่งเป็นกลุ่มแรกของชาวชุมชนในตำบลนาแ้ว มีการออกระบบระเบียบของกลุ่มที่ค่อนข้างชัดเจน ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มองค์กรชุมชนดังกล่าวอยู่มาได้อย่างยาวนานและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนกลุ่มอื่น ๆ บางกลุ่ม อีกจำนวนไม่น้อยที่ได้ปิดตัวลงเพราะขาดระบบการดำเนินงานที่ดี จนกระทั่งการเกิดขึ้นของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนในปี 2551 กลุ่มองค์กร

ชุมชนต่าง ๆ ในชุมชนตำบลนาแวได้กลับมาใช้ชีวิตชีวาอีกครั้ง และได้ถูกร้อยรัดเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ซึ่งกลุ่มต่างๆเหล่านี้ นอกจากจะดำเนินงานตามภารกิจของกลุ่มตัวเองแล้วยังมีการขับเคลื่อนงาน สาธารณะอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกันอีกด้วย โดยมีสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นแกนหลักและเป็น กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนหนุนเสริมกิจกรรมของกลุ่มองค์กรชุมชนในตำบล

สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ได้จัดแจ้ง จัดตั้งขึ้น วันที่ 7 มิถุนายน 2552 เจริญ อวยศิลป์ ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวได้เล่าให้ฟังเพิ่มเติมว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบล นาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพหุศักราช 2551 ในช่วงแรกมีการจัดแจ้งจำนวน 21 กลุ่ม และปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น 34 กลุ่ม และมีสมาชิกซึ่งเป็นตัวแทน กลุ่มองค์กรชุมชนครอบคลุมทั่วทั้ง 12 หมู่บ้าน ประมาณ 1,432ครัวเรือน กลุ่มองค์กรชุมชนดังกล่าว มีกิจกรรมร่วมกันในการขับเคลื่อนทางสังคมอยู่หลายประการทั้งที่เป็นเชิงประเด็นปัญหา และทุนทาง สังคม เช่น ประเด็นด้านขนบธรรมเนียมประเพณี การบริการสาธารณะในชุมชน สิทธิชุมชน ด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ระบบเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ระบบกองทุนสวัสดิการชุมชน สถาบัน การเงินชุมชน เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนที่มีสมาชิกครอบคลุมทั้ง 12 หมู่บ้าน กล่าวได้ว่า เป็นการขับเคลื่อนทุนทางสังคมร่วมกันของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ที่เป็นรูปธรรมประการหนึ่งในปัจจุบัน จนทำให้เกิดกลุ่ม องค์กรชุมชนใหม่ ๆ ตามนโยบาย ของหน่วยงาน และนโยบายของรัฐ เช่น กลุ่มร้านค้าประชารัฐ กลุ่มบ้านมั่นคงชนบท เป็นต้น

โดยการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวในระยะเริ่มแรกดังกล่าวนี้ ได้รับการติดต่อ ประสานงาน และการสนับสนุนจากทีมเจ้าหน้าที่ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนที่คอยมาช่วยเป็น พี่เลี้ยงในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวช่วงระยะแรก และได้สร้างความเข้าใจถึงการจัดแจ้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน รวมถึงเจตนารมณ์ของสภาองค์กรชุมชน ตำบลนาแว ที่ต้องการสร้างพื้นที่กลางในการพูดคุย แลกเปลี่ยนเชื่อมโยงการทำงาน สร้างความ ร่วมมือภายในชุมชน ตลอดจนหลักเกณฑ์ เงื่อนไขต่าง ๆ ในการจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวพบว่า ชาวชุมชนตำบลนาแว จำนวนไม่มากนักที่จะให้ความสนใจในกิจกรรม ของการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชน เพราะคนส่วนใหญ่ยังมุ่งมั่นกับภารกิจการงานของตนเอง อีกทั้งยังไม่เข้าใจว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลคืออะไร มีประโยชน์อย่างไร ดังนั้นความสนใจต่อเรื่องนี้ ในระยะเริ่มแรกจึงตกอยู่กับคนจำนวนเพียงไม่กี่คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแกนนำกลุ่มองค์กรชาวบ้านเดิม ของตำบลนาแวที่กระจายอยู่ทั้ง 12 หมู่บ้าน

การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวในระยะเวลาต่อมา หลังจากได้มีการพัฒนา สร้างความเข้าใจร่วมกันในระดับแกนนำเกิดขึ้นแล้ว จึงได้ขยายความเข้าใจไปยังสมาชิกส่วนใหญ่ของ กลุ่มองค์กรชุมชนในตำบล ซึ่งในระยะแรกของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนพบว่า สมาชิกกลุ่ม องค์กรชุมชนส่วนใหญ่ ไม่เข้าใจว่าสภาองค์กรชุมชนคืออะไร มีความจำเป็นหรือสำคัญอย่างไร การทำความเข้าใจกับข้อกฎหมายของสภาองค์กรชุมชนเป็นเรื่องที่ยาก เป็นต้น และมีสมาชิกสภา องค์กรชุมชนจำนวนไม่น้อยที่ยังติดอยู่กับกรอบความคิดที่ว่า “การดำเนินงานพัฒนาหรือสร้าง ความเข้มแข็งให้ชุมชนเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเท่านั้น” เมื่อมีการจัดเวทีประชุมเพื่อสร้าง ความเข้าใจให้เกิดขึ้น จึงมักมีการปฏิเสธการให้ความร่วมมือหรือการเข้าร่วมประชุม นอกจากนั้น ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ยังกล่าวอธิบายเพิ่มเติมถึงสาเหตุปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่เกิดขึ้นในช่วงแรก ๆ ของการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน คือ สมาชิก สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวส่วนใหญ่ยังไม่เชื่อมั่นในตัวของท่าน อาศัยผลประโยชน์ของตัวเอง

เป็นหลัก หรืออาจทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเองในทางการเมือง จึงทำให้พวกเขาเกิดความระแวง สงสัย ความวิตกกังวล จึงขาดความเชื่อมั่นต่อการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในช่วงแรก อย่างไรก็ตาม จากการที่ตัวของประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว เกิดจากแกนนำชาวบ้านธรรมดาที่ไม่มีตำแหน่งหรือบทบาททางการเมืองใด ๆ ดังนั้น ภาพลักษณ์ที่เป็นกลางต่อทุกฝ่าย ปราศจากการเมืองหรือผลประโยชน์แอบแฝง จึงกลายเป็นภาพเชิงบวกที่ชาวบ้านและสมาชิกให้การยอมรับในเวลาต่อมา

นอกจากนี้ การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ได้มุ่งเน้นที่การจัดเวทีให้กลุ่มองค์กรต่างๆเกิดความเข้าใจในเจตนารมณ์อุดมการณ์ของสภาองค์กรชุมชนตลอดจนการปรับวิถีคิดใหม่ให้เชื่อมั่นความเปลี่ยนแปลงโดยพลังของชุมชนเอง และสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว มีการฟื้นฟูทำความเข้าใจในประเด็นงานบางอย่างที่เกิดมานานแล้วแต่การดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่ชัดเจน เช่น เรื่ององค์การการเงิน สวัสดิการชุมชน กองทุนฌาปนกิจ เป็นต้น จึงคิดและร่วมปรึกษารื้อในกลุ่มแกนนำ แล้วจึงเปิดเวทีสภาองค์กรชุมชน เพื่อร่วมกันจัดระบบ ระเบียบใหม่ มีการกำหนดโครงสร้าง แผนการดำเนินงาน แผนกิจกรรมที่ชัดเจนขึ้นมา ซึ่งความชัดเจนที่เกิดขึ้นนี้เกิดจากความคิดความต้องการของชุมชนทั้งสิ้น คิดกันเองทำกันเอง ไม่จำเป็นต้องรอหน่วยงานหรือองค์กรใดมาจัดการให้ (เจริญ อวยศิลป์, สัมภาษณ์เมื่อ 19 ธันวาคม 2561)

ในบริบทของการก่อตัวของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่ผ่านมา เกิดการจดแจ้ง จัดตั้ง สมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชน เกิดกลไกโครงสร้างการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ที่มาจากหลายฝ่ายทั้งตัวแทนเชิงประเด็นงาน และตัวแทนเชิงพื้นที่ เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นจึงอธิบายภาพรวมกลไกโครงสร้างการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ภาพรวมกลไกโครงสร้างการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว

ลำดับ	ตัวแทน/สมาชิก	จำนวน/คน	องค์กรชุมชนที่จดทะเบียนทั้งหมด
1	ตัวแทนระดับหมู่บ้าน	48	34 องค์กร (ครอบคลุมสมาชิกทั้ง 12 หมู่บ้าน ประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ของประชากรตำบลนาแว)
2	ตัวแทนระดับเครือข่าย	24	
3	ผู้ทรงคุณวุฒิ	14	
4	คณะกรรมการที่ปรึกษา	11	
5	ประธานสภาองค์กรชุมชน	1	
6	เลขานุการสภาองค์กรชุมชน	1	

ที่มา: สุภาวดี เกลา (สัมภาษณ์เมื่อ 22 ธันวาคม 2562)

บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่นำไปสู่การจัดการตนเอง

บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่นำไปสู่การจัดการตนเองได้นั้น ที่ผ่านมาพบว่า มีตัวแทนคณะทำงานขับเคลื่อนทั้งระดับตำบลและระดับจังหวัด ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการหนุนเสริมกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว การประชุมสร้างความเข้าใจภารกิจของสภาองค์กรชุมชน และมีบทบาทสำคัญในการติดต่อประสานงาน การเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับ และเกิดความไว้วางใจของภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่ผ่านมา ได้รับการยอมรับ ความไว้วางใจ จากผู้บริหารส่วนท้องถิ่นตำบลนาแว ได้ให้ความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น และให้ตัวแทนคณะทำงานขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนสมาชิกเครือข่ายกลุ่มองค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมกับได้รับข้อเสนอของกลุ่มองค์กรชุมชนในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามแผนงบประมาณประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแว ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสุชาติ คงแก้ว อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแวได้กล่าวว่า ที่ผ่านมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้กลุ่มองค์กรชุมชนใช้พื้นที่เพื่อจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมของชุมชนและรับข้อเสนอของกลุ่มองค์กรชุมชนมาเป็นส่วนของการจัดทำแผนงบประมาณและได้มีตัวแทนกลุ่มได้นำเสนอแลกเปลี่ยนการพัฒนาในโอกาสต่าง ๆ นอกจากนั้นยังรู้สึกยินดีที่กลุ่มองค์กรชุมชนบางส่วนเริ่มมีศักยภาพ มีช่องทางในการของบประมาณในการสนับสนุนเพิ่มเติมจากภายนอกและรู้จักการบูรณาการงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมโครงการของตนเองเพื่อการพัฒนาต่อยอดงานให้สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง อันนี้ถือว่าเป็นรูปแบบ วิธีการที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมชุมชนให้เข้ามีความเข้มแข็ง เขามีความพยายามหาช่องทางในการพึ่งพาตนเอง หาช่องทางเพื่อให้ตนเองมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน การรู้จักใช้เงินใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมกับกิจกรรมโครงการก็จะเป็นแนวทางของชุมชนในการรู้จักการจัดการตนเองอย่างยั่งยืนด้วย (สุชาติ คงแก้ว, สัมภาษณ์เมื่อ 8 สิงหาคม 2564)

ในทัศนะของ ศรชัย แซ่ม นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาแวคนปัจจุบัน กล่าวว่าไว้ว่า

“...การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ผมได้ติดตามและเข้าร่วมรับฟังปัญหาและความต้องการของเขามาตลอด แนวทางการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ซึ่งใกล้ชิดกับชาวบ้าน รู้ปัญหาความต้องการของชาวบ้านได้ดีกว่าเราซึ่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชน ทำให้เราสนับสนุนความต้องการของชาวบ้านได้อย่างถูกต้อง เช่นในกรณีของความเดือดร้อนต่าง ๆ จากภัยพิบัติที่เราคาดไม่ถึง ทางผู้บริหารก็จะคอยอำนวยความสะดวกในการเบิกจ่ายงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมโครงการ เป็นต้น...” (ศรชัย แซ่ม, สัมภาษณ์เมื่อ 18 มกราคม 2565)

ในขณะที่ เจริญ อวยศิลป์ ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวได้กล่าวว่า บทบาทของชุมชนท้องถิ่นเขาทราบกันดีว่า ผมวางตัวเป็นกลางทางการเมืองผมไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองเพื่อตัวเองในทุกๆระดับ โดยเฉพาะการเมืองท้องถิ่นจนเป็นที่ไว้วางใจของนักการเมือง

ซึ่งตอนหลังได้ให้ผมเข้าไปนั่งร่วมประชุมในสภาของตำบล คอยสังเกตการณ์หรือคอยมีส่วนเสนอแนะ นำข้อเสนอของกลุ่มองค์กรชุมชน เพื่อให้สภาตำบลได้พิจารณาการจัดทำแผนงบประมาณประจำปี เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับชุมชนมากยิ่งขึ้นนอกจากนั้นยังพบว่า

“...บทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ยังเป็นผู้ประสานงานเพื่อให้สมาชิกสภาองค์กรชุมชนใช้เวลาที่ประชุมดังกล่าวได้ พบปะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการขับเคลื่อนในชุมชน ซึ่งเจ้าหน้าที่หน่วยงานในท้องถิ่น จังหวัด และเจ้าหน้าที่หน่วยสนับสนุนต่าง ๆ สามารถเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้...” (เจริญ อวยศิลป์, สัมภาษณ์เมื่อ 19 ธันวาคม 2561)

ในมุมมองของ อานนท์ มีศรี เลขาธิการสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัด ต่อบทบาท การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองโดยภาพรวมว่า บทบาทการขับเคลื่อนสภา องค์กรชุมชนลำดับแรกคือการขับเคลื่อนเพื่อการจัดการตนเองภายใต้พระราชบัญญัติสภาองค์กร ชุมชนที่มอบหมายภารกิจตามมาตรา 21 ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากร ภูมินิเวศน์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เป็นต้น บทบาทประการต่อมาก็คือการใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นพื้นที่กลาง เป็นโซ่คล้องกลาง ให้กับทุกกลุ่ม ทุกภาคีเครือข่าย ทุกหน่วยงานในพื้นที่ ได้ร่วมปรึกษาหารือในการช่วยกันแก้ไขปัญหา ร่วมของชุมชน ที่ทุกคนมีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น กรณีตัวอย่างบทบาทสำคัญประการหนึ่งของสภาองค์กร ชุมชนตำบลนาแวที่ประสบผลสำเร็จประการหนึ่งที่เป็นรูปธรรมคือการช่วยกันเรื่องของ ป้องกันภัย พิบัติ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม อานนท์ มีศรี มองว่า บทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการ จัดการตนเองให้ได้อย่างแท้จริงนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งเชิงงบประมาณ เชิงทรัพยากร เชิงวิชาการ เป็นต้น และควรมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน เพิ่มเติม เช่น การมีงบประมาณสนับสนุนที่ชัดเจน หรือเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับชุมชนมากขึ้น มิใช่ให้แต่ภารกิจดังเช่นปัจจุบัน เป็นต้น (อานนท์ มีศรี, สัมภาษณ์เมื่อ 8 สิงหาคม 2564) สอดคล้อง กับมุมมองของ วรวิทย์ กระถิ่นหอม ผู้จัดการสมาคมสื่อภาคใต้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชและเป็น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญของการประสานงานการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนได้กล่าวว่า บทบาทของ การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมา คือทำให้มีความใกล้ชิดกับพื้นที่มากกว่าหน่วยงานอื่น ผู้นำจะมีความน่าเชื่อถือ สร้างการยอมรับได้เมื่อเข้าใจปัญหาชุมชน คือการเข้าใจปัญหาของตัวเอง ที่ผ่านมากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ถือว่ามีองค์ประกอบดีเพราะหน่วยงานท้องถิ่น ให้ความสำคัญ มีความเป็นเพื่อน เป็นพี่ เป็นน้อง ไม่เกิดความระแวงหรือขัดแย้งกันทางการเมือง จึงขับเคลื่อนได้ง่าย ถ้าจะให้ชุมชนจัดการตนเอง เกิดความเข้มแข็งยั่งยืน หน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานที่รับผิดชอบสภาองค์กรชุมชน จะต้องเป็นพี่เลี้ยงเพื่อสร้างความเข้าใจการขับเคลื่อน สภาองค์กรชุมชนมากขึ้นกับหน่วยงานพัฒนาชุมชนอื่น ๆ เช่น พัฒนาชุมชน เกษตร เป็นต้น เพราะสังเกตได้ว่า ที่ผ่านมากหน่วยงานไม่เชื่อมั่นชาวบ้าน และชาวบ้านก็ไม่เชื่อมั่นหน่วยงานรัฐ ดังนั้นหน่วยงานพี่เลี้ยงจึงควรเข้าช่วยตรงจุดนี้มากขึ้น (วรวิทย์ กระถิ่นหอม, สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2564) ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

“...การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่ผ่านมา ผมมองเห็นบทบาทที่เป็นรูปธรรมหลายอย่าง เช่น การพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน การจัดสวัสดิการชุมชน การเข้าถึงกลุ่มเปราะบางในชุมชน ผู้ป่วยติดเตียง คนไร้บ้าน คนบ้านพัง ไม่มีห้องน้ำ หรือช่วงมีภัยพิบัติ เป็นต้น จะมีตัวแทนและกลไกของสภาองค์กรชุมชนเข้ามาเป็นตัวกลางประสานงาน เชื่อมโยงหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อการแก้ไขปัญหา และตัวแทนสมาชิกสภาองค์กรชุมชนดังกล่าวยังมีบทบาทสำคัญในการชักชวนชาวบ้านของแต่ละหมู่บ้านให้รู้จักวิเคราะห์สภาพปัญหาหมู่บ้านและหาทางแก้ไขปัญหาด้วยการจัดทำข้อเสนอโครงการต่าง ๆ เพื่อเสนอขอการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน เพื่อการสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับชุมชน บางกลุ่มอาชีพที่มีชาวบ้านดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว ก็สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น...”

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว มีบทบาทสำคัญในการใช้ “เวทีประชาคม” ที่รวมคนหลากหลาย เช่น ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว เลขาธิการสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว ตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด นครศรีธรรมราช ตัวแทนหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแ้ว ตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว ตัวแทนสาธารณสุขในชุมชน และตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว เป็นต้น เป็นเครื่องมือหรือกลไกเพื่อเป็นแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กับสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว เช่น การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนและพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มองค์กรชุมชนให้กลุ่มองค์กรชุมชนสมาชิกรู้จักการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์วางแผนการดำเนินงานของกลุ่มตนเอง โดยเปิดเวทีประชุมสมาชิกสภาองค์กรชุมชนร่วมกันเดือนละครั้งเพื่อรายงานผลการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต กลุ่มสวัสดิการชุมชน เป็นต้น ทั้งมุ่งเน้นการกระจายความรู้ดังกล่าวสู่สมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ ผ่านตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนซึ่งมีอยู่ประจำทุกหมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังพบว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว ยังมีบทบาทสำคัญในการใช้เวทีประชาคมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วเพื่อการจัดการตนเอง โดยเปิดเวทีประชุมสมาชิกระดับหมู่บ้านเพื่อสำรวจสภาพปัญหาของแต่ละหมู่บ้านทั้ง 12 หมู่บ้าน เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคงปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย และด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น เพื่อนำมาประมวลจัดทำเป็นแผนงานโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณต่อองค์การบริหารส่วนตำบลนาแ้วและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น จึงขอยกตัวอย่างภาพรวมการประมวลสภาพปัญหาและการจัดทำแผนงานโครงการของแต่ละหมู่บ้าน ดังตารางที่ 8-12

ตารางที่ 8 ตัวอย่างภาพรวมการประมวลสภาพปัญหาและการจัดทำแผนงานโครงการด้านเศรษฐกิจ
ของแต่ละหมู่บ้าน

ด้านเศรษฐกิจ	สภาพปัญหา	สาเหตุ	โครงการแก้ไขปัญหา
1. การทำสวน ยางพารา-สวน ผลไม้	- ราคาผลผลิตตกต่ำ - ปัจจัยการผลิตราคา แพง - แรงงานมีน้อย - ผลผลิตคุณภาพต่ำ	- ผลผลิตล้นตลาด - ปุ๋ย,ยา,เครื่องมือ เครื่องใช้ราคาแพง - เยาวชนศึกษาต่อ นอกพื้นที่ - ราคาต่ำไม่คุ้มค่าแรง - ผลผลิตออกพร้อม กันมากๆ	- โครงการฝึกอาชีพ - โครงการจัดตั้งกลุ่ม อาชีพ - โครงการรวมกลุ่ม แปรรูปผลิตผล
2. คริวเรือนสร้าง อาชีพเสริมปลูกผัก สวนครัวไว้ รับประทานได้	- ขาดความสะดวก สงบ อบอุ่น - อาหาร เสื้อผ้า ค่า เล่าเรียน ราคาแพง - รายได้ต่ำ ค่าครอง ชีพสูง - ไม่มีอาชีพเสริม รายได้	- ขาดการดูแลเอาใจ ใส่ไม่ได้อยู่ร่วมกัน - ไม่รู้จักประมาณตน - ไม่มีที่ปลูก - ไม่คิดหาทางออก หรือลดค่าใช้จ่าย - ไม่ใช่เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์	- โครงการฝึกอาชีพ - โครงการจัดตั้งกลุ่ม อาชีพ - โครงการรวมกลุ่ม แปรรูปผลิตผล
3. แหล่งน้ำไม่ เพียงพอในการ ประกอบอาชีพด้าน การเกษตร	- ขาดแคลนน้ำใช้เพื่อ การเกษตร	- ในช่วงหน้าแล้งมี แหล่งน้ำไม่เพียงพอ	- โครงการขุดลอก หนองน้ำเพื่อ การเกษตร

ที่มา: สุภาวดี เกลา (สัมภาษณ์เมื่อ 17 เมษายน 2565)

ตารางที่ 9 ตัวอย่างภาพรวมการประมวลสภาพปัญหาและการจัดทำแผนงานโครงการด้านสังคมของแต่ละหมู่บ้าน

ด้านสังคม	สภาพปัญหา	สาเหตุ	โครงการแก้ไขปัญหา
1. เยาวชนขาดการศึกษา	- เยาวชนไม่เห็นคุณค่า ความสำคัญของการศึกษา	- รายได้ของ ครอบครัวน้อย ไม่มี ทุนในการศึกษา	- หมู่บ้านส่งเสริมและ ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน ที่เรียนดีแต่ยากจน
2. การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม	- ไม่ค่อยสนใจการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม - ขาดงบประมาณในการทำกิจกรรมประเพณี ภายในหมู่บ้าน	- ไม่มีการชักชวนขึ้นมา - ขาดงบประมาณ	- ส่งเสริมการสืบทอด ธรรมเนียมประเพณี ท้องถิ่น ส่งเสริมการทำ กิจกรรมร่วมกับ ผู้สูงอายุ
3. ขาดการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารในหน่วยงาน ต่างๆ	- ไม่มีศูนย์ข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ที่ดี	- ไม่ได้รวมกลุ่ม	- โครงการจัดสร้าง ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร
4. ว่างเจริญพันธ์	- มีเวลาว่างมากเกินไป	- ไม่ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	- ส่งเสริมการทำ กิจกรรมร่วมกับ ผู้สูงอายุ
5. กิจกรรมทางสังคม	- ขาดความสามัคคี - ขาดการอยู่ร่วมกัน - ไม่ให้อภัยกัน	- ต่างคนต่างอยู่ แตกแยก - การอิจฉาริษยากัน - ไม่อยากให้คนอื่นได้ดี	- ส่งเสริมการสืบทอด ธรรมเนียมประเพณี ท้องถิ่น - ส่งเสริมการทำ กิจกรรมร่วมกับ ผู้สูงอายุ

ที่มา: สุภาวดี เกลา (สัมภาษณ์เมื่อ 17 เมษายน 2565)

ตารางที่ 10 ตัวอย่างภาพรวมการประมวลสภาพปัญหาและการจัดทำแผนงานโครงการ ด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมของแต่ละหมู่บ้าน

ด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม	สภาพปัญหา	สาเหตุ	โครงการแก้ไขปัญหา
การกำจัดขยะมูลฝอย	- ขยะมูลฝอยมีเพิ่มมากขึ้นทุกวัน - เกิดมลภาวะเป็นพิษ	- ชุมชนไม่เป็นระเบียบ ไม่มีจิตสำนึก - การทำลายขยะมูลฝอยไม่ถูกวิธี	1. โครงการรณรงค์และกำจัดขยะมูลฝอย
ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน	- ต้นไม้มีจำนวนลดลง - ภาวะโลกร้อน	ชุมชนตัดโค่นต้นไม้ไม่คำนึงถึงภัยธรรมชาติที่ตามมา	2.โครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ทดแทน
การปล่อยพันธุ์ปลาสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ	- ขาดพันธุ์ปลาตามธรรมชาติ - ขาดแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ	- ประชาชนหากินกันมากขึ้น - เกิดการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ	3. โครงการปล่อยพันธุ์ปลาสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ

ที่มา: สุภาวดี เกลา (สัมภาษณ์เมื่อ 17 เมษายน 2565)

ตารางที่ 11 ตัวอย่างภาพรวมการประมวลสภาพปัญหาและการจัดทำแผนงานโครงการ ด้านความมั่นคงปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของแต่ละหมู่บ้าน

ด้านความมั่นคงปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย	สภาพปัญหา	สาเหตุ	โครงการแก้ไขปัญหา
การรณรงค์ให้รู้ถึงโทษของยาเสพติดและส่งเสริมให้เยาวชนทำกิจกรรมยามว่าง	ขาดการดูแลจากผู้ปกครองที่ทั่วถึง	เยาวชนชอบเลียนแบบและเอาแบบอย่างไม่รู้ถึงความถูกต้อง	โครงการฝึกอบรมเยาวชนแกนนำต้านภัยยาเสพติด

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ด้านความมั่นคง ปลอดภัยและความสงบ เรียบร้อย	สภาพปัญหา	สาเหตุ	โครงการแก้ไข ปัญหา
แก้ปัญหาไฟฟ้าตามจุด เสี่ยงและโค้งอันตราย จัดการฝีกอบรมกฎ จราจร	ไฟฟ้าส่องสว่างไม่ เพียงพอ	การไม่มีงบประมาณ ไม่ปฏิบัติตามกฎ จราจร	โครงการป้องกัน และลดอุบัติเหตุบน ท้องถนน
ต่อท่อประปาหมู่บ้านให้ ทั่วถึง ขุดลอกคลองที่มี อยู่ให้พ้นจากสิ่งกีดขวาง และให้ลึกกว่าเดิม	น้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง คลองตื้นเขิน ฤดูฝนน้ำ ไหลผ่านไม่สะดวก	เกิดภัยแล้ง เกิดอุทกภัย	-โครงการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย ธรรมชาติ -โครงการขุดลอกคู คลอง -โครงการส่งท่อ ประปา

ที่มา: สุภาวดี เกลา (สัมภาษณ์เมื่อ 17 เมษายน 2565)

ตารางที่ 12 ตัวอย่างภาพรวมการประมวลสภาพปัญหาและการจัดทำแผนงานโครงการ
ด้านโครงสร้างพื้นฐานของแต่ละหมู่บ้าน

ด้านโครงสร้าง พื้นฐาน	สภาพปัญหา	สาเหตุ	โครงการแก้ไขปัญหา
การสร้างถนนหนทาง	การคมนาคมไม่ สะดวก และไม่ ปลอดภัย	ถนนไม่ได้มาตรฐาน น้ำท่วมขังช่วงฝนตก หนัก	โครงการก่อสร้างถนน
การขยายผิวจราจร	การสัญจรไปมาของ ประชาชนไม่สะดวก	ถนนคับแคบ	โครงการขยายผิว จราจร

ที่มา: สุภาวดี เกลา (สัมภาษณ์เมื่อ 17 เมษายน 2565)

อย่างไรก็ตาม วรวิทย์ กระจินหอม ยังได้กล่าวเพิ่มเติมถึงแนวโน้มของบทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนแต่ระดับว่า ที่ผ่านมาการติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดีอยู่แล้ว แต่ผมมองว่า ยังเป็นไปเพื่อการตอบสนองการประเมิน ตาม ก.พ.ร. ของหน่วยงานสนับสนุน หน่วยงานเห็นทิศทางในการขับเคลื่อนของตนเอง จึงเกิดการเรียนรู้ในสิ่งจำเป็นเหล่านี้เฉพาะกลุ่มคนที่จำกัด ดังนั้น สภาองค์กรชุมชนควรใช้โอกาสนี้ ขยายระดับของการทบทวนตนเอง หรือมีการสรุปบทเรียน ประเมินผลตนเอง ในระดับกลุ่ม องค์กรชุมชนในพื้นที่ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งเพื่อให้ชาวบ้านเห็นทิศทางในการขับเคลื่อนของตนเอง เห็นปัญหา อุปสรรค เห็นทิศทางในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน เป็นต้น (วรวิทย์ กระจินหอม, สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2564)

จากการศึกษาเรื่อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง ซึ่งใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว เป็นพื้นที่ต้นแบบของการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน 5 ด้านด้วยกันคือ 1) ด้านบริบทการก่อตัวและภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในประเทศ 2) ด้านบริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) ด้านบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง และ 4) ด้านบริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว และ 5) ด้านบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเอง เป็นลำดับ

ผลจากการศึกษาพบว่า บริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดจากการรวมตัวของเครือข่ายขบวนการองค์กรชุมชนเดิม ที่รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลในเบื้องต้น และเกิดการขับเคลื่อนขยายผลสมาชิกกลุ่ม เครือข่ายองค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน และภาคีพัฒนา เพิ่มเติมขึ้น ตามประเด็นยุทธศาสตร์ของเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

สำหรับบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง พบว่า มีบทบาทสำคัญที่นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นอย่างน้อย 2 ระดับด้วยกันคือ 1) การจัดการระดับปากท้องตนเอง ที่เรียกว่า Self Management กล่าวคือ บทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดังกล่าวพบว่า ทำให้ชุมชนมุ่งเน้นการขับเคลื่อนตามประเด็นกิจกรรมที่ตนเองสนใจ และทำอยู่เป็นเรื่องหลัก เพื่อให้ตนเอง ครอบคลุม หรือเครือข่าย มีขีดความสามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นต้น 2) การจัดการตนเองระดับปกป้องคุ้มครองสาธารณะ ที่เรียกว่า Self Governance กล่าวคือ บทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดังกล่าวพบว่า ชุมชนท้องถิ่นใช้กลุ่ม องค์กรชุมชน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเด็นปัญหาสาธารณะของชุมชน เกิดเป็นกลุ่มผลประโยชน์สาธารณะที่มีอำนาจสร้างพลังการต่อรอง และมีการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายร่วมกัน เป็นต้น

บทวิเคราะห์

จากผลการศึกษาที่นำเสนอไว้ข้างต้นของการวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง ซึ่งได้เลือกพื้นที่สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว เป็นพื้นที่ต้นแบบของการศึกษาเชิงลึกนั้น ผู้วิจัยได้บูรณาการผลการศึกษาร่วมกับบทความตีพิมพ์ทั้ง 2 เรื่อง ก่อนหน้านั้นคือ บริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ตำบลนาแว สู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2560 และ The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand ดังนั้นจึงวิเคราะห์ถึงการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง ในแต่ละด้านคือ 1) บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง 2) บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่นำไปสู่การจัดการตนเอง และ 3) ผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง ได้ตามลำดับดังนี้

บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง

เมื่อพิจารณาจากบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ได้ว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช มีรูปแบบของการขับเคลื่อนงานในลักษณะของภาคพลเมือง ซึ่งได้กระจายตัวอยู่ตามพื้นที่ ท้องถิ่นของจังหวัดมาอย่างยาวนาน และมีรูปแบบกิจกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เกิดตัวแทน ผู้นำการทำงานอย่างหลากหลายจนเกิดการเชื่อมร้อยกันเป็นคณะทำงานของขบวนการองค์กรชุมชนระดับจังหวัด มียุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงาน ทั้งเชิงประเด็นงานและเชิงพื้นที่ของท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยได้ขยายผลการสร้างความร่วมมือกับองค์กร และภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีอยู่เพิ่มขึ้น เช่น องค์กรทางศาสนา สื่อชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน และเครือข่ายองค์กรชุมชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น จนเกิดเป็น “กลไกกลางของการขับเคลื่อนการพัฒนาระดับจังหวัด” ที่มีขบวนการองค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยยึดพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น และงานเชิงประเด็นเป็นตัวตั้ง ซึ่งต่อมาพบว่า มีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และหน่วยงานราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นองค์กรพี่เลี้ยงที่คอยติดตามให้คำแนะนำและสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนงาน

การเกิดขึ้นของสภาองค์กรชุมชน ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเมื่อปีพุทธศักราช 2551 ได้ทำให้้องค์กรชุมชนที่กระจายตัวอยู่ตามพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งตำบล เทศบาล และเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งองค์กรและจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนระดับต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้วขึ้นมา จนเกิดการเชื่อมโยงประสานงานเข้าร่วมเป็นสมาชิก มีตัวแทนผู้ประสานงานกลางระดับจังหวัด โดยได้บูรณาการงานกิจกรรมร่วมกันกับกลไกกลางของ

การขับเคลื่อนการพัฒนาขบวนองค์กรชุมชนระดับจังหวัดเดิม ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีกลไกกลางของการขับเคลื่อนการพัฒนาระดับจังหวัดอยู่ก่อนแล้ว อีกทั้งยังมีตัวแทนกลไกระดับจังหวัดเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในพื้นที่ของตนเองด้วย

เมื่อพิจารณาภาพรวมบริบทการก่อตัวและบทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองตามหลักการของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน วิเคราะห์ได้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองในช่วงเริ่มแรก การรวมกลุ่มของชุมชน อาจยังไม่เป็นระบบระเบียบมากนัก ขาดยุทธศาสตร์และทิศทางของการขับเคลื่อน และยังพบว่า มีปัญหาความเฉยชาของคนบางกลุ่มที่ไม่ลุกขึ้นมาปกป้อง แก้ไขปัญหาของตนเอง แต่ขณะเดียวกันก็มีคนส่วนหนึ่งรวมกันมาดูแล มาปกป้อง มาปรึกษาหารือ มาหาทางออกให้คนในชุมชน ก็กลายเป็นจุดเริ่มต้นของการกระตุ้นให้ภาคส่วนต่าง ๆ หลาย ๆ ชุมชน เกิดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำเพื่อชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ของตนเอง (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2557) และต่อมาพบว่า กลุ่ม องค์กรชุมชนในแต่ละท้องถิ่นทั่วประเทศ มีการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตามหลักการของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนที่ได้บัญญัติตามขั้นตอน เช่น เริ่มขั้นตอนตั้งแต่การจดแจ้งกลุ่ม องค์กรชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมในท้องถิ่น เพื่อจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนแล้ว จึงประกาศสถานการณ์การจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนและยังพบว่า มีการสร้างกลไกการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนแต่ละระดับเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตามหลักการของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 รวมกว่าทศวรรษที่ผ่านมาพบว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตามหลักการของพระราชบัญญัติดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่าง พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 ที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการส่งเสริมโดยจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน และให้ที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับจังหวัดเลือกสมาชิกจังหวัดละหนึ่งคน เพื่อเป็นสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง ตามมาตรา 7 เป็นต้น (สภาพัฒนาการเมือง, 2555) ดังนั้นเมื่อพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 ได้ถูกยกเลิกไปในสัดส่วนตัวแทนจังหวัดที่จะเป็นสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง จึงทำให้เกิดผลกระทบ หรือข้อติดขัดบางประการในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น เช่น ตัวแทนกลไกการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน และการขาดช่องทางในการแสวงหาแหล่งทุนงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชน ซึ่งเคยเป็นช่องทางหนึ่งของแหล่งงบประมาณที่สำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่เคยบัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ ดังที่ วันชัย ธรรมสัจจการ และคณะ (2556) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองถูกบัญญัติไว้ในหมวด 4 มาตรา 31-38 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งกองทุนดังกล่าว ประกอบด้วยเงินทุนและทรัพย์สินจาก 5 แหล่งด้วยกัน ได้แก่ 1) เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้ 2) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณแผ่นดิน 3) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้เพื่อสมทบกองทุน 4) ดอกผลหรือรายได้อื่น และ 5) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ตกเป็นของกองทุน เป็นต้น

นอกจากนั้น การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืนในระยะยาวนั้น จากผลการศึกษาของ ชีระพงษ์ ภูริปาณิก (2554) ได้เสนอแนะทางออกในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจำเป็นต้องทำการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในวงกว้างให้ประชาชนรู้จักสภาองค์กรชุมชนมากขึ้น 2) สภาองค์กรชุมชนควรมีการวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมและภูมิปัญญาในชุมชนมาใช้ในการขับเคลื่อนเป็นหลัก 3) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนควรประสานงานให้เกิดเอกภาพภายในองค์กรเครือข่ายก่อนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัด เช่น ขบวนการจังหวัด 4) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนควรยกระดับงานสภาองค์กรชุมชนเป็นยุทธศาสตร์หลักของหน่วยงาน และ 5) ก่อนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนจำเป็นต้องมีการตกลงกับผู้นำท้องถิ่นและท้องถิ่นให้ลงตัวเสียก่อน ซึ่งประเด็นดังกล่าวเหล่านี้ มณีรัตน์ มิตรปราสาท (2555) ตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ชุมชนท้องถิ่นที่ขาดองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งก็ไม่สามารถใช้สภาองค์กรชุมชนในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ ในหลายกรณีที่คาดหวังใช้สภาองค์กรชุมชน เป็นกลไกในการระดมทรัพยากรจากภายนอกเป็นสำคัญ อันส่งผลให้ชุมชนเกิดความขัดแย้ง และอาจนำไปสู่ความแตกแยกในระยะยาว พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนโดยนัยยะนี้จึงเป็นเสมือนกับดักทางอำนาจที่ทำลายความเข้มแข็งของภาคประชาชน และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตยในโอกาสต่อ ๆ ไปเช่นกัน

เมื่อพิจารณาบริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองตามหลักการของพระราชบัญญัติยงวิเคราะห์ได้ว่า แต่ละระดับทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ท้องถิ่น ตำบล ผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนดังกล่าวทำให้เกิดการจัดตั้ง จัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชน จากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยตามเงื่อนไขและกลไกการขับเคลื่อนตามพระราชบัญญัติ จนเกิดรูปธรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนทั่วประเทศตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทั้งเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่ สุวัฒน์ คงแป้น (2557) ได้รายงานไว้ในช่วงปี 2551-2557 มีตำบลที่จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนแล้ว จำนวน 4,203 ตำบล รวมองค์กรชุมชนที่จัดตั้ง จำนวน 101,397 องค์กรและเกิดแกนนำชุมชน จำนวน 141,432 คน

จากผลของการศึกษาเชิงพื้นที่เมื่อพิจารณาจากบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ยงวิเคราะห์ได้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง มีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ที่ให้ความสำคัญกับรากเงาทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตวัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายตามภูมิโนเวศ สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สอดคล้องตามหลักการและเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน จึงมีประเด็นการวิเคราะห์แยกออกได้ 3 ประเด็นคือ 1) หลักการจัดการตนเอง 2) รูปแบบ ขั้นตอนการจัดการตนเอง และ 3) ประเมินผลหรือทบทวนบทเรียน โดยแยกวิเคราะห์ให้เห็นแต่ละด้านดังนี้

1) หลักการจัดการตนเอง

เมื่อพิจารณาจากบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัด นครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเองวิเคราะห์ได้ว่า จากบริบทการก่อตัวและบทบาทของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดังกล่าว นำไปสู่การจัดการตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นที่ โกวิทย์ พวงงาม (2553) ได้นิยามความหมายและกล่าวถึง การจัดการชุมชนว่า เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเอง และชุมชนได้ มีความสามารถในการวางแผนงาน และโครงการ และชุมชนต้องมีความเชื่อพื้นฐานว่าตนเองนั้นจัดการตนเองได้ ซึ่งการจัดการตนเองดังกล่าว เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่ถูกจัดขึ้นภายใต้กฎเกณฑ์ของตนเองโดยไม่ได้ถูกกำหนดมาจากภายนอกแต่ยังถูกสร้างขึ้นจากภายในชุมชนเอง และการศึกษาของ วันชัย ธรรมสังจักร และ อัครลักษณ์ ราชพลสิทธิ์ (2561) พบว่า เจ้าของปัญหาจะสามารถจัดการแก้ไขปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด เนื่องจากเจ้าของปัญหาผู้ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังข์รัตน์ (2557) ที่กล่าวถึง การรวมตัวกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เช่น รู้จักการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด ซึ่งทำให้ชุมชนรู้จักการจัดการตนเองและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และหลักการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองได้นั้น งานศึกษาของ พรนงค์พิเชษฐ์ แห่งหน วันชัย ธรรมสังจักร และ ปรีดี โชติช่วง (2561) ยังสะท้อนให้เห็นว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างยั่งยืนจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังจากประชาชน องค์กรชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อให้เกิด “การระเบิดจากข้างใน” เกิดการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผลประโยชน์ และประเมนผลร่วมกัน

2) รูปแบบ ขั้นตอนการจัดการตนเอง

เมื่อพิจารณาจากบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัด นครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ยังวิเคราะห์ได้ว่า บทบาทการก่อตัวและบทบาท การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดังกล่าว เกิดรูปแบบหรือขั้นตอนในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนภารกิจตามมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ดังที่ พรพนทิพย์ เพชรมาก (2554) ได้สรุปรูปแบบเงื่อนไข และขั้นตอนในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นไว้ 8 ประการด้วยกันคือ 1) การใช้ฐานทุนทางสังคม 2) การแก้ปัญหาร่วมกันของคนในพื้นที่ 3) การจัดทำข้อมูลเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงาน 4) การใช้ตัวชี้วัดการพัฒนาเป็นเครื่องมือในการติดตามผลการพัฒนา 5) ฐานความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่น มีเป้าหมายร่วมกัน 6) การมีสภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือร่วมกันสม่ำเสมอ 7) การเปิดพื้นที่ให้ผู้นำรุ่นใหม่ และ 8) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกให้มาร่วมทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ โกวิทย์ พวงงาม (2553) ที่เสนอแนวทางการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ 5 ด้าน คือ 1) การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านแผนชุมชน 2) การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้าน

เกษตร 3) การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านการเงินชุมชน และ 5) การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ยังวิเคราะห์ได้ว่า บริบทการก่อตัวและบทบาทการขับเคลื่อนดังกล่าว เป็นกระบวนการพัฒนาชุมชนที่สำคัญ ซึ่งจะเป็นวิธีการสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองได้ดังที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2554) ได้มีการกำหนดวิธีการสำคัญ กระบวนการสำคัญที่จะไปให้ถึง “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” ไว้ 12 ประการดังนี้

- 1) ใช้ผู้นำชุมชน คนรุ่นใหม่ และกระบวนการกลุ่ม พุดคุยสร้างกระบวนการเรียนรู้สร้างจิตสำนึกอุดมการณ์ทำความเข้าใจเป้าหมายร่วมของชุมชน และใช้หลักความเชื่อ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา เป็นตัวเชื่อมโยงให้คนเข้ามาร่วมกัน โดยเริ่มต้นการรวมตัวจากกลุ่มเล็ก ๆ ขยายเป็นเครือข่ายและภูมินิเวศน์
- 2) สำรวจปัญหาศึกษาข้อมูลชุมชนและวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องจัดทำผังแผนที่ใช้ทรัพยากรร่วมของตำบลและปรับปรุง/ปรับแผนของชุมชนให้เป็นแผนที่มีชีวิตเป็นแผนที่พัฒนาของตำบลที่สามารถทำได้จริง
- 3) กำหนดประเด็นปัญหาาร่วมที่เกิดขึ้นจากข้อมูลจริงในพื้นที่ด้านทรัพยากร สวัสดิการ การจัดการที่ดิน ที่อยู่อาศัย กลุ่มอาชีพ ฯลฯ ขยายระดับเป็นเป้าหมายร่วมเป็นเครื่องมือของชุมชนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหา สร้างการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงภาคี
- 4) ใช้สภาองค์กรชุมชนที่เป็นของทุกคนทุกขบวนชุมชนในตำบลเชื่อมโยงคนในตำบลและภาคีร่วมพัฒนาและเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงาน ในพื้นที่ตำบล จังหวัด กำหนดทิศทาง เป้าหมายทำแผนและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้วยตนเอง
- 5) สร้างพื้นที่รูปธรรม ให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ที่สามารถให้ชุมชนอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ เข้ามาเรียนรู้ได้ โดยพัฒนาองค์ความรู้ชุมชนที่หลากหลาย ขยายองค์ความรู้ระดับสู่หลักสูตรชุมชน
- 6) ประสานภาคีสร้างระบบการทำงานร่วมกันของท้องถิ่นอำเภอ สร้างกลไกร่วมระดับตำบล
- 7) กรณีชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองระดับจังหวัดนอกจากดำเนินการตามวิธีข้างต้นต้องมีแผนการพัฒนาระดับเมืองร่วมกันจัดวางบทบาทให้ชัดเจนระหว่างท้องถิ่น ภาคี และชาวบ้าน และเชื่อมโยงการทำงานชุมชนกับมิติการทำงานด้านอื่น ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ อาทิ ชนเผ่า ฯลฯ โดยใช้กลไกการดำเนินงานระดับจังหวัด
- 8) ใช้สถานการณ์ปัญหาาร่วม ปัญหาร่วม เป็นเครื่องมือรวมกลุ่มคนจัดกระบวนการเรียนรู้ จุดประกายความคิดให้กับคนในชุมชนขยายการทำงานให้ครอบคลุมเชิงพื้นที่และเปิดเวทีนำเสนอข้อมูลกับคนในชุมชนส่วนใหญ่
- 9) นำข้อมูลที่มีอยู่แล้วในพื้นที่มาใช้ประโยชน์พัฒนาระบบข้อมูล สำรวจข้อมูลชุมชนที่สำคัญ ใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือศึกษาความรู้เชิงลึกของชุมชนและจัดทำตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาชุมชน
- 10) จัดทำแผนงานโครงการ แก้ไขปัญหา บูรณาการทุนภายในชุมชน บูรณาการแผนงานร่วมหลายภาคส่วนในท้องถิ่นโดยจัดระบบการทำงาน/มีกลไกร่วมพัฒนาเน้นองค์กรชุมชนเป็นหลักในการปฏิบัติหน่วยงาน/ภาคี เป็นผู้สนับสนุน
- 11) พัฒนาผู้นำชุมชนรุ่นเก่า และสร้างผู้นำรุ่นใหม่ ให้มีความรู้ ทักษะและความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา และใช้แผนชุมชน เป็นเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน และ
- 12) นำบทเรียนชุดองค์ความรู้ของชุมชน สื่อสารสู่สาธารณะและบรรจุเป็นหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน/ชุมชน

3) การประเมินผลหรือการทบทวนบทเรียน

เมื่อพิจารณาบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง วิเคราะห์ได้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ผ่านมา ได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทั้งเชิงประเด็นงานและเชิงพื้นที่ของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการวิเคราะห์ SWOT เพื่อพิจารณาถึงศักยภาพที่เป็นจุดแข็ง และโอกาส รวมถึงข้อจำกัดที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรคหรือความเสี่ยง เป็นต้น เพื่อการวิเคราะห์ ทบทวนบทเรียน ผลจากการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมาทั้งรอบปีงบประมาณ และทิศทางการขับเคลื่อนตามวิสัยทัศน์ตามที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2554) ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดสำหรับพื้นที่จัดการตนเองของสภาองค์กรชุมชนไว้หลายประการด้วยกันคือ 1) ชุมชนมีเป้าหมาย ทิศทาง ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน 2) มีระบบข้อมูล ฐานข้อมูลที่สำคัญของชุมชนที่สามารถนำไปจัดทำผังพื้นที่ทำแผนพัฒนาตนเอง และสื่อสารกับสาธารณะ 3) มีแผนของชุมชนที่เป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ เด็กหรือเยาวชนติดยาเสพติด และได้รับการบรรจุเข้าแผนของท้องถิ่น และมีการปฏิบัติตามแผน 4) ปัญหาของคนในพื้นที่ได้รับการยกระดับเชื่อมโยงและถูกจัดการแก้ไขอย่างเป็นระบบและชุมชนตระหนักเรื่องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาและติดตามตรวจสอบที่รวมถึงโครงการของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน 5) มีรูปธรรมการจัดการปัญหาในชุมชน โดยมีชุมชนเป็นแกนหลักมีประเด็นงานพัฒนาที่ครอบคลุมทุกเรื่อง และมีองค์กรชุมชนที่หลากหลายเป็นพื้นฐานของการทำงานพัฒนา 6) ชุมชนมีการจัดการที่ดินโดยชุมชนมีการจัดการทุนชุมชนทั้งทุนทรัพยากร ทุนสิ่งแวดล้อม ทุนเงิน ทุนภูมิปัญญา ระบบสวัสดิการมีความมั่นคงทางอาหาร มีแหล่งพลังงาน เพียงพอต่อวิถีชีวิต การกินการอยู่ ของชุมชนอย่างยั่งยืน 7) มีการจัดความสัมพันธ์ของขบวนชุมชนท้องถิ่น ระดับท้องถิ่นที่มีความร่วมมือกันหลายฝ่ายและทำงานร่วมกันได้: ท้องถิ่น: ท้องที่: ขบวนองค์กรชุมชน: หน่วยงานรัฐในพื้นที่ 8) ชุมชนรักการเรียนรู้ มีฐานการเรียนรู้ระดับตำบล ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และมีระบบการจัดการความรู้ ชุดองค์ความรู้ ภูมิปัญญารูปธรรมพื้นที่ บทเรียน สื่อสารสู่ชุมชน และสาธารณะ 9) คนในชุมชนมีความสุข มีความเป็นเจ้าของชุมชนมีระเบียบ หรือ กติกา การอยู่ร่วมกัน และ มีความผูกพันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และกัน 10) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนสม่ำเสมอ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายผืนนิกกำลังชุมชนทุกระดับ และมีระบบการสร้างและพัฒนาคนจากรุ่นสู่รุ่น มีคนรุ่นใหม่มาสืบทอดเจตนารมณ์ และ 11) มีระบบธรรมาภิบาล ความน่าเชื่อถือในการดำเนินงาน และมีระบบการตรวจสอบการทำงานของชุมชนเอง

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ยังวิเคราะห์ได้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ผ่านมา ได้เกิดการวิเคราะห์ เพื่อการทบทวน ประเมินผลการทำงานของตนเองในระดับจังหวัด ซึ่งในประเด็นของการขับเคลื่อนดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2553) ซึ่งให้เห็นว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนก็เหมือนกับองค์กร สถาบันอื่น ๆ ที่เมื่อทำงานไปได้สักระยะหนึ่งก็ต้องมีการทบทวนตนเอง มีการประเมินตนเอง ซึ่งการประเมินตนเองนั้นอาจทำได้สองแบบคือ แบบหนึ่งเป็นการประเมินสภาองค์กรชุมชนตำบลแต่ละแห่ง

กับอีกแบบหนึ่งคือ การประเมินการทำงานสภาองค์กรชุมชนในภาพรวมระดับประเทศ เช่น ประเมินว่ากิจกรรมทั้งหมดที่ได้ดำเนินการมาบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ คือ สร้างประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองไปได้มากน้อยแค่ไหน โดยอาจจัดทำวิธีการประเมินตนเองขึ้นมา หรือดูว่าประชาชนให้ความสำคัญกับสภาองค์กรชุมชนตำบลมากน้อยแค่ไหน พวกเขาสนใจเข้าร่วมมากน้อยแค่ไหน ประชาชนกระตือรือร้นที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหา ไปทำอะไรให้ส่วนรวมมากขึ้นหรือไม่ หลังจากมีสภาองค์กรชุมชนตำบลการซื้อสิทธิ์ขายเสียงน้อยลงหรือไม่ ระบบอุปถัมภ์ในชนบทลดน้อยลงไปหรือไม่ เป็นต้น

บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนำไปสู่การจัดการตนเอง

เมื่อพิจารณาบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนำไปสู่การจัดการตนเอง พบว่า ผลพวงจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อจนทำให้ชาวชุมชนตำบลนาแ้วโดยภาพรวมดำเนินชีวิตแบบปัจเจกนิยมมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันกลับพบว่า ชุมชนในระดับหมู่บ้านกลับมีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาระดับปากท้องของตนเอง และสมาชิกในชุมชน เช่น การสร้างกลุ่มเกษตรกรทำนา กลุ่มทำสวน และกลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ เป็นต้น กลุ่มองค์กรชุมชนเหล่านี้ มีการรวมตัวกันตามลักษณะอาชีพ มีการดำเนินงานแต่ละกลุ่มจะแยกเป็นเอกเทศกลุ่มใครกลุ่มมัน มีการออกกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติของกลุ่มที่ค่อนข้างชัดเจน แต่มีกลุ่มองค์กรชุมชนอีกอีกจำนวนไม่น้อยที่เกิดขึ้นได้ไม่นานและได้ปิดตัวลงเพราะขาดระบบการดำเนินงานที่ดี จนกระทั่งการเกิดขึ้นของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนในปี 2551 กลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆในชุมชนตำบลนาแ้ว ได้ถูกร้อยรัดเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ นอกจากจะดำเนินงานตามภารกิจของกลุ่มตัวเองแล้วยังมีการขับเคลื่อนงานสาธารณะอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกันอีกด้วย โดยมีสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นแกนหลักและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนหนุนเสริมกิจกรรมของกลุ่มองค์กรชุมชนในตำบลนาแ้ว ซึ่งจากบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ดังกล่าววิเคราะห์ได้ว่าการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว ที่ผ่านมามีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายพัฒนาทั้งภายในและภายนอกชุมชน เกิดการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตามหลักการของพระราชบัญญัติและบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ เกิดการใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเวทีประชาคมส่งเสริมองค์ความรู้ในการจัดการตนเอง โดยวิเคราะห์ภาพรวมบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเอง แต่ละด้านได้ ดังนี้

1) เกิดการใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงภาคีพัฒนา

เมื่อพิจารณาบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเอง วิเคราะห์ได้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว ใช้หลักการตามมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ได้มีการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายกลุ่มองค์กรชุมชนที่ขับเคลื่อนกิจกรรมขององค์กรตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของตำบลไว้ด้วยกัน จึงทำให้เกิดพื้นที่การประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคีพัฒนาต่าง ๆ กับชุมชน ทั้งเจ้าของปัญหาและผู้มีส่วนให้การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหา บทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว

จึงเป็นเสมือน “เวทีกลาง” หรือ “พื้นที่กลาง” ของตำบลที่ท้องถิ่น จังหวัด และเจ้าหน้าที่หน่วยสนับสนุนต่าง ๆ สามารถเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันได้

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณา บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ที่นำไปสู่การจัดการตนเอง วิเคราะห์ได้ว่า บทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดังกล่าว สร้างพื้นที่ความมีอยู่ของ “ตัวตน” ของคนในชุมชนให้มีสถานภาพสามารถสร้างการต่อรองผลประโยชน์ สาธารณะของชุมชนต่อกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆได้ เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองของตนเอง ดังเช่น การศึกษาของ ดารารัตน์ คำเป็ง (2552) ที่พบว่า การขับเคลื่อนจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล มีผลการเปลี่ยนแปลงการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ คือ 1) การเกิดนโยบายที่เหมาะสมกับท้องถิ่น 2) การเกิดความร่วมมือระหว่างผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในชุมชน 3) เพื่อเป็นการหนุนเสริมข้อบกพร่องในปัญหากระบวนการเมืองแบบตัวแทน และ 4) การเกิดความสมานฉันท์ทางการเมือง ท้องถิ่น ประเด็นดังกล่าวนี้ รัชณี ประดับ (2556) มองว่า สภาองค์กรชุมชนในฐานะองค์กรการเมืองใหม่มีปฏิสัมพันธ์กับ องค์กรการเมืองในท้องถิ่นทั้งในด้านที่แสดงความขัดแย้งและด้านที่ประสานความร่วมมือกัน โดยเฉพาะปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากปฏิบัติการของสภาองค์กรชุมชนในการเพิ่มพลัง อำนาจให้กับประชาชน (Empowerment) การพัฒนาความสามารถและศักยภาพ ให้กับผู้นำชุมชน การสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนข้ามพื้นที่ และการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการเมืองในชีวิตประจำวันของผู้คนที่ตื่นตัวต่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้และจากประสบการณ์ที่ก้าวหน้าของพวกเขาตนเอง

2) เกิดการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตามหลักการของพระราชบัญญัติและบทบัญญัติ ตามรัฐธรรมนูญ

เมื่อพิจารณาบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่นำไปสู่การจัดการตนเอง วิเคราะห์ได้ว่า เกิดการใช้หลักการตามมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน มีการจัดตั้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวดังที่กล่าวแล้ว จึงก่อให้เกิดกลไกของสภาองค์กรชุมชนตำบลในแต่ละระดับ ทั้งจากประเด็นกิจกรรม และประเด็นงานเชิงพื้นที่ ตำบล หมู่บ้าน และระดับจังหวัด ในการขับเคลื่อนหนุนเสริมซึ่งกันและกันได้ จึงทำให้การขับเคลื่อนงานในระดับพื้นที่ ตำบล หมู่บ้าน และระดับจังหวัดมีความเป็นเอกภาพ และสามารถเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย การถ่าย ทรัพยากร ถ่ายทอดองค์ความรู้การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตามหลักการของพระราชบัญญัติไปสู่ชุมชนท้องถิ่นได้ ทั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว และตำบลอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่นำไปสู่การจัดการตนเอง แม้ว่าบทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่ผ่านมา ได้รับการยอมรับ ความไว้วางใจ จากผู้บริหารส่วนท้องถิ่นตำบลนาแว ได้ให้ความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น และให้ตัวแทนคณะทำงานขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน สมาชิกเครือข่ายกลุ่มองค์กรชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม พร้อมกับได้รับข้อเสนอของกลุ่มองค์กรชุมชนในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ ตามแผนงบประมาณประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแวในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งทำให้การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวเป็นไปด้วยความราบรื่น

โดยการใช้ประโยชน์ตามหลักการพระราชบัญญัติ และการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองได้นั้นยังมีปัจจัยและข้อควรพิจารณาประกอบอีกหลายประการเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง ดังที่ กรรณิชนันท์ จงจัดกลาง (2552) พบว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนยังมีองค์ประกอบปัจจัยที่สำคัญหลายประการในการพิจารณาบริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ได้แก่ 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ เวลาว่าง ตำแหน่งทางสังคม เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น 2) ปัญหาและอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญและมีทัศนคติไม่ดีต่อสภาองค์กรชุมชน เป็นต้น และ 3) ควรจัดตั้งหน่วยงานหรือสถาบันที่ทำหน้าส่งเสริมการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน ตำบลในระดับจังหวัด เป็นต้น

3) เกิดการใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเวทีประชาคมส่งเสริมองค์ความรู้ในการจัดการตนเอง

เมื่อพิจารณาบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาเวที่นำไปสู่การจัดการตนเอง วิเคราะห์ได้ว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลนาเว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกลุ่มองค์กรชุมชนซึ่งขับเคลื่อนตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของตำบลไว้ด้วยกัน จึงทำให้เกิดพื้นที่การประสานงานร่วมกันระหว่างรัฐกับชุมชน ทั้งเจ้าของปัญหาและผู้มีส่วนให้การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหา และยังพบว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลนาเว มีเวทีประชาคมประชุมสมาชิกสภาองค์กรชุมชนร่วมกันเดือนละครั้ง ซึ่งเจ้าหน้าที่หน่วยงานในท้องถิ่น จังหวัด และเจ้าหน้าที่หน่วยสนับสนุนต่าง ๆ สามารถเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันได้ ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานของสภาองค์กรชุมชนได้อย่างเป็นเอกภาพ และเป็นการส่งเสริมองค์ความรู้ในการจัดการตนเองของคณะกรรมการ และสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลนาเว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

นอกจากนั้นยังพบว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลนาเว ยังมีบทบาทสำคัญในการใช้เวทีประชาคมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาเวเพื่อการจัดการตนเอง โดยการขยายเวทีประชุมดังกล่าว ไปสู่สมาชิกสภาองค์กรชุมชนระดับหมู่บ้านเพื่อสำรวจสภาพปัญหาของแต่ละหมู่บ้านทั้ง 12 หมู่บ้าน เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขอนามัย และสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคงปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย และด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น เพื่อนำมาประมวลจัดทำเป็นแผนงานโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณต่อองค์การบริหารส่วนตำบลนาเวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงวิเคราะห์ได้ว่า บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาเวที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ดังกล่าวก่อให้เกิดการร่วมกันปกป้อง ดูแล สิทธิประโยชน์สาธารณะของชุมชน หมู่บ้านของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านสิทธิประโยชน์สาธารณะของชุมชนเพื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น และจะเป็นความรู้ที่สามารถนำมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกภายในชุมชนและผู้สนใจได้ ซึ่งในการใช้สภาองค์กรชุมชนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของประชาคมดังกล่าว มีตัวอย่าง จากการศึกษาของ อุษา เทียนทอง (2554) ได้อธิบายข้อค้นพบนวัตกรรมการเรียนรู้ของสภาองค์กรชุมชนต้นแบบที่ทำให้เกิดการเมืองภาคประชาชน คือ การมีกระบวนการเรียนรู้ปัญหาของชุมชน การจัดทำแผนการแก้ปัญหาหารือกัน การนำแผนสู่การปฏิบัติร่วมกันโดยใช้ภูมิปัญญาในชุมชนผสมผสานความรู้ในเชิงวิชาการและมีการ

สื่อสารกับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุธิดา บัวสุขเกษม (2554) ที่พบว่า สภาองค์กรชุมชน เป็นเวทีที่สร้างการมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการของประชาชน และปัญหาพร้อมแนวทางแก้ไขต่อหน่วยงานในท้องถิ่นมีมากที่สุด

ผลของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง

เมื่อพิจารณาจากบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเอง และบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ตามแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการเมืองภาคพลเมือง วิเคราะห์ได้ว่า ผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง เกิดแนวทางสำคัญของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง 5 ประการด้วยกัน ดังนี้

1) เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักการความเป็นพลเมือง

เมื่อพิจารณาผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง วิเคราะห์ได้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ดังกล่าว ทำให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักการความเป็นพลเมืองมากขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ตามที่ ธเนศวร์ เจริญเมือง (2548) ได้อธิบายไว้ว่า การอยู่ร่วมกันของพลเมืองในชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจจัดการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนนั้น และพลเมืองมีสิทธิ (Rights) และภาระหน้าที่ (Obligations) มีสิทธิที่จะเข้าร่วมประชุมกำหนดนโยบายโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนของตน ซึ่งสอดคล้องกับ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2556) ที่มองเรื่องนี้ว่า พลเมือง คือ ราษฎรที่นอกจากเสียภาษีและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองแล้วยังต้องมีบทบาทและอำนาจบทบาททางการเมืองคืออย่างน้อยมีสิทธิไปเลือกตั้ง แต่ที่ยิ่งไปกว่านั้นคือมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ต่อทางการเมือง ทั้งยังมีสิทธิเข้าไปร่วมในการทำกิจต่าง ๆ เพื่อส่วนรวมไปกับรัฐด้วย

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2548) ได้อธิบายว่า การส่งเสริมแนวคิดหลักการสำนึกความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับประชาชนพลเมืองนั้นจำเป็นต้องมีเงื่อนไขอย่างน้อยสองประการ คือ 1) จำเป็นจะต้องมีการดำรงอยู่ของพื้นที่สาธารณะสำหรับการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีของสาธารณชน และ 2) จะต้องมีการยอมรับโดยกฎหมายถึงสิทธิในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนหมู่เหล่าต่าง ๆ ที่กระทำโดยสันติ ตั้งแต่สิทธิในการประชุม การชุมนุมประท้วง ไปจนถึงการนัดหยุดงานหรือการปฏิเสธคำสั่งรัฐ

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2548) กล่าวโดยสรุปไว้ว่า ในยุคสมัยที่ระบอบประชาธิปไตยมีบทบาทและได้รับการยอมรับไปทั่ว คำว่าพลเมืองก็ได้กลายเป็นคำที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นเช่นกัน ประชาชนที่อพยพจากรัฐของตนเข้าไปอยู่ในรัฐใหม่ ก็เรียกร้องขอสิทธิความเป็นพลเมืองของรัฐใหม่ ทั้งนี้ก็เพื่อการได้รับสิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นพลเมือง ส่วนองค์กรที่สนับสนุนการเรียกร้องครั้งนี้โดยการย้าถึงสิทธิมนุษยชนที่คน ๆ หนึ่งพึงได้รับ และสิทธิมนุษยชนนั้นก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่ความเป็นพลเมืองในที่สุด สอดคล้องกับที่ ณรงค์ บุญสวยขวัญ (2552) สรุปไว้ว่า “การเมืองภาคพลเมือง” หรือ “การเมืองภาคประชาชน” หมายถึง การที่พลเมืองในฐานะสมาชิกของสังคมการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการของการใช้อำนาจของสมาชิก อันมาจากจิตสำนึกถึงสิทธิเสรีภาพของตนเอง ท่ามกลางการเมือง เชิงสถาบันหรือการเมืองเชิงตัวแทน เพื่อตัดสินใจ

ในการจัดการตนเองและร่วมกัน เพื่อทำกิจกรรมของชุมชนและสาธารณะให้เกิดความสุขจนเป็นสังคม การเมืองที่ดี กระบวนการเหล่านั้นเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมวิถีชีวิตของพลเมืองและประโยชน์ ของปัจเจกบุคคลอื่น ๆ ในสังคมการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและกิจกรรมในระดับชาติที่อยู่สูง ๆ ขึ้นไป

2) เกิดสำนึกความเป็นพลเมือง

เมื่อพิจารณาผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง วิเคราะห์ได้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ดังกล่าว นอกจากได้สร้างขีด ความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นได้เพิ่มขึ้นแล้วยังเป็นการสร้างสำนึกความเป็น พลเมืองให้เกิดกับชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย ดังที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2555) กล่าวว่า ประเทศใด ที่ประชาชนมี “สำนึกของความเป็นพลเมือง” ประชาชนในประเทศนั้นจะตระหนักว่า ตนเองเป็น กำลังแห่งรัฐจะรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อประเทศชาติ ในฐานะเจ้าของประเทศ รู้จักสิทธิ ของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น รู้ว่าตนมีหน้าที่อะไร และทำตามหน้าที่ของตนอย่างดี สอดคล้อง กับ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2555) มองว่า การสร้างสำนึกความเป็นพลเมือง คือ การทำให้ ประชาชนมีความรู้สึกว่าตัวเองมีบทบาทหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม รู้สึกว่าตัวเองเป็น เจ้าของบ้านเมือง และเชื่อว่าตัวเองมีความสามารถที่จะดูแลรักษาบ้านเมืองได้ และในประเด็นดังกล่าว นี้ จุมพล หนิมพานิช (2550) มองว่า ในอนาคตซึ่งอาจจะยังห่างไกลแต่ก็คืบใกล้เข้ามาเรื่อย ๆ ประชาชนจะเพิกเฉยละทิ้งการเมืองแบบเดิมหรือการเมืองเก่าแบบผู้แทน และหันมาสนใจ สิ่งที่เรียกว่า “การเมืองทางวัฒนธรรม” และ “การเมืองทางสังคม” มากขึ้น

3) เกิดการเมืองแบบกินได้

เมื่อพิจารณาผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง ยังวิเคราะห์ได้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ดังกล่าว ส่งผลให้ชุมชน ท้องถิ่นมาสนใจการขับเคลื่อนการเมืองของตนเองมากขึ้น ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมอง เกิดการปรึกษาหารือเรื่องการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มองค์กรชุมชนร่วมกัน เรื่องของสิทธิชุมชน และสิ่งสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ในชุมชนและสภาพปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวดังที่ ธนัย เกตุวงกต (2558) กล่าวโดยหลักการ คือการเปิดพื้นที่ให้แก่ประชาชนให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายเพื่อคืนอำนาจให้แก่ประชาชน ประชาชนมีสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการตนเองในระดับพื้นที่

อุดมศักดิ์ เตโชชัย (2553) ยังได้อธิบายถึง การเมืองแบบกินได้เป็นการเมืองของ ภาคพลเมืองที่ใช้บทบาทการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมองในประเด็นนี้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่เราจะพูดถึงกันนั้น เป็นรูปแบบการเมือง ที่ใกล้ตัวโดยริเริ่มได้จากตัวเราเอง หรืออาจจะทำร่วมกันในรูปแบบของกลุ่ม องค์กรชุมชนที่เรา ดำเนินการอยู่ตามลักษณะกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ มาร่วมกันทำ พูด คิด ถึงเรื่องทิศทาง แนวทางการพัฒนาชุมชน รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตชุมชน ของตนเอง เป็นลักษณะการเมืองที่พูดถึง ปากท้องของตนเองซึ่งมีความสลบซับซ้อนเกินกว่าที่ภาคการเมืองในรูปแบบปกติจะเข้ามาแก้ไขได้

ลักษณะการเมืองแบบกินได้เป็นการเมืองแนวใหม่ที่ จุมพล หนิมพานิช (2550) ยังได้ เขียนอธิบายเพิ่มเติมว่า การเป็นการเมืองแนวใหม่ โดยมีการย้ายศูนย์กลางไปที่ขบวนการเคลื่อนไหว

ทางสังคมรูปแบบใหม่ เป็นการเมืองแนวใหม่ที่เคลื่อนย้ายไปสู่ตัวเราเป็นตัวแทนให้กับตัวเรา (ไม่ใช่คนอื่นมาแทนเรา) ซึ่งเรียกว่าประชาธิปไตยก็โดยตรงเป็นการผสมผสานประชาธิปไตยแบบตัวแทนกับประชาธิปไตยทางตรงมาอยู่ในระบบเดียวกัน เป็นการใช้สิทธิเสรีภาพของพลเมือง (เน้นการใช้สิทธิ) ทำการเมืองให้เป็นเรื่องของพลเมืองโดยรัฐธรรมนูญจะต้องมีหลักสำคัญสองประการ คือ การรับรองสิทธิเสรีภาพการกำหนดหน้าที่ของพลเมือง และก่อตั้ง องค์กร กลไก และกระบวนการที่ใช้ในการควบคุม ตรวจสอบ ตัดสินใจในการกระทำขององค์การทางการเมือง และข้าราชการประจำ เพื่อเป็นการใช้อำนาจนั้นเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายมีความเป็นธรรม และตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

4) เกิดการสร้างประชาธิปไตยชุมชน

เมื่อพิจารณาผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง ยังวิเคราะห์ได้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ดังกล่าว มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างประชาธิปไตยระดับชุมชน ทั้งในเชิงรูปแบบทางตรงและรูปแบบประชาธิปไตยตัวแทน ซึ่งรูปแบบประชาธิปไตยทางตรงนั้น วิชัย ต้นศิริ (2548) ได้กล่าวถึง “สมัชชาประชาชน” ซึ่งเป็นรูปแบบการสร้างประชาธิปไตยชุมชนตามแบบเอเธนส์ (Athenian Democracy Theory) และ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2553) ได้กล่าวถึงการสร้างระบอบประชาธิปไตยโดยชุมชนเพิ่มเติมไว้ว่า “พวกสุเมเรียน” ซึ่งเป็นชาวเอเชีย ชาวตะวันออกพวกเขามีการปกครองโดยสภาที่เรียกว่า “อูกคิน” ซึ่งประกอบไปด้วยสองสภาคือ สภาผู้เฒ่า เรียกว่าสภา “อับบา” ซึ่งเป็นสภาสูงกับอีกสภาหนึ่ง คือ สภาประชาชน

ในขณะที่ Laurian and Lucie (2012) มองว่า รูปแบบประชาธิปไตยทางตรงในแบบของเอเธนส์นั้น มีมากกว่า 5 ศตวรรษที่ผ่านมาจนคริสต์ศักราช ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของหลักการของเสรีภาพของแต่ละบุคคลและยังมีการขยายตัวด้านสิทธิของประชาชนที่มี ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของสิทธิทางการเมือง ในการพูด ในการประชุมทางการเมือง การปกป้องทรัพยากรและพลังงาน เป็นต้น ดังนั้น การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น จึงถือว่ามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนในการสร้างรูปแบบประชาธิปไตยทางตรงให้กับชุมชนได้เพิ่มขึ้นอีกทอดหนึ่งด้วย

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง ยังวิเคราะห์ได้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ดังกล่าวยังเป็นการส่งเสริม สนับสนุน สร้างความเข้าใจและตระหนักรู้ถึงรูปแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy Theory) ในระดับชุมชนมากขึ้น เนื่องจากบทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนมีการสร้างตัวแทนและผู้นำตัวจริงให้เกิดขึ้น ตรงตามประเด็นปัญหาแล้วร่วมกันกำหนดแนวทางเพื่อการแก้ไขได้ ซึ่ง เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2550) มองว่า ต้องสร้างประชาธิปไตยให้เป็นสองระดับ (ระดับชาติและระดับท้องถิ่น) การสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นนั้น ต้องให้พวกเขา มีความเสียสละ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ให้พวกเขามีความสามารถในการพึ่งตนเองหรือรวมกำลังกันเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองหรือปัญหาของส่วนรวมให้มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม ประภาส ปิ่นตบแต่ง (อ้างใน ณรงค์ บุญสวยขวัญ, 2555) กล่าวว่าไว้ว่า ความไม่เพียงพอของประชาธิปไตยแบบตัวแทน ได้นำมาสู่คำถามและการแสวงหาทางออก ในกระบวนการสร้างและจรรโลงประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง ช่องทาง กลไก และรูปแบบของการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย และการศึกษาของ ชาตรี ทองสารี (2547) ตอกย้ำให้เห็น ประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ผ่านมาในทุกยุคสมัย มีกระบวนการที่ทำให้เชื่อว่าการปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการใช้อำนาจปกครองที่บอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับท้องถิ่นตามยุคสมัยนั้น ๆ และตัวแทนผู้นำชุมชนในฐานะที่เป็นคนในท้องถิ่นซึ่งมีฐานะตำแหน่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลล้วนถูกควบคุมและกำกับให้อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐผ่านกระบวนการที่ทำให้เชื่อว่าเป็นตัวแทนรัฐ เป็นต้น

เสียงวิพากษ์วิจารณ์ที่มีต่อประชาธิปไตยแบบตัวแทนดังกล่าว นำไปสู่การนำเสนอแนวคิดใหม่ว่าด้วยประชาธิปไตยที่พยายามแก้ไขจุดอ่อนต่าง ๆ ของประชาธิปไตยแบบตัวแทน ในขณะเดียวกันน่าจะเป็นรูปแบบประชาธิปไตยที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการท้องถิ่นในปัจจุบันนั้น คือ ประชาธิปไตยแบบร่วมปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) ซึ่ง Chappell and Zsuzsanna (2011) มองว่า บทพิสูจน์สำคัญของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือนั้นก็คือ สองหัวมักจะฉลาดกว่าหัวเดียวเสมอ ดังเช่น การศึกษาของ Jemsittiparsert Kittisak Atsadamongkhon Annop and Sriyakul Thanaporn (2015) ที่พบว่า การสร้างแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการใช้หลักการปรึกษาหารือที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนร่วมกันทุกขั้นตอน เพราะทุกคนมีส่วนได้ส่วนเสียเหมือนกัน ซึ่ง พัชรี สีโรรส (2552) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงลักษณะของสังคมที่จะเป็นประชาธิปไตยแบบสานเสวนาหาทางออกได้ ต้องมีลักษณะ 5 อย่าง คือ 1) มีการรวมกลุ่มเป็นสมาคมอย่างอิสระ 2) มีการทำให้ประชาธิปไตย แบบสานเสวนาหาทางออกเป็นสถาบัน 3) มีความเชื่อมั่นร่วมกันในความหลากหลาย 4) เป็นแหล่งกำเนิดของความชอบธรรม 5) ตระหนักและเคารพว่าแต่ละคนมีศักยภาพในการทำการศึกษาหารือ และ บุญอรี ยีหะมะ (2551) ได้เสนอเพิ่มเติมว่า การส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือให้เติบโตอย่างกว้างขวางนั้น ควรเพิ่มบุคลากรที่มีทักษะในการทำกระบวนการ และกระบวนการสานเสวนาหาทางออกสาธารณะ กับปัจจัยทางวัฒนธรรม เป็นต้น

5) เกิดขบวนการประชาสังคม

เมื่อพิจารณาผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง ยังวิเคราะห์ได้ว่า การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ดังกล่าว ส่งผลให้เกิด ขบวนการประชาสังคมและช่วยเสริมสร้างขบวนการประชาสังคมของชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง ตามความหมายและหลักการของขบวนการประชาสังคม ดังที่ ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ (2544) อธิบายว่า หัวใจของการเมืองแบบใหม่ อยู่ที่การสร้างการเมืองแบบที่ให้ประชาชนธรรมดาามีบทบาทอย่างแข็งขัน ไม่ว่าจะด้วยวิธีการปฏิวัติรุนแรงของชนชั้นแรงงานแบบมาร์กซิสต์ในอดีต หรือชนชั้นกลางทั้ง “เก่า” และ “ใหม่” สอดคล้องกับ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ (2545) มองว่า ขบวนการทางสังคมใหม่ มิได้มาจากชนชั้นกรรมกรหรือขบวนการชนชั้น และมีได้มีจุดมุ่งหมายล้มล้างอำนาจรัฐที่มีอยู่ ขบวนการใหม่มีนัยยอมรับกรอบการเมืองประชาธิปไตยเสรีนิยม บางกลุ่มต้องการสร้าง อัตลักษณ์ ด้วยวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Cultural identity) อีกด้วย

ประเด็นดังกล่าวนี้ ประภาส ปิ่นตบแต่ง (2552) กล่าวชี้ให้เห็นว่า ขบวนการแรงงานหรือขบวนการทางสังคมแบบเก่าสอดคล้องกับลักษณะของสังคมอุตสาหกรรม ขบวนการทางสังคมแบบใหม่จะสะท้อนภาพตัวแทนของสังคมยุคหลังอุตสาหกรรม ขณะที่ขบวนการทางสังคมยุคพลวัติกรรมรวมหมู่สะท้อนสภาวะการณ์ว่าวุ่นทางสังคม (Social unrest) ที่เกิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลกและจากกรณีดังกล่าวนี้ นักทฤษฎีว่าด้วยขบวนการทางสังคมแบบใหม่ชาวเยอรมัน ชื่อว่า เยอเก็น ฮาเบอร์มัส (Jurgen Habermas) ชี้ให้เห็นว่า ภาคประชาชน ในฐานะถูกรัฐเป็นผู้กระทำการ โดยการบังคับใช้ระเบียบ หรือข้อกฎหมาย (อ้างใน มณีมัย ทองอยู่, 2557) โดยเขาได้ยกตัวอย่าง ความสัมพันธ์ของลูกค้ายในระบบรัฐสวัสดิการ ว่าเป็นกรณีตัวอย่างของการควบคุมโลกชีวิตโดยรัฐ ซึ่ง ประภาส ปิ่นตบแต่ง (2552) ได้สรุปกรอบการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมใหม่ได้พยายามจะตอบคำถามที่ว่า “เหตุใดจึงเกิดขบวนการทางสังคม” โดยใช้ให้เห็นว่าการเกิดขึ้นของขบวนการทางสังคมนั้นมีเงื่อนไขความจำเป็นด้านโครงสร้าง เช่น งานของ Habermas (1973) และ Offe (1985) มองเหตุกระตุ้นที่นำมาสู่การกระทำกรรวมหมู่ (Collective Action) และเห็นว่า วิกฤตการณ์ของรัฐและการพัฒนาที่เกิดขึ้นในโลกที่สาม ได้ก่อให้เกิดการรุกรานวิถีชีวิตปกติของประชาชน จนทำให้ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่น ชนกลุ่มน้อย เป็นต้น รวมตัวกันเป็นขบวนการทางสังคมเพื่อกระทำการร่วมตอบโต้ต่อวิกฤตดังกล่าว ดังเช่น งานของ Escobar (1992) และ Palajuri (1991) เป็นต้น

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง ยังวิเคราะห์ได้ว่า เป็นการส่งเสริมการสร้างขบวนการขับเคลื่อนทางสังคมที่ บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา (2553) พบว่า วิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน ล้วนเป็นทุนทางสังคม หรือทุนทางวัฒนธรรม ที่มีส่วนสำคัญในการสร้างประชาสังคม ดังเช่นที่ ณรงค์ บุญสวยขวัญ (2549) พบว่า ขบวนการประชาสังคมในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ใช้กลุ่มองค์กรชุมชนหรือกลุ่มประชาชน ซึ่งเป็นขบวนการที่เคลื่อนไหว เกี่ยวกับสิทธิของชุมชนท้องถิ่นในด้านอาชีพ ด้านศิลปะ และวัฒนธรรม เป็นต้น และการขับเคลื่อนของขบวนการประชาสังคมในพื้นที่ดังกล่าว ยังส่งเสริมการแก้ไขปัญหาเชิงसारณณะอื่น ๆ ให้กับท้องถิ่น เช่น การศึกษาอ่างเก็บน้ำกระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ของ Kummerdpet Wachiraporn (2010) ซึ่งพบว่า ต่อเมื่อมีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่าง เจ้าหน้าที่ชลประทาน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และภาคชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ จึงแก้ไขปัญหาการจัดการอ่างเก็บน้ำดังกล่าวได้

บทบาทของประชาสังคมที่เกิดขึ้นดังกล่าวยังสามารถพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ดังที่ วิจิตราศรีสอน (2553) พบว่า ประชาสังคมพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน 3 ระดับ คือ 1) วิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง 2) วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายที่มีความพร้อม และพัฒนาสินค้า บริการ เพื่อสร้างรายได้ และ 3) วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายมีการพัฒนาสินค้า บริการ เพื่อสร้างรายได้หลัก และสร้างสวัสดิการให้แก่สมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับพรรณภัทร ใจเอื้อ (2553) ที่พบว่า การขับเคลื่อนประชาสังคมจังหวัดนครสวรรค์พบว่า เกิดผลด้านการพัฒนา 6 ประเด็น คือ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาวะ ด้านเยาวชน ด้านการปฏิรูปการศึกษา ด้านเกษตรกรผู้ทำนา และด้านการสื่อสารวิทยุชุมชน ซึ่ง วิเชียร รุจิธำรงกุล (2557) พบว่า

ขบวนการประชาสังคมยังแก้ไขปัญหาชุมชนที่สลับซับซ้อนได้ด้วยการสร้างกลไกความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมและผลการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ ตันตวิทยาพิทักษ์ (2550) พบว่า การทำงานของขบวนการประชาสังคม มีผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการเมืองในชุมชน และความเข้มแข็งของขบวนการประชาสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจการสาธารณะของชุมชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทการก่อตัวและบทบาทสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง

การวิจัยครั้งนี้ได้ทราบถึงสถานการณ์การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน 5 ด้านด้วยกัน คือ 1) ด้านบริบทการก่อตัวและภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในประเทศ 2) ด้านบริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) ด้านบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง และ 4) ด้านบริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว และ 5) ด้านบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเอง

จากการศึกษาวิจัย พบว่า บริบทการก่อตัวของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเกิดจากการรวมตัวของเครือข่ายขบวนการองค์กรชุมชนเดิมที่รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลในเบื้องต้น และเกิดการขับเคลื่อนขยายผลสมาชิกกลุ่ม เครือข่ายองค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน และภาคีพัฒนา เพิ่มเติมขึ้นตามประเด็นยุทธศาสตร์ของเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

สำหรับบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง พบว่า มีบทบาทสำคัญที่นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นอย่างน้อย 2 ระดับด้วยกัน คือ 1) การจัดการระดับปากท้องตนเอง ที่เรียกว่า Self Management กล่าวคือ บทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดังกล่าวพบว่า ทำให้ชุมชนมุ่งเน้นการขับเคลื่อนตามประเด็นกิจกรรมที่ตนเองสนใจ และทำอยู่เป็นเรื่องหลัก เพื่อให้ตนเอง ครอบครัว หรือเครือข่าย มีขีดความสามารถพึ่งพาตนเองได้ ก่อนเป็นลำดับแรก และ 2) การจัดการตนเองระดับปกป้องคุ้มครองสาธารณะที่เรียกว่า Self Governance กล่าวคือ บทบาทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนดังกล่าวพบว่า ชุมชนท้องถิ่นใช้กลุ่ม องค์กรชุมชน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเด็นปัญหาสาธารณะของชุมชน เกิดเป็นกลุ่มผลประโยชน์สาธารณะที่มีอำนาจสร้างพลังการต่อรอง และมีการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายร่วมกัน

โดยสรุปผลการศึกษาเรื่อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง ออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ 1) ด้านบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง 2) ด้านบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเอง และ 3) ด้านผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง จึงสรุปได้ตามลำดับดังนี้

บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง

บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีรูปแบบของการขับเคลื่อนงานในลักษณะของภาคพลเมืองซึ่งได้กระจายตัวอยู่ตามพื้นที่ ท้องถิ่นของจังหวัดมาอย่างยาวนาน และมีรูปแบบกิจกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน จนเกิดตัวแทนผู้นำการทำงาน อย่างหลากหลาย จนเกิดการเชื่อมร้อยกันเป็นคณะทำงานของขบวนการองค์กรชุมชนระดับจังหวัดจนและเกิดการบูรณาการงานใช้เป็นกลไกการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน มียุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานที่สำคัญทั้งเชิงประเด็นงานและเชิงพื้นที่ของท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน ได้แก่ 1) สร้างการเชื่อมโยงองค์กรภาคีเพื่อการมีส่วนร่วมทุกระดับ 2) การพัฒนาและการจัดการข้อมูล รวมถึงการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี การรู้เท่าทันสื่อสังคม 3) การจัดการและการบริหารองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งธรรมาภิบาล และ 4) การพัฒนากลุ่มที่จัดตั้งจัดตั้งกับสภาองค์กรชุมชน และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชสอดคล้อง ตามหลักการพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเมื่อปีพุทธศักราช 2551 ได้ทำให้องค์กรชุมชนที่กระจายตัวอยู่ตามพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้ง ตำบล เทศบาล และเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งองค์กรและจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนระดับต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้ว

บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเอง ได้มีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ที่ให้ความสำคัญกับรากเง้าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตวัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายตามภูมิโนเวศสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สอดคล้องตามหลักการและเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ที่นำไปสู่การจัดการตนเองได้ 3 ประเด็นด้วยกันคือ

1) เกิดหลักการจัดการตนเอง กล่าวคือ จากบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชนท้องถิ่น บนพื้นฐานว่าชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองได้ในรูปแบบของความสัมพันธ์ที่ถูกจัดขึ้นภายใต้กฎเกณฑ์ของตนเอง โดยไม่ได้ถูกกำหนดมาจากภายนอก โดยสร้างการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังจากประชาชน องค์กรชุมชน ผู้นำท้องที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เช่น รู้จักการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด เป็นต้น ซึ่งทำให้ชุมชนท้องถิ่นรู้จักการจัดการตนเองและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2) เกิดรูปแบบวิธีการ ขั้นตอนการจัดการตนเอง กล่าวคือ จากบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นำไปสู่การจัดการตนเองนั้น การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชดังกล่าว ได้ทำให้เกิดรูปแบบวิธีการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นขั้นตอน เป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนภารกิจตามมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน และเป็นรูปแบบวิธีการ หรือขั้นตอนสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการตนเอง ได้แก่ 1) ใช้กระบวนการกลุ่ม สร้างจิตสำนึก อุดมการณ์ เป้าหมายร่วมของชุมชนภายใต้หลักการความเชื่อ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา เป็นต้น 2) สำรวจปัญหาศึกษาข้อมูลชุมชน

และวิเคราะห์ร่วมกัน 3) กำหนดประเด็นปัญหาพร้อมที่เกิดขึ้นจากข้อมูลจริงในพื้นที่ 4) ใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อน 5) สร้างพื้นที่รูปธรรมเพื่อให้เป็นพื้นที่ต้นแบบในการเรียนรู้ 6) สร้างกลไกร่วมระดับ หมู่บ้าน อำเภอ ตำบล และระดับจังหวัด 7) สร้างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนร่วมกันระดับจังหวัด 8) ขยายผลการดำเนินงานให้ครอบคลุมทั้งประเด็นและเชิงพื้นที่ 9) พัฒนาระบบข้อมูลชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์ 10) จัดทำแผนงานโครงการ แก้ไขปัญหา บูรณาทุนภายในชุมชน 11) พัฒนาผู้นำชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และสร้างผู้นำชุมชนรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น และ 12) สรุปบทเรียนชุดองค์ความรู้ขยายผลสู่สาธารณะ

3) เกิดการประเมินผลหรือทบทวนบทเรียน กล่าวคือจากบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นำไปสู่การจัดการตนเองที่ผ่านมา ได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทั้งเชิงประเด็นงาน และเชิงพื้นที่ของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการวิเคราะห์ SWOT เพื่อพิจารณาถึงศักยภาพที่เป็นจุดแข็ง และโอกาส รวมถึงข้อจำกัดที่เป็นจุดอ่อน และอุปสรรคหรือความเสี่ยง เป็นต้น เพื่อการวิเคราะห์ ทบทวนบทเรียน ผลจากการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมาทั้งรอบปีงบประมาณ และทิศทางการขับเคลื่อนตามวิสัยทัศน์

บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเอง

บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเองเกิดจากผลพวงของความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อชนทำให้ชาวชุมชนตำบลนาแ้วโดยภาพรวมดำเนินชีวิตแบบปัจเจกนิยมมากขึ้น จากผลพวงของความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ได้ทำให้ชุมชนในระดับหมู่บ้านเกิดการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาระดับปากท้องของตนเอง และสมาชิกในชุมชน จนกระทั่งการเกิดขึ้นของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนในปี พ.ศ. 2551 กลุ่มองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในชุมชนตำบลนาแ้ว ได้ถูกร้อยรัดเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน โดยมีสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นแกนหลักและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนหนุนเสริมกิจกรรมของกลุ่มองค์กรชุมชนในตำบลนาแ้ว ซึ่งจากบริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเองดังกล่าว นำไปสู่การจัดการตนเองในแต่ละด้านได้ ดังนี้

1) เกิดการใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงภาคีพัฒนา กล่าวคือ บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเอง โดยใช้หลักการตามมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ได้สร้างการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายกลุ่มองค์กรชุมชน ที่ขับเคลื่อนกิจกรรมขององค์กรตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของตำบลไว้ด้วยกัน จึงทำให้เกิดพื้นที่การประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคีพัฒนาต่าง ๆ กับชุมชน ทั้งเจ้าของปัญหาและผู้มีส่วนให้การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหา เป็นต้น

2) เกิดการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตามหลักการของพระราชบัญญัติและบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วที่นำไปสู่การจัดการตนเอง วิเคราะห์ได้ว่า เกิดการใช้หลักการตามมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติสภาองค์กร

ชุมชน มีการจัดแจ้ง จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวตั้งที่กล่าวแล้ว จึงก่อให้เกิดกลไกของสภาองค์กรชุมชนตำบลในแต่ละระดับ ทั้งจากประเด็นกิจกรรม และประเด็นงานเชิงพื้นที่ ตำบล หมู่บ้าน และระดับจังหวัด จนเกิดความเป็นเอกภาพในการขับเคลื่อนหนุนเสริมซึ่งกันและกันได้ และสามารถเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย เพื่อถ่ายทอดทรัพยากร ถ่ายทอดองค์ความรู้การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนชุมชนตามหลักการของพระราชบัญญัติไปสู่ชุมชนท้องถิ่นได้ ทั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว และตำบลอื่น ๆ

3) เกิดการใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเวทีประชาคมส่งเสริมองค์ความรู้ในการจัดการตนเอง กล่าวคือ บริบทการก่อตัวและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวที่นำไปสู่การจัดการตนเอง สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว มีเวทีประชาคมประชุมสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลร่วมกันเดือนละครั้ง และยังมีบทบาทสำคัญในการใช้เวทีประชาคม ไปสู่สมาชิกสภาองค์กรชุมชนระดับหมู่บ้านเพื่อสำรวจสภาพปัญหาของแต่ละหมู่บ้านทั้ง 12 หมู่บ้าน เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคงปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย และด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น เพื่อนำมาประมวลจัดทำเป็นแผนงานโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณต่อองค์การบริหารส่วนตำบลนาแวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง

ผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง เกิดแนวทางสำคัญของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง 5 ประการด้วยกัน คือ

1) เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักการความเป็นพลเมือง กล่าวคือ ผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง ทำให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักการความเป็นพลเมืองมากขึ้น ทั้งเรื่องการอยู่ร่วมกัน พลเมืองมีสิทธิ (Rights) ภาระหน้าที่ (Obligations) และการจัดการตนเอง (self-governance) เป็นต้น แล้วสามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้

2) เกิดสำนึกความเป็นพลเมือง กล่าวคือ ผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเองดังกล่าว นอกจากได้สร้างขีดความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นได้เพิ่มขึ้นแล้ว ไม่ว่าจะในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อประเทศชาติ ในฐานะเจ้าของประเทศ รู้จักสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น รู้ว่าตนมีหน้าที่อะไร และรู้จักการทำตามหน้าที่ของตนอย่างดี เป็นต้น

3) เกิดการเมืองแบบกินได้ กล่าวคือ ผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเองดังกล่าว ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นมุ่งความสนใจการขับเคลื่อนการเมืองของตนเองซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวมากขึ้น เช่น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มุมมองเกิดการปรึกษาหารือเรื่องการแก้ไขปัญหาปากท้องของตนเอง การขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มองค์กรชุมชนร่วมกัน เรื่องของสิทธิชุมชน และสิ่งสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ในชุมชน เป็นต้น ซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้หาได้ยากในระบบการเมืองแบบตัวแทน

4) เกิดการสร้างประชาธิปไตยชุมชน กล่าวคือ ผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการสร้าง

ประชาธิปไตยระดับชุมชน ที่มีจุดริเริ่มจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ที่มุ่งเน้นให้ สมาชิกสภา องค์กรชุมชนทุกคน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำ และร่วมประสาน อย่างเสมอภาค เสมอไหล่ อย่างเท่าเทียม กัน และเน้นหลักที่ว่าทุกคนจัดการตนเองได้ ต้องมีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ เป็นต้น

5) เกิดขบวนการประชาสังคม กล่าวคือ ผลจากการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด นครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเองดังกล่าว ส่งผลให้เกิดขบวนการประชาสังคมและช่วยเสริมสร้าง ขบวนการประชาสังคมของชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง โดยใช้เครือข่าย กลุ่มองค์กรชุมชน เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อน ดำเนินกิจกรรมสาธารณะ และรับรองสถานภาพการขับเคลื่อน โดยพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1) สภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเตรียมตัวแทน กลุ่ม สมาชิก สภาองค์กร ชุมชนเพื่อเข้าร่วมการปฏิรูปประเทศ ที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งถึงห้าปีข้างหน้า ตามที่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปีพุทธศักราช 2560 ทั้งนี้เพื่อการสืบสานต่อยอด และยกระดับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการจัดการตนเอง ภายใต้บรรยากาศของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560

2) สภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช จะต้องพัฒนาระดับกลไกการขับเคลื่อน ให้มีความเข้มแข็งจากภายในของสภาองค์กรชุมชน เช่น การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างความร่วมมือ การสร้างสำนึกร่วมสาธารณะ หนุนเสริมพลังกลุ่มองค์กรชุมชน ที่เกิดขึ้นจากฐาน ทรัพยากร และทุนชุมชนที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อลดการพึ่งพาจากพระราชบัญญัติ และทรัพยากรจากภายนอก

3) สภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรออกแบบตัวชี้วัดการขับเคลื่อนสภาองค์กร ชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการหนุนเสริม และสร้าง ความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน และใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผล การขับเคลื่อนกิจกรรมของสมาชิกกลุ่ม สภาองค์กรชุมชน ทั้งนี้อาจจัดทำชุดข้อมูล เช่น กิจกรรม โครงการ ผลการดำเนินงาน สภาพปัญหา และแนวทางการปรับปรุงแก้ไข เป็นต้น เพื่อสรุปเป็น บทเรียน และใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มองค์กรชุมชน

4) สภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรมีเวทีสร้างความร่วมมือภาคีพัฒนาต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อชี้แจง สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ภารกิจการขับเคลื่อนสภา องค์กรชุมชนตามหลักการของพระราชบัญญัติ เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และเพื่อลด ความหวาดระแวง ความวิตกกังวลต่าง ๆ ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งของชุมชนท้องถิ่นได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาต่อยอดเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางหรือยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น
- 2) ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสภาองค์กรชุมชนกับการส่งเสริมประชาธิปไตยชุมชนระดับฐานราก
- 3) ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทาง หรือความเป็นไปได้ในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับชุมชนท้องถิ่น ทั้งหมดที่ว่าด้วยเรื่องแหล่งงบประมาณ หรือกองทุนสนับสนุนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่ชัดเจน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

- 1) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเองอย่างยั่งยืน สภาองค์กรชุมชน ควรมีการออกแบบในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของตนเองในแต่ละปี อย่างน้อย 2 ระดับ คือ 1) การติดตามประเมินผลการดำเนินงานที่เสนอต่อหน่วยงานสนับสนุน และ 2) การติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม องค์กรชุมชน ซึ่งควรนำเสนอต่อที่ประชุมของสภาองค์กรชุมชนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสรุปบทเรียนร่วมกัน เป็นต้น
- 2) ภาคิพัฒนาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรใช้ช่องทางสภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือในการให้การสนับสนุนทรัพยากรและการขับเคลื่อนพันธกิจของหน่วยงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580) “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และทั้งนี้เพื่อสร้างคุณภาพของการพัฒนาร่วมกันระหว่างชุมชน รัฐ และเอกชน เป็นต้น
- 3) ภาคิพัฒนาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรใช้เวทีประชาคมของสภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และพิจารณางบประมาณสนับสนุนโครงการของชุมชนรวมทั้งการขับเคลื่อนพันธกิจอื่น ๆ ของหน่วยงาน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองของกลุ่ม องค์กรชุมชนให้มากขึ้น นอกเหนือจากการรับรองสถานภาพการขับเคลื่อนงานตามภารกิจของมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเพียงอย่างเดียว ดังนั้น ควรมีการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิ่มบัญญัติมาตรา หรือ หมวดที่ว่าด้วยเรื่องแหล่งงบประมาณ หรือ กองทุนสนับสนุนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อสร้างทุนรอนเบื้องต้นให้กับชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน และเข้มแข็งเพิ่มขึ้นในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรกฤษณ์ จงจัดกลาง. (2552). *การศึกษาความเป็นไปได้ในการบรรลุมรดกประสงค์ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 กรณีศึกษาตำบลสุขเกษม อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา*. (หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2555). *ชาวอารยะ : ชาวศิวิไลซ์ที่ไม่หา*. กรุงเทพฯ : บริษัท ชัคเชส มีเดีย จำกัด.
- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ. (2550). *แนวคิดในการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบจังหวัดจัดการตนเองกับสถานะความเป็นรัฐเดี่ยวของประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2565 อ้างใน <https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/368674>.
- จุมพล หนิมพานิช. (2550). การเมืองภาคประชาชน : ลักษณะ บทบาท ความสำคัญและผลที่มีต่อการเมืองไทย. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*. 9(1), 29-35.
- ชาตรี ทองสารี. (2547). *การสถาปนากองการปกครองท้องถิ่นไทย ภายใต้อุดมการณ์ของรัฐ*. (ปริญญาานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2544). *รัฐศาสตร์แนววิพากษ์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐาลินี สังขจันทร์ และอัครณธ์ วงศ์ปรีดี. (2558). การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้มแข็งเมือง. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*. 10(32), 66-73.
- ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ จรูญ หยุทองและบุญเลิศ จันทระ. (2560). ความเปลี่ยนแปลงและการสร้างประชาธิปไตยที่ชุมชนบ้านใต้. *วารสารปริชาต*. 30(1), 185-216.
- ณรงค์ บุญสวยขวัญ. (2549). ขบวนการปฏิบัติการประชาสังคมกับการใช้อำนาจรัฐในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (ดุขฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณรงค์ บุญสวยขวัญ. (2552). *การเมืองภาคพลเมือง บทวิเคราะห์แนวคิดและปฏิบัติการทำทหายอำนาจการเมืองในระบบตัวแทน*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ดรรารัตน์ คำเป็ง. (2552). *ศึกษาบทบาททางการเมืองภาคประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น : ศึกษากรณีเฉพาะ สภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเวียง จังหวัดน่าน*. (หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ถวิลวดี บุรีกุล พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ และสตีธร ธนานิธิโชติ. (2555). *เพิ่มพลังพลเมืองเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทย*. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์. (2557) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 10(1), 97-122.
- ธัญ เกตุวงกต. (2558). *บนทางสองแพร่งแห่งสภาพลเมือง/สมัชชาพลเมืองของไทย*. *รัฐสภาสาร*. 63(7), 9-28.
- ธนศร เจริญเมือง. (2548). *แนวคิดว่าด้วยความเป็นพลเมือง*. นนทบุรี : วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- ธีระพงษ์ ฐิปปาณิก. (2554). ปัญหาและทางออกในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนระดับตำบลในเขตภาคตะวันออก. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*. 3(2), 183-209.
- บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2553). *สำนึกพลเมือง.....หัวใจสำคัญของประชาสังคมไทย*. ศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารวิจัยและพัฒนา*. 2(3), 95-109.
- บุษอรียีหมะ. (2551). *การบริหารจัดการท้องถิ่นด้วยแนวคิดประชาธิปไตยแบบร่วมปรึกษาหารือ*. *วารสารการพัฒนาท้องถิ่น*. 3(1), 11-24.
- ประภาส ปันตบแต่ง. (2552). *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*. กรุงเทพฯ : โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี.(2549). *การเมืองสมานฉันท์ สร้างสรรค์ความเข้มแข็งท้องถิ่น ใน ต้นทางชุมชน ชุมชนประชาธิปไตย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการจัดการทางสังคม.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. (2545). *วิถีชีวิต วิถีสู้ : ขบวนการประชาชนร่วมสมัย*. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์ตรีสวี (ซิลค์เวอร์มบุคส์).
- พรงค์พิเชษฐ์ แห่งหน วันชัย ธรรมสัจการ และปรีดี โชติช่วง, (2561) การจัดการชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ต้นน้ำของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*. 58(2), 19-45.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พรรณภัทร ใจเอื้อ. (2553). *องค์กรประชาสังคมกับการขับเคลื่อนชุมชนด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ กรณีโรงเรียนชานา จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- พัชรี สีโรรส. (2552). ประชาธิปไตยแบบสานเสวนา ความเชื่อ ความฝันและความเป็นไปได้ในสังคมไทย. *วารสารวิทยาการจัดการ*. 26(1), 75-90.
- ภิรมย์พร ไชยยนต์. (2557). การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น : ศึกษากรณีการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ
- มณีมัย ทองอยู่. (2557). *แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาว่าด้วยขบวนการทางสังคม*. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มณีรัตน์ มิตรประสาท. (2554). สภาพองค์กรชุมชน : วิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย. *วารสารปาริชาติ*. 24(2), 73-95.
- มาโนช นามเดช. (2559). *การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.
- รัชนี้ ประดับ. (2556). สภาพองค์กรชุมชน: การเมืองใหม่และการท้าทายต่อกลุ่มอำนาจในท้องถิ่น. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*. 11(2), 113-128
- ราชกิจจานุเบกษา. *พระราชบัญญัติลักษณะพื้นที่ พระพุทธศักราช 2457*. ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2565, จาก: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2457/A/229.PDF>
- ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์. (2550). *ขบวนการประชาสังคมกับการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการจัดการ วิทยาลัยสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2548). *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันชัย ธรรมสัจจาร และคณะ. (2556). การประเมินผลโครงการที่ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง (ภาคใต้ +2 จังหวัดภาคกลาง) ประจำปีงบประมาณ 2556 เสนอเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วันชัย ธรรมสังัจการ และอัครวิทย์ ราชพลสิทธิ์. (2561). พลวัตเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับการพัฒนาคนและชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*. 26(1), 34-62.
- วิจิตรา ศรีสอน. (2553). *บทบาทของประชาสังคมที่มีต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- วิชัย ต้นศิริ. (2548). *วิวัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร รุจิธำรงกุล. (2557). *บทบาทและกลไกของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทย*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- วุฒิสาร ต้นไชย. (2557). *การกระจายอำนาจและประชาธิปไตยในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ศิวพล ชมภูพันธ์. (2564). การเข้าสู่สังคมระหว่างประเทศของสยามกับ “การระบุงตัวตนของรัฐ” ในการสงครามสมัยใหม่ (ค.ศ.1782-1917). *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. 21(4), 313-328.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). *พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2554). *ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง : ความหมายและตัวชี้วัดจากความเห็นของผู้นำชุมชน*. *วารสารข่าวชุมชน*. (130), 7-8
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2551). *พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2557). *“สภาองค์กรชุมชน” กับการขับเคลื่อนประชาธิปไตยฐานราก 11 พื้นที่รูปธรรมสภาองค์กรชุมชนสู่ชุมชนประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2558). *ชุมชนพลเมืองจะได้อะไรจากรัฐธรรมนูญ (ปี2558)*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (ม.ป.ป.). *สภาองค์กรชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมบัติ อ่างรังธัญวงศ์. (2551). *การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). *พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457*. ค้นเมื่อ 7 เมษายน 2565, จาก: <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%C503/%C503-20-9999-update.pdf>
- สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2562). *ลักษณะทางกายภาพ*. ค้นเมื่อ 1 เมษายน 2565, จาก: http://www.nakhonsithammarat.go.th/web_52/geography.php
- สุธิดา บัวสุขเกษม. (2554). *ศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของสภาองค์กรชุมชนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุภสวัสดิ์ ชัชวาล. (2556). *การเมืองในกระบวนการกระจายอำนาจ : ศึกษาผ่านบทบาทของนักวิชาการ ข้าราชการ นักการเมือง และประชาชน*. *วารสารธรรมศาสตร์*. 32(1), 57-90.
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. *โครงสร้างและหลักการบริหารราชการไทยในสมัยปฏิรูปประเทศ*. ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2565, จาก: https://reru.ac.th/articles/images/vijai_20_04_59_5.pdf
- สุวัฒน์ คงแป้น. (2557). “สภาองค์กรชุมชน” ประชาธิปไตยชุมชน. *วารสารข่าวชุมชนฉบับพิเศษ*. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (143), 81-86.
- สุวัฒน์ คงแป้น. (2557). *ข่าวชุมชนฉบับพิเศษ “พลเมืองภิวัฒน์สู่ชุมชนประชาธิปไตย”*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2552). *การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาแวง. (2565). *สภาพและข้อมูลพื้นฐาน*. ค้นเมื่อ 1 เมษายน 2565, จาก: <https://www.naware.go.th/general1.php>
- อุดมศักดิ์ เดโชชัย. (2 สิงหาคม 2553). *สภาองค์กรชุมชนตำบล : กับส่วนหนึ่งของขบวนการเมืองภาคพลเมือง*. *กรุงเทพธุรกิจ*, หน้า 11.
- อุทัย ปริญญาสุทินนท์. (2562). *ถอดบทเรียนการจัดการชุมชนทุ่งตำเสา*. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 39(3), 63-80

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อุษา เทียนทอง. (2554). *นวัตกรรมการเรียนรู้ของสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อเสริมสร้างการเมืองภาคประชาชน*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2553). *ประชาธิปไตยชุมชน รัฐศาสตร์สำหรับสภาองค์กรชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2555). *การกระจายอำนาจ=การคืนอำนาจสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น และสังคม*. นนทบุรี: สนับสนุนการจัดพิมพ์โดย สำนักงานปฏิรูป (สปร.).
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2556). *การเมืองของพลเมืองสู่สหัสวรรษใหม่*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์ คบไฟ.
- Chappell, Zsuzsanna. (2011). *Justifying deliberative democracy: Are two heads always wiser than one?* Contemporary Political Theory Palgrave. Macmillan Basingstoke: United Kingdom.
- Escobar, Arturo. (1992). "Reflection On Development : Grassroots approaches and Alternative politics in the Third World". FUTURE 5 (June) 11-36.
- Habermas, Jurgen. (1973). *Legitimation Crisis*. London: Heinemann.
- Jemsittiparsert, Kittisak; Atsadamongkhon, Annop; Sriyakul, Thanaporn. (2015). *Politics in the Process of Establishing Local Development Plan: Case Study of the Lan Tak Fah Subdistrict Administrative Organization, Nakornchaisri, Nakornpathom, Thailand*. Review of European Studies Canadian Center of Science and Education Toronto Canada.
- Kumnerdpet, Wachiraporn. (2010). *Community Learning and Empowerment Through Participatory Irrigation Management: Case Studies from Thailand*. University of Manitoba: Canada.
- Laurian, Lucie. (2012). *This is what direct democracy looks like: how Athens in the 5th century BC resolved the question of power*. United Kingdom: The Town Planning Review Liverpool University Press.
- Offe, Claus. (1985). "New Social Movement : Challenging Boundaries of Institutional Politics". *Social Research*. 52, 17-68.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Parajuri, Pramod. (1991). "Power and Knowledge in development discourse new social movement and the state in India". *Social Science*. 12, 173-190

Pasuk Phongpaichit and Chris Baker. (2016). *UNEQUAL THAILAND: Aspects of Income, Wealth and Power*, National University of Singapore: NUS Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ และรายนามผู้ให้สัมภาษณ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นายอภิรักษ์ ชนะภัย ประธานการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. รต. สุภาพร ปราบราย อดีตประธานการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. นายสง่า ทองคำ เลขานุการการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
4. นายวรวิษญ์ กฐินหอม ผู้จัดการสมาคมสื่อภาคใต้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช และตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
5. นายอานนท์ มีศรี เลขานุการสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
6. นายธนพล เมืองเฉลิม ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ จังหวัดพัทลุง
7. นายสุวัฒน์ คงแป้น อดีตเจ้าหน้าที่อาวุโสสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
8. นายวรเสฏฐ์ ชูแก้ว อดีตเจ้าหน้าที่อาวุโสสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
9. นายวิริยะ เต็มแก้ว เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการชุมชนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
11. นายเจริญ อวยศิลป์ ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง
12. นางสาวสุภาวดี เกลา อดีตเลขานุการสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง
13. นายสุชาติ คงแก้ว อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแวง ที่ปรึกษา
14. นายศรชัย แซ่ม นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาแวง
15. นายโชคดี บุญชู ผู้ทรงคุณวุฒิสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง
16. นายวรวิษญ์ กฐินหอม ตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
17. นายอานนท์ มีศรี ตัวแทนคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
18. นายสุเทพ คำอินทร์ คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง
19. นายธีระวุฒิ เดชรัตน์ คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง
20. นายสง่า สาริกษา คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง
21. นายกระสาย สวัสดิโกมล คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง
22. นางกนิษฐา รักษายศ คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง
23. นายธวัชชัย หนูนิล คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง
24. นายทวีทย์ เสี่ยมสอน คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง
25. นางวรรณิตา พูลสวัสดิ์ คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง
26. นางจุฑารัตน์ วิจारा เลขานุการสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวง

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

- เจริญ อวยศิลป์. (2561, 19 ธันวาคม). สัมภาษณ์ที่ สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว อำเภอดง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- ชนพล เมืองเฉลิม. (2564, 8 สิงหาคม). สัมภาษณ์ที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการ
ภาคใต้ จังหวัดพัทลุง.
- วรวิทย์ กระถิ่นหอม. (2564, 9 สิงหาคม). สัมภาษณ์ที่ สภาองค์กรชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- วรเสฏฐ์ ชูแก้ว. (2564, 9 สิงหาคม). สัมภาษณ์ที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการ
ภาคใต้ จังหวัดพัทลุง.
- วิริยะ แต้มแก้ว. (2564, 8 สิงหาคม). สัมภาษณ์ที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการ
ภาคใต้ จังหวัดพัทลุง.
- ศรชัย แซ่ม. (2565, 18 มกราคม). สัมภาษณ์ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาแ้ว อำเภอดง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สง่า ทองคำ. (2564, 25 กันยายน). สัมภาษณ์ที่ สภาองค์กรชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สุชาติ คงแก้ว. (2564, 8 สิงหาคม). สัมภาษณ์ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาแ้ว อำเภอดง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สุภาวดี เกลา. (2565, 17 มีนาคม). สัมภาษณ์ที่ สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว อำเภอดง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สุวัฒน์ คงแป้น. (2564, 9 สิงหาคม). สัมภาษณ์ที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการ
ภาคใต้ จังหวัดพัทลุง.
- อานนท์ มีศรี. (2564, 8 สิงหาคม). สัมภาษณ์ที่ สภาองค์กรชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ภาคผนวก ข
แบบสำรวจข้อมูลเพื่อเลือกพื้นที่ศักยภาพใช้เป็นตัวแบบของการศึกษา
และแบบสัมภาษณ์

แบบสำรวจข้อมูลเพื่อเลือกพื้นที่ศักยภาพใช้เป็นต้นแบบของการศึกษาวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง				
ชื่อที่อยู่สภาองค์กรชุมชน.....				
สังกัดโซนพื้นที่.....				
ชื่อและตำแหน่งผู้ประสานงาน.....				
เบอร์โทรศัพท์.....				
กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงตามช่องของภารกิจการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตามที่ท่านดำเนินการ แล้วและยังไม่ได้ดำเนินการ				
ลำดับ ที่	การขับเคลื่อนภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตามที่ บัญญัติภารกิจไว้ในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติ สภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551	ภารกิจที่ ดำเนินการ แล้ว	ภารกิจ ที่ยังไม่ ดำเนินการ	สาเหตุ/ข้อ ติดขัด
1	มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชน อนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ			
2	มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชน ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงาน ของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์ต่อ ชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน			
3	มีการเผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิก องค์กรชุมชนรวมทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครอง คุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน			
4	มีการจัดทำข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขและ การพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไป ประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น			
5	มีการจัดทำข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข หรือ ความต้องการของประชาชนอันเกี่ยวกับการจัดทำ บริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐ หรือองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น			

ลำดับ ที่	การขับเคลื่อนภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตามที่ บัญญัติภารกิจไว้ในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติ สภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551	ภารกิจที่ ดำเนินการ แล้ว	ภารกิจ ที่ยังไม่ ดำเนินการ	สาเหตุ/ข้อ ติดขัด
6	จัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชนเพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อ การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่มีผลหรือ อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือ ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของ ประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้ อนุญาตให้ภาคเอกชนดำเนินการต้องนำความเห็น ดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย			
7	มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิด ความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้ง ประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่าง ยั่งยืน			
8	มีการประสานและร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนตำบลอื่น			
9	มีการรายงานปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในตำบลอัน เนื่องจากการดำเนินงานใดๆ ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐ โดยรายงานต่อองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง			
10	มีการวางกติกาในการดำเนินกิจการของสภาองค์กร ชุมชนตำบล			
11	มีการจัดทำรายงานประจำปีของสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมถึงสถานการณ์ด้านต่างๆที่เกิดขึ้นในตำบล เพื่อ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ			
12	มีการเสนอรายชื่อผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อไป ร่วมประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวนสองคน			

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์สำหรับการการศึกษาวิจัย
เรื่อง: การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการจัดการตนเอง

2.3 ใครเป็นเจ้าของภาพหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมตามภารกิจให้บรรลุผลตามที่บัญญัติไว้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 มีระเบียบ กฎเกณฑ์ การจัดแจ้ง จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมตามภารกิจอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.5 การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมาเกิดผลดีต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.6 ท่านได้วางขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนในพื้นที่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.7 การดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมาสรางความเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.8 ปัจจุบันมีภาคส่วนใดบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสภาสภาองค์กรชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 บทบาทที่นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

3.1 สภาพองค์กรชุมชนตำบลของท่านมีบทบาทสำคัญอย่างไร เพื่อให้เกิดการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 สภาพองค์กรชุมชนของท่านมีรูปธรรมการขับเคลื่อนอะไรบ้าง เพื่อนำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 การขับเคลื่อนสภาพองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง มีประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

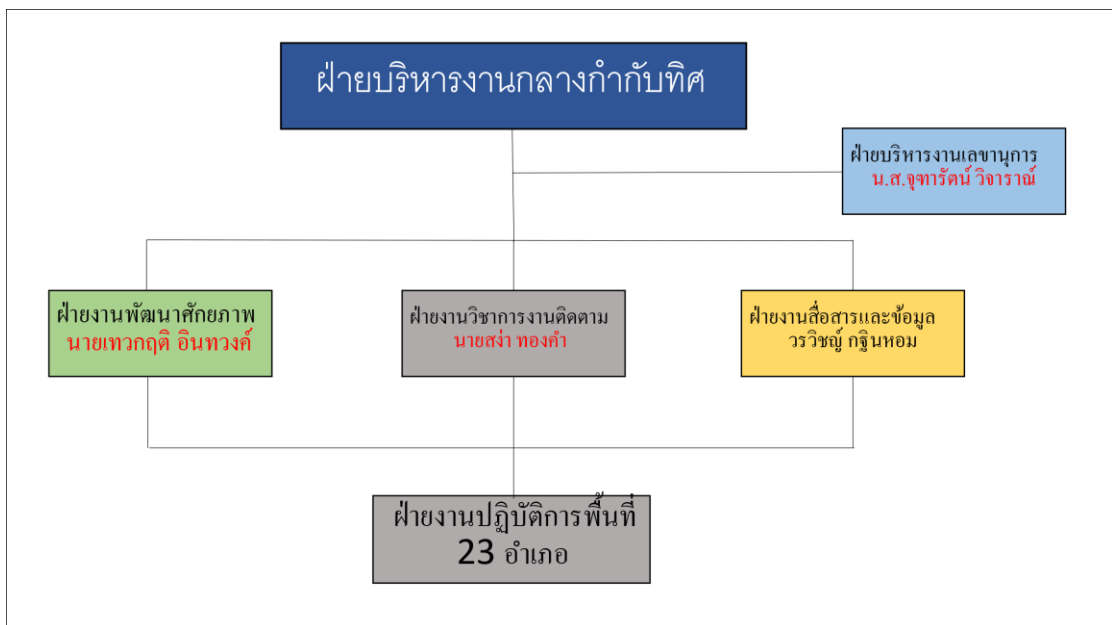
.....

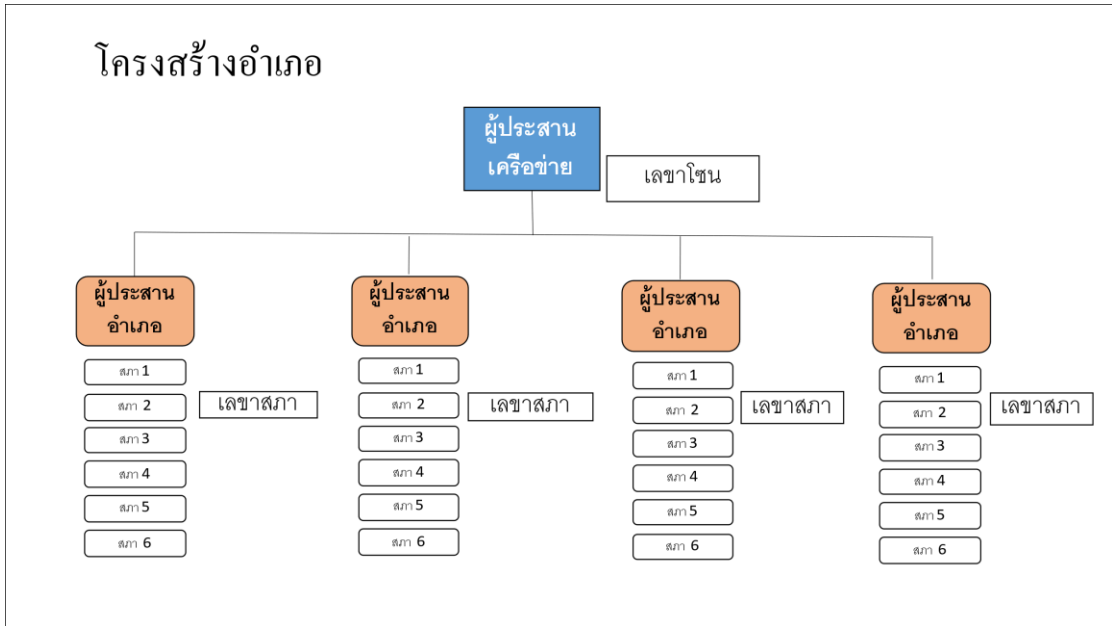
.....

ขอบคุณทุกท่านสำหรับการเอื้อเฟื้อข้อมูลการวิจัย

ภาคผนวก ง
โครงสร้างการบริหารจัดการ
เครือข่ายขบวนจังหวัดนครศรีธรรมราชบูรณาการกับสภาองค์กรชุมชน

โครงสร้างการบริหารจัดการ
เครือข่ายขบวนจังหวัดนครศรีธรรมราชบูรณาการ
กับสภาองค์กรชุมชน

คณะกรรมการบริหารงานและกำกับทิศ

<ol style="list-style-type: none"> 1. นายอภิรักษ์ ชนงภัย 2. นายเจริญ อวยศิลป์ 3. นายบัญญัติ เหมทานนท์ 4. นายเทวฤดี อินทวงค์ 5. นายสง่า ทองคำ 6. นายชินวัฒน์ สุวรรณเลิศ 7. นายบุญธรรม เมืองสีนุ่น 8. นายวชิรวิทย์ กฐินหอม 9. จุฑารัตน์ วิจิชาณัน 10. พิสมัย ชัย หน้า 11. รต.สุภาพร 12. นายอานนท์ 13. นางคำจอย 	<p>ประธาน</p> <p>รองประธาน 1และผู้ประสานงานบ้านพอเพียง</p> <p>รองประธาน 2</p> <p>คณะกรรมการฝ่ายปฏิบัติการพื้นที่</p> <p>ผู้ประสานงานฝ่ายพัฒนาศักยภาพและปฏิบัติการงานข้อมูล</p> <p>คณะกรรมการ</p> <p>คณะกรรมการฝ่ายพัฒนาศักยภาพ</p> <p>ฝ่ายวิชาการและติดตาม</p> <p>ผู้ประสานงานฝ่ายเลขานุการกลาง</p> <p>คณะกรรมการฝ่ายพัฒนาศักยภาพ</p> <p>ปราบปราม</p> <p>มีศรี</p> <p>พันธังาม</p> <p>การเงินบัญชี</p>	<h4 style="text-align: center; background-color: #e0f0ff; margin: 0;">ภารกิจฝ่ายการบริหารงานกลาง</h4> <ul style="list-style-type: none"> งานยุทธศาสตร์ ภารกิจบริหารโครงการ การเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย งานติดตามหนุนเสริม วิชาการ
---	--	--

ฝ่ายงานพัฒนาศักยภาพ

1. สง่า ทองคำ	ผู้ประสานงาน
2. อภินันท์ ชนะภัย	คณะทำงาน
3. บุญธรรม เมืองสีนุ่น	คณะทำงาน
4. ผู้แทนเครือข่าย	คณะทำงาน

ภารกิจฝ่ายพัฒนาศักยภาพ

- สนับสนุนงานพัฒนาพื้นที่
- ประสานการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรพื้นที่
- สรุปผลการปฏิบัติงานประจำปีตามภารกิจงาน

ฝ่ายงานวิชาการงาน /งานติดตาม

• วรวิชัย กฐินหอม	ผู้ประสานงาน
• ปารณีย์ อารีชล	คณะทำงาน
• กำจอย พันธุ์งาม	คณะทำงาน

ภารกิจงานวิชาการ/งานติดตาม

- สนับสนุนข้อมูลด้านวิชาการ
- รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานโครงการ
- ออกแบบขั้นตอนการติดตามงานตามวัตถุประสงค์ และการติดตามงานสภาองค์กรชุมชนตามภารกิจงานโครงการและมติของคณะทำงานบริหารงานกลาง
- ประเมินการใช้จ่ายงบประมาณสอดคล้องกับกิจกรรม
- ประเมินผลสำเร็จของกิจกรรมตามแผนงาน
- สรุปผลการติดตามประเมิน รายงานผลการปฏิบัติงานตามภารกิจ

ฝ่ายงานสื่อสารและข้อมูล

1. อานนท์ มีศรี	ผู้ประสาน
2. ชานีอา ยุทธากาศ	คณะทำงาน
3. พนักงานข้อมูล ทีมลิกอร์ทีวี	คณะทำงาน

ภารกิจสื่อสาร

- บริหารจัดการศูนย์ข้อมูลกลาง
- ประสานการจัดฝึกอบรมด้านการสื่อสารให้กับสภาองค์กรชุมชน
- สื่อสารการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนสู่สังคมเพื่อการเปลี่ยนแปลง

ฝ่ายปฏิบัติการพื้นที่

1. ส่งฯ ทองคำ
2. อภินันท์ ชนะภัย
3. ผู้ประสานงานอำเภอ 23 อำเภอ

ภารกิจฝ่ายปฏิบัติการพื้นที่

- ปฏิบัติภารกิจตามมติคณะบริหารงานกลาง
- ภารกิจตามโครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณ
- ฐานข้อมูลกลุ่มสมาชิก
- โครงการที่ขับเคลื่อนภายใต้สภาองค์กรชุมชน
- ประเด็นงานพัฒนาในพื้นที่
- 1แผนงาน 1ตำบล
- จัดประชุมสภาตาม พรบ.
- บริหารแกนนำส่งอบรมเพิ่มศักยภาพ

ลักษณะงานสภาองค์กรชุมชน

สมาชิกสภาองค์กรชุมชน

- กลุ่มองค์กรชุมชนที่จัดตั้ง
- สมาชิกตัวแทนจากกลุ่มงาน

ภารกิจ

- รวบรวมข้อมูลกลุ่มสมาชิก
- โครงการที่ขับเคลื่อนภายใต้สภาองค์กรชุมชน
- ประเด็นงานพัฒนาในพื้นที่
- 1แผนงาน 1ตำบล
- จัดประชุมสภาตาม พรบ.
- บริหารแกนนำส่งอบรมเพิ่มศักยภาพ

งานเลขานุสภา

- เก็บรวบรวมจัดระบบข้อมูล
- ดูแลและรายงานค่าใช้จ่ายงบประมาณ
- เอกสารด้านการเงิน
- ติดต่อประสานงาน
- รายงานผลการดำเนินงานสภา

ภารกิจประธานเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชน

- ควบคุมกำกับดูแลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดแผนงานเครือข่าย
- ควบคุมการประชุมให้เป็นไปตามระเบียบการประชุม
- ประสานงานเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย

ภารกิจฝ่ายเลขานุการกลาง/การเงิน

- รวบรวมจัดระบบฐานข้อมูลสภาฯทั้งจังหวัด
- สนับสนุนข้อมูลให้คณะทำงานบริหารงานกลาง
- ประสานงาน พอช.
- ประสานงาน สภาองค์กรชุมชนตำบล (เลขาสภา)
- ประสานงานคณะทำงานด้านประเด็นต่าง
- รายงานผลการดำเนินงานโครงการ
- บริหารจัดการด้านการเงิน/งบประมาณ
- บิดงวดเบิกงบประมาณโครงการ
- ฯลฯ

ภารกิจผู้ประสานงานอำเภอ

- บริหารควบคุมการทำงานของสภาองค์กรชุมชนที่สังกัดในอำเภอ
- มีความรอบรู้ในกรอบงานของงานสภาองค์กรชุมชน

หน้าที่คณะกรรมการติดตามประเมินงาน

- ออกแบบขั้นตอนการติดตามงาน
- ประเมินการใช้จ่ายงบประมาณสอดคล้องกับกิจกรรม
- ประเมินผลสำเร็จของกิจกรรมตามแผนงาน
- สรุปผลการติดตามประเมินงาน

ภาคผนวก จ
บทความนำเสนอในเวทีประชุมวิชาการ

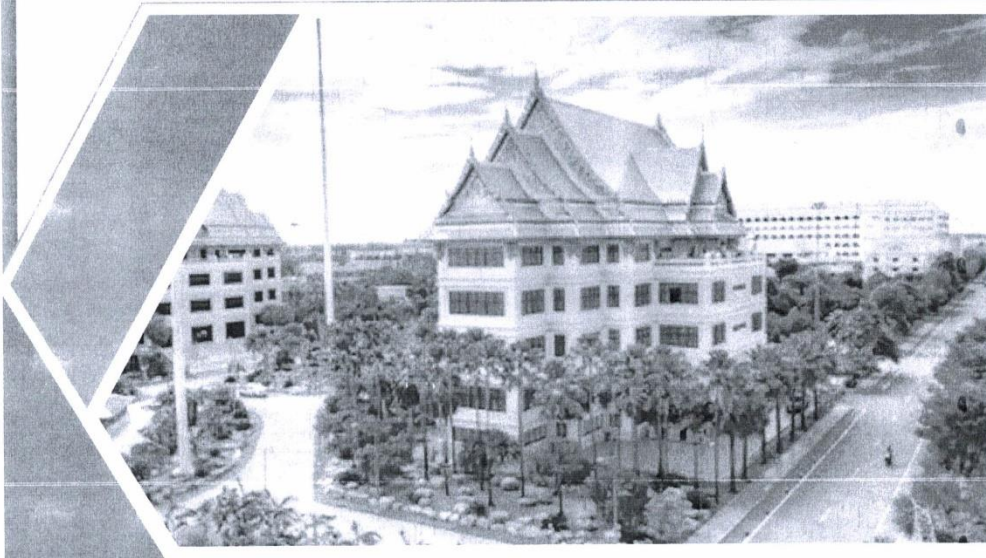
2nd

INTERNATIONAL CONFERENCE ON

Multidisciplinary and Current Educational Research

23rd & 24th January, 2021 | Ayuttaya, Thailand

ICMCER – 2021

ORGANIZED BY
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY (MCU)
IN ASSOCIATION WITH
INSTITUTE FOR ENGINEERING RESEARCH AND PUBLICATION (IFERP)

**2ND INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY AND CURRENT EDUCATIONAL
RESEARCH**

**Ayuttaya, Thailand
23rd – 24th January, 2021**

Organized by:
Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU)
In Association with:
Institute For Engineering Research and Publication

CONTENTS

SR.NO	TITLES AND AUTHORS	PAGE NO
58.	Non - Native Speakers Motivation in Learning English as Second Language ➤ <i>Dr. Kampol Navun</i> ➤ <i>Asst.prof. Dr. Wiwat Thongwad</i> ➤ <i>Phra Theerasak Boontong</i> ➤ <i>Phramaha Aekachai Wisutho</i>	374 - 380
59.	Comparison on Understanding of Facebook's Live Streams According to Shariah Principles for Thai, Malaysian and Indonesian Online Entrepreneurs ➤ <i>Muhammad Pu</i> ➤ <i>AmartSulong</i>	381 - 387
60.	The Integration of Soft Skills in English Language Teaching and Learning Through AL-ASPEM ➤ <i>Patcharobon Jariyathitnant</i>	388 - 395
61.	Model of Learning Activities for Improving Life Quality of the Elderly Using Elderly School as Base ➤ <i>Phackaphon Salathong</i> ➤ <i>Rawiwan Thoranee</i>	396 - 401
62.	A Model of High Efficient Academic Administration for Phrapariyatidhamma School ➤ <i>Sutana Boonlua</i> ➤ <i>Tarawat Boonlua Phramaha Padet Chirakulo (Jongsakulsiri)</i> ➤ <i>Phra Thersak Sattindhra (Sriwirat)</i> ➤ <i>Phramaha Woot Suvuddhiko (Boonsaner)</i> ➤ <i>Phramaha Wiwat Jhanesako (Sirirat)</i> ➤ <i>Phramaha Suwat Suwatdhano (Senpeng)</i>	402 - 407
63.	Impact on Temple Missions and Roles in the COVID-19 Situation: A Case Study of Phra Nakhon Si Ayutthaya Province ➤ <i>Phrapalad Raphin Buddhiso (Duangloi)</i> ➤ <i>Direk Duangloy</i> ➤ <i>Lampong Klomkul</i> ➤ <i>Mallika Phumathon Duangloy</i>	408 - 413
64.	Technological Innovation for Online Learning during the Situation of COVID-19 Pandemic in Thailand ➤ <i>Phraratsutaporn</i> ➤ <i>Lampong Klomkul</i>	414 - 421
65.	The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. ➤ <i>Udomsak dechochai</i> ➤ <i>Uiit Sangkharat</i> ➤ <i>Wanchai Dhammasaccakarn</i>	422 - 425

The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand.

^[1] Udomsak dechochai , ^[2] Utit Sangkharat , ^[3] Wanchai Dhammasaccakarn
^[1] Ph.d (candidate) of Prince of Songkla University Thailand, ^[2] Asst. Phrof. Dr., Prince of Songkla University
 Thailand, ^[3] Assoc. Phrof. Dr., Prince of Songkla University Thailand
^[1] dibjand@gmail.com, ^[2] utit.s@psu.ac.th, ^[3] dh_wanchai@yahoo.com

Abstract— This article is a part of research study on The Implementation Of the Community Organization Councils for self-governance: A Case studies of community organizations councils in Nakhon Si Thammarat Province Thailand, Which aims to study the Implementation of Concrete Areas of the community organization councils To promote self-governance knowledge of local communities The researcher gave an example of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. Which is the prototype area of this research By using participatory action research methods. The results of the research on The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand found that It is a platform for sharing knowledge and experiences among development partners, including government, private and public sectors who are members of community organizations, which have a number of driving activities, both on issues, problems and social capital such as customs and traditions, community services, community rights in resources and environment, organic farming systems in the community, community welfare fund systems, and Community financial institutions etc. And There are new community organizations According to the policy of the agency And government policies such as civil servant shops, Rural Solidarity Group etc. and It is an important strategy to Implementation the community organization council for self-governance in the future. This will be the growth and strength of the Thai citizen movement to another level.

Index Terms—The Implementation of Concrete Areas, the Community Organization Councils, self-governance of Local Communities.

I. INTRODUCTION

The Community Organization Council was born from the Community Organizations Council Act B.E. 2551 (2008) which has important principles in promoting local communities of the country. Able to Set up a group of community organizations according to their own issues in each area. By jointly establishing solutions and processes for solving problems To make a proposal to the government Both local and national levels And is an important practice in

promoting self-governance of local communities In particular, according to Article 21[1], The Community Organization Council. The mission is as follows. That is, promote and support community organization members to preserve or restore local wisdom traditions. Arts or culture of the community and the nation By creating cooperation with local government organizations and government agencies to manage, Maintenance And the utilization of natural resources that will benefit the community and the nation for sustainability. Along with disseminating and giving knowledge and understanding to members of the community

2nd International Conference on Multidisciplinary and Current Educational Research

Ayutthaya, Thailand, 23rd & 24th, January 2021

Councils Act B.E.2551 (2008) with members who represent community organizations. Covering 12 villages with approximately 2,394 households. The community organizations There are a number of common activities in social driving, both in issue and social capital. such as customs and traditions, community services, community rights in resources and environment, organic farming systems in the community, community welfare fund systems, and Community financial institutions etc. Especially The establishment of a community financial institution spanning all 12 villages can be said to drive the social capital together of the Na Wae Sub-District Community Organization Council. Which is a concrete present And There are new community organizations According to the policy of the agency And government policies such as civil servant shops, Rural Solidarity Group etc.

2. Using the community organization council as a forum for the community meeting to promote knowledge in self-governance.

Na Wae Sub-district Administrative Organization, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province found that There are approximately 34 community organization groups scattered in the Na Wae Sub-district, Cover area 12 villages, which have been established and registered as members of the Na wae Sub-district Community Organization Council. According to the Community Organizations Council Act B.E. 2551 (2008) Therefore, the Na Wae Community Organization Council has the status that is certified under the Act Able to connect groups of community organizations which are driven by various issues Of the district together Thus creating a space for coordination between the state and the community Both the owner of the problem and the contributors in solving the problem. And also found that the Na Wae Community Organization Council There is a community forum to meet members of the community organization council once a month Which the local government agencies and provincial officials and various support staff Able to participate in exchange and learn experiences And set ways to solve problems together Causing the movement of the community organization council in unity And to promote the self-governance knowledge of the committee And a member of the community organization council in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Especially in the area of community benefits as a key component in the self-governance of local communities. And it will be knowledge that can be passed on to members of the community and those who are interested.

V. DISCUSSION

The Implementation of Concrete Areas of the

23rd-24th January 2021

Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Which aims to study the Implementation of Concrete Areas of the community organization councils To promote self-governance knowledge of local communities When considering that Na wae Community Organization Council There are a number of common activities in social driving, both in issue and social capital. To enhance self-governance of local communities And the Na Wae Community Organization Council Having the status that has been certified under the Community Organization Council Act B.E. 2551 (2008) Especially driving the mission under Article 21 of The Community Organization Council Act As Phanhip Phet Mak [6] summarized 8 conditions for self-governance of local communities 1] Using the social capital base 2] solving common problems of local people 3] Data preparation as a tool to drive work 4] Use of development indicators as a tool for monitoring development results. 5] The good relationship base between local communities has a common goal. 6] Having a community organization council is a central forum for regular consultations. 7] Opening space for young leaders 8] Coordinating with external agencies to work.

The Na wae Community Organization Council There is a community forum for meeting members of the community organization council together. When considering that It promotes knowledge of the committee for self-governance. And a member of the community organization council in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province This will be knowledge that can be passed on to members of the community and interested people and is an important tool for self-governance of the local community.

VI. CONCLUSION AND SUGGESTION

It can be concluded that The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: Case Study of Community Organization Council of Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Use a community organization council as a forum To promote knowledge Share experiences together of community organizations and Various support networks to contribute to the main goal of self-governance of local communities. However, in order to The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Council for the self-governance of local communities Is sustainable Therefore, there are additional suggestions as follows

1. The Community Organization Council of Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat

2nd ICMCER – 2021

Organized by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU)

In Association with:

Institute For Engineering Research and Publication (IFERP)

2nd International Conference on Multidisciplinary and Current Educational Research

Ayuttaya, Thailand, 23rd & 24th, January 2021

organization including cooperation in environmental quality protection, etc [2] And as Kovit Puang-ngam [3] proposed the self-governance of local communities in 5 different dimensions: 1] self-management of local communities in the area of community plan. 2] Self-governance of local communities in agriculture 3] Self-governance of local communities in terms of natural resources and environment 4] self-governance of local communities in community finance 5] self-governance of local communities in terms of sufficiency economy.

Therefore, the mobilization of community organization councils has been implemented to create concrete areas, self-governance of local communities in the area of 2,953 sub-districts with intensive operations of about 300 sub-districts nationwide. With the preparation of spatial data Organize a self-analysis process To create a local community plan for self-governance, short, medium, long, creating a collaborative mechanism at the local level. Including the participation of the lower base community by providing a forum at the district level. By community organization council including a network of community organizations is an important mechanism in driving To formulate a plan for the development of self-governance reforms that are consistent with the context of the area. [4] And if since the Community Organizations Council Act B.E. 2551 (2008) is in effect until the year 2019 [5] Found that the effect of the mobilization It was formed as a concrete area for the community organization council, leading to the self-governance of 518 sub-districts Scattered throughout all regions of the country And there is an ongoing operation plan to achieve the goals set. According to the 5-year community organization council (2018-2022) strategic plan

It is extremely interesting that The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand. This is an area that plays an important role in The Implementation of the community organization council for self-governance of Local Communities. In particular, the forum of the community organization councils is a tool to promote knowledge for self-governance of local communities and as a model concrete area for other community organization councils in the future.

II. OBJECTIVES

To study the Implementation of Concrete Areas of the community organization councils To promote self-governance knowledge of local communities

III. METHODOLOGY

23rd-24th January 2021

This research study. The researcher used participatory action research methods Or often referred to as "PAR". The study was divided into 2 main features in order to make the study results more complete as follows.

1. Research studies from documents, By studying from academic documents, research results, thesis articles and other evidences Related both within the country and abroad To help fill in the construction of a theoretical conceptual framework for the researcher This can be said to be an important part of this research process.

2. Field research studies to The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. It is a part of research study on The Implementation Of the Community Organization Councils for self-governance A Case studies of community organizations councils in Nakhon Si Thammarat Province Thailand, The researcher coordinated with the community organization council steering committee, namely 1] Chairman of the Steering Committee of Nakhon Si Thammarat Provincial Community Organization Council 2] Secretary-General of the Steering Committee of Nakhon Si Thammarat Provincial Community Organizations Council 3] 5 staff members of the Community Organization Development Institute (Public Organization), By organizing a community forum with representatives of committee steering the community organization council, Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province And members of the community organization council of 12 villages shared knowledge and experiences These consist of 1] Chairman of the Na Wae Sub-district Community Organization Council 2] Secretary of the Na Wae Sub-district Community Organization Council 3] Chairman of the Na Wae Sub-district Administrative Organization 4] Representatives of 12 members of the Na Wae Community Organization Council

IV. RESULTS

The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand. Found that :

1. The Implementation of the Community Organization Councils for self-governance.

The Community Organization Councils of Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Started registration and established around December 2009 under of the Community Organization

2nd ICMCER – 2021

Organized by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU)

In Association with:

Institute For Engineering Research and Publication (IFERP)

2nd International Conference on Multidisciplinary and Current Educational Research

Ayuttaya, Thailand, 23rd & 24th, January 2021

Province Should monitor and evaluate the driving results of community organizations By creating data sets such as project activities Performance results, problem conditions and ways to improve, etc. To summarize as a lesson and use as a guideline for the operation of community organizations.

2. Development parties Both public and private sectors should be used The community forum of the community organization council for as a tool to exchanging knowledge, And considering the budget to support community projects Including driving other missions of the agency, etc.

3. The Na wae Community Organization Council Must develop and upgrade the driving mechanism to be strengthened From the inside of the community organization council, such as creating participation, cooperation, public awareness Support to strengthen community organization groups That arise from the diverse resource base and community capital, etc. to reduce dependence on the Act and external resources

4. Community organization group Which performs each type of activity should be presented A group action plan once a year, To the meeting of the community organization council For the exchange knowledge together Both operations And evaluation To lead to a lesson summary together

ACKNOWLEDGMENT

Thanks to the Chairman of the Community Organization Council, Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. Representative of the Community Organization Committee, Chairman of the Na Wae Sub-district Administrative Organization, With all members and staff involved, including experts and advisors of this research paper.

REFERENCES

- [1] Community Organizations Development Institute (Public Organization), "Community Organizations Council Act B.E. 2551 (2008)" Community Organizations Development Institute (Public Organization) printing Bangkok Thailand,2008.
- [2] Udomsak dechochai, Utit Sangkharat, and Wanchai Dhammasaccakarn, "The context of the implementation of Na Wae Subdistrict Community Organization Council to self-governance community Under the constitution of Thailand 2017",on MCU Nakhondhat, Vol.6, No.10,pp.2 December 2019.
- [3] Kovit Puang-ngam, "Self-Governance of the community and local, (1st edition), Printing house Thammasat University Book Center,Bangkok,Thailand,2010.
- [4] Community Organization Development Institute (Public Organization), "Meeting documents Assembly of community organization networks Upholding local communities and partners for self-Governance and the 1st National Conference of the Tambon Community Organization Council, 2011 (first edition), Company Viscom Center Co., Ltd,Bangkok,Thailand, 2011.
- [5] Community Organization Development Institute (Public Organization), "Annual report 2019", Ministry of Social Development and Human Security,Bangkok,Thailand,2020.
- [6] Phanthip Phet Mak, "Meeting documents Assembly of community organization networks Upholding local communities and partners for self-Governance and the 1st National Conference of the Tambon Community Organization Council, 2011 (first edition), Company Viscom Center Co., Ltd,Bangkok,Thailand, 2011.

23rd-24th January 2021

2nd ICMCER – 2021

Organized by:
Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU)
 In Association with:
Institute For Engineering Research and Publication (IFERP)

2nd International Conference on
Multidisciplinary and Current Educational Research - 2021

23rd - 24th January 2021 | MCU - Ayutthaya, Thailand

ICMCER - 2021

Ref.No: 3143
19th January 2021
Conference Secretariat- Ayutthaya, Thailand

Letter of Acceptance

Abstract Id: ICMCER_08153

Paper Title: The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for Self-governance of Local Communities: A Case Studies of the Community Organization Councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand

Author: Udomsak dechochai

Co-Authors: Utit Sangkharat, Wanchai Thammasaccakarn

Dear Udomsak dechochai,

Congratulations!!

The scientific abstract reviewing committee is pleased to inform your article "**The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for Self-governance of Local Communities: A Case Studies of the Community Organization Councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand**" is accepted for oral/video presentation at "**ICMCER -2021**" On 23rd – 24th January 2021 at Ayutthaya, Thailand. The abstract has been accepted after our double-blind peer review process and plagiarism check. Your paper will be published in relevant Scopus Indexed Journals as well as in the Conference Proceedings. Authors and speakers are recommended to proceed for registration to confirm their slots in relevant scientific sessions by following the link given.

<https://icmcer.com/conference-registration.php>

Delegates can write back to this email for Letter of invitation and confirmation for visa processing or institutional approvals.

Journal/Publication

The editorial board, ICMCER expects your research article for further review before submission to respective journals given below based on originality, uniqueness, quality and authors preferences.

+91 90873 88723 (India)

info@icmcer.com

www.icmcer.com

2nd International Conference on
Multidisciplinary and Current Educational Research - 2021

23rd - 24th January 2021 | MCU - Ayutthaya, Thailand

ICMCER - 2021

Ref.No: 3143
19th January 2021
Conference Secretariat- Ayutthaya, Thailand

Letter of Acceptance

Abstract Id: ICMCER_08153

Paper Title: The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for Self-governance of Local Communities: A Case Studies of the Community Organization Councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand

Author: Udomsak dechochai

Co-Authors: Utit Sangkharat, Wanchai Thammasaccakarn

Dear Udomsak dechochai,
Congratulations!!

The scientific abstract reviewing committee is pleased to inform your article "**The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for Self-governance of Local Communities: A Case Studies of the Community Organization Councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand**" is accepted for oral/video presentation at "**ICMCER -2021**" On 23rd – 24th January 2021 at Ayutthaya, Thailand. The abstract has been accepted after our double-blind peer review process and plagiarism check. Your paper will be published in relevant Scopus Indexed Journals as well as in the Conference Proceedings. Authors and speakers are recommended to proceed for registration to confirm their slots in relevant scientific sessions by following the link given.

<https://icmcer.com/conference-registration.php>

Delegates can write back to this email for Letter of invitation and confirmation for visa processing or institutional approvals.

Journal/Publication

The editorial board, ICMCER expects your research article for further review before submission to respective journals given below based on originality, uniqueness, quality and authors preferences.

+91 90873 88723 (India)

info@icmcer.com

www.icmcer.com

2nd International Conference on
Multidisciplinary and Current Educational Research - 2021

23rd - 24th January 2021 | MCU - Ayutthaya, Thailand

ICMCER - 2021

Authors can submit their full revised, updated or extended version of article for peer review and processing the link given below,

<https://icmcer.com/abstract-and-full-paper-submission.php>

Type of Presentation: Oral/Video

Acceptance Status: Yes

Name of the Journal	Indexing and ISSN
Solid State Technology	SCOPUS, ISSN: 0033-3077
Psychology and Education	SCOPUS, ISSN: 2210-142X
Universal Journal of Educational Research	SCOPUS, ISSN:2332-3205

International Journal of Computing and Digital Systems SCOPUS, ISSN: 2210-142X

For further more details and other affiliated journals feel free to contact us to:

info@icmcer.com

Event Page: <https://icmcer.com/index.php>

Registration

Guidelines:

<https://icmcer.com/conference-registration->

Note: Kindly send us the payment details and registration form to the official mail id of the event before last date of registration.

All the accepted scientific articles will be index in one of the following scientific metadata repository.

Thanks and Regards

Nandhini.P
Project Manager
ICMCER-2021
Ayutthaya,Thailand

+91 90873 88723 (India)

info@icmcer.com

www.icmcer.com

2ND INTERNATIONAL CONFERENCE ON
 MULTIDISCIPLINARY AND CURRENT EDUCATIONAL RESEARCH

23RD - 24TH JANUARY 2021 | MCU - AYUTTAYA, THAILAND

This is to certify that of
Udomsak Dechochai

Prince of Songkla University, Thailand presented his/her research

paper titled
The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for Self-governance of Local Communities:

A Case Studies of the Community Organization Councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand

in the “2nd International Conference on Multidisciplinary and Current Educational Research (ICMCER-2021)”
 Organized by Mahachulalongkornrajavidyalaya University on 23rd - 24th January 2021 at Ayutthaya, Thailand.

RSR

Dr. Phraratsutaporn
 Associative Professor & Dean
 Faculty of Education
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Thailand

L Klomkul

Dr. Lampong Klomkul
 Acting Director for Research, Information
 and Academic Services, ASEAN Studies Centre
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Thailand

Mr. Rudra Bhanu Saipathy

Mr. Rudra Bhanu Saipathy
 CEO & Founder
 IFERP

CERTIFICATE OF PRESENTATION

2ND INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY AND CURRENT EDUCATIONAL RESEARCH

23RD - 24TH JANUARY 2021 | MCU - AYUTTHAYA, THAILAND

This is to certify that of

Prince of Songkla University, Thailand

presented his/her research

paper titled *The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for Self-governance of Local Communities:*

A Case Studies of the Community Organization Councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand

in the "2nd International Conference on Multidisciplinary and Current Educational Research (ICM CER-2021)"

Organized by Mahachulalongkornrajavidyalaya University on 23rd - 24th January 2021 at Ayutthaya, Thailand.

Dr. Phraratsutaporn
Associative Professor & Dean
Faculty of Education
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Thailand

Dr. Lampong Klomkul
Acting Director for Research, Information
and Academic Services, ASEAN Studies Centre
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Thailand

Mr. Rudra Bhanu Satpathy
CEO & Founder
IFERP

CERTIFICATE OF PRESENTATION

2ND INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY AND CURRENT EDUCATIONAL RESEARCH

23RD - 24TH JANUARY 2021 | MCU - AYUTTAYA, THAILAND

This is to certify that **Wanchai Thammasaccakarn** of

Prince of Songkla University, Thailand presented his/her research

paper titled *The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for Self-governance of Local Communities:*

A Case Studies of the Community Organization Councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand

in the **"2nd International Conference on Multidisciplinary and Current Educational Research (ICM CER-2021)"** Organized by Mahachulalongkornrajavidyalaya University on 23rd - 24th January 2021 at Ayutthaya, Thailand.

Dr. Phraratsutaporn
Associate Professor & Dean
Faculty of Education
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Thailand

Dr. Lampong Klomkul
Acting Director for Research, Information
and Academic Services, ASEAN Studies Centre
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Thailand

Mr. Rudra Bhanu Satpathy
CEO & Founder
IFERP

ภาคผนวก ฉ
บทความบนฐาน Scopus

2nd International Conference on
Multidisciplinary and Current Educational Research - 2021

23rd - 24th January 2021 | MCU - Ayutthaya, Thailand

ICMCER - 2021

Authors can submit their full revised, updated or extended version of article for peer review and processing the link given below,

<https://icmcер.com/abstract-and-full-paper-submission.php>

Type of Presentation: Oral/Video

Acceptance Status: Yes

Name of the Journal	Indexing and ISSN
Solid State Technology	SCOPUS, ISSN: 0033-3077
Psychology and Education	SCOPUS, ISSN: 2210-142X
Universal Journal of Educational Research	SCOPUS, ISSN:2332-3205

International Journal of Computing and Digital Systems	SCOPUS, ISSN: 2210-142X
--	-------------------------

For further more details and other affiliated journals feel free to contact us to:

info@icmcер.com

Event Page: <https://icmcер.com/index.php>

Registration

Guidelines:

<https://icmcер.com/conference-registration->

[guidelines.php](#)

Note: Kindly send us the payment details and registration form to the official mail id of the event before last date of registration.

All the accepted scientific articles will be index in one of the following scientific metadata repository.

Thanks and Regards

Nandhini.P

Project Manager

ICMCER-2021

Ayutthaya, Thailand

+91 90873 88723 (India)

info@icmcер.com

www.icmcер.com

2nd International Conference on
Multidisciplinary and Current Educational Research : 2021

23rd - 24th January 2021 | MCU - Ayutthaya, Thailand

ICM CER - 2021

+91 90873 88723 (India)

info@icmcer.com

www.icmcer.com

The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand.

Udomsak dechochai¹, Utit Sangkharat², Wanchai Dhammasaccakarn³

¹Ph.d (candidate) of Prince of Songkla University Thailand

²Asst.Prof.Dr., Prince of Songkla University Thailand

³Assoc.Prof.Dr., Prince of Songkla University Thailand

¹dibjand@gmail.com, ²utit.s@psu.ac.th, ³dh_wanchai@yahoo.com

ABSTRACT

This article is a part of research study on The Implementation Of the Community Organization Councils for self-governance: A Case studies of community organizations councils in Nakhon Si Thammarat Province Thailand. Which aims to study the Implementation of Concrete Areas of the community organization councils To promote self-governance knowledge of local communities The researcher gave an example of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. Which is the prototype area of this research By using participatory action research methods. The results of the research on The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand found that It is a platform for sharing knowledge and experiences among development partners, including government, private and public sectors who are members of community organizations, which have a number of driving activities, both on issues, problems and social capital such as customs and traditions, community services, community rights in resources and environment, organic farming systems in the community, community welfare fund systems, and Community financial institutions etc. And There are new community organizations According to the policy of the agency And government policies such as civil servant shops, Rural Solidarity Group etc. And It is an important strategy to Implementation the community organization council for self-governance in the future. This will be the growth and strength of the Thai citizen movement to another level.

Keywords

The Implementation of Concrete Areas, the Community Organization Councils, self-governance of Local Communities.

Article Received: 10 August 2020, Revised: 25 October 2020, Accepted: 18 November 2020

Introduction

The Community Organization Council was born from the Community Organizations Council Act B.E. 2551 (2008) which has important principles in promoting local communities of the country. Able to Set up a group of community organizations according to their own issues in each area. By jointly establishing solutions and processes for solving problems To make a proposal to the government Both local and national levels And is an important practice in promoting self-governance of local communities In particular, according to Article 21[1], The Community Organization Council. The mission is as follows. That is, promote and support community organization members to preserve or restore local wisdom traditions. Arts or culture of the community and the nation By creating cooperation with local government organizations and government agencies to manage, Maintenance And the utilization of natural resources that will benefit the community and the nation for sustainability. Along with disseminating and giving knowledge and understanding to members of the community organization Including cooperation in environmental quality protection, etc.[2] And as Kovit Puang-ngam [3] proposed the self-governance of local communities in 5 different dimensions: 1) self-management of local communities in the area of community plan. 2) Self-governance of local communities in agriculture 3) Self-

governance of local communities in terms of natural resources and environment 4) self-governance of local communities in community finance 5) self-governance of local communities in terms of sufficiency economy. Therefore, the mobilization of community organization councils has been implemented to create concrete areas, self-governance of local communities in the area of 2,953 sub-districts with intensive operations of about 300 sub-districts nationwide. With the preparation of spatial data Organize a self-analysis process To create a local community plan for self-governance, short, medium, long, creating a collaborative mechanism at the local level. Including the participation of the lower base community by providing a forum at the district level. By community organization council Including a network of community organizations is an important mechanism in driving To formulate a plan for the development of self-governance reforms that are consistent with the context of the area.[4] And if since the Community Organizations Council Act B.E. 2551 (2008) is in effect until the year 2019 [5] Found that the effect of the mobilization It was formed as a concrete area for the community organization council, leading to the self-governance of 518 sub-districts Scattered throughout all regions of the country And there is an ongoing operation plan to achieve the goals set. According to the 5-year community organization council (2018-2022) strategic plan

It is extremely interesting that The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand. This is an area that plays an important role in The Implementation of the community organization council for self-governance of Local Communities. In particular, the forum of the community organization councils is a tool to promote knowledge for self-governance of local communities and as a model concrete area for other community organization councils in the future.

Objectives

To study the Implementation of Concrete Areas of the community organization councils To promote self-governance knowledge of local communities

Methodology

This research study. The researcher used participatory action research methods Or often referred to as "PAR". The study was divided into 2 main features in order to make the study results more complete as follows.

1. Research studies from documents, By studying from academic documents, research results, thesis articles and other evidences Related both within the country and abroad To help fill in the construction of a theoretical conceptual framework for the researcher This can be said to be an important part of this research process.
2. Field research studies to The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. It is a part of research study on The Implementation Of the Community Organization Councils for self-governance A Case studies of community organizations councils in Nakhon Si Thammarat Province Thailand, The researcher coordinated with the community organization council steering committee, namely 1] Chairman of the Steering Committee of Nakhon Si Thammarat Provincial Community Organization Council 2] Secretary-General of the Steering Committee of Nakhon Si Thammarat Provincial Community Organizations Council 3] 5 staff members of the Community Organization Development Institute (Public Organization), By organizing a community forum with representatives of committee steering the community organization council, Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province And members of the community organization council of 12 villages shared knowledge and experiences These consist of 1] Chairman of the Na Wae Sub-district Community Organization Council 2] Secretary of the Na Wae Sub-district Community Organization Council 3] Chairman of the Na Wae Sub-district Administrative Organization 4] Representatives of 12 members of the Na Wae Community Organization Council

Results

The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand. Found that :

1. The Implementation of the Community Organization Councils for self-governance.

The Community Organization Councils of Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Started registration and established around December 2009 under of the Community Organization Councils Act B.E.2551 (2008) with members who represent community organizations. Covering 12 villages with approximately 2,394 households. The community organizations There are a number of common activities in social driving, both in issue and social capital, such as customs and traditions, community services, community rights in resources and environment, organic farming systems in the community, community welfare fund systems, and Community financial institutions etc. Especially The establishment of a community financial institution spanning all 12 villages can be said to drive the social capital together of the Na Wae Sub-District Community Organization Council. Which is a concrete present And There are new community organizations According to the policy of the agency And government policies such as civil servant shops, Rural Solidarity Group etc.

2. Using the community organization council as a forum for the community meeting to promote knowledge in self-governance.

Na Wae Sub-district Administrative Organization, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province found that There are approximately 34 community organization groups scattered in the Na Wae Sub-district, Cover area 12 villages, which have been established and registered as members of the Na wae Sub-district Community Organization Council. According to the Community Organizations Council Act B.E. 2551 (2008) Therefore, the Na Wae Community Organization Council has the status that is certified under the Act Able to connect groups of community organizations which are driven by various issues Of the district together Thus creating a space for coordination between the state and the community Both the owner of the problem and the contributors in solving the problem. And also found that the Na Wae Community Organization Council There is a community forum to meet members of the community organization council once a month Which the local government agencies and provincial officials and various support staff Able to participate in exchange and learn experiences And set ways to solve problems together Causing the movement of the community organization council in unity And to promote the self-governance knowledge of the committee And a member of the community organization council in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Especially in the area of community benefits as a key component in the self-governance of local communities. And it will be knowledge that can be passed on to members of the community and those who are interested.

Discussion

The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, Which aims to study the Implementation of Concrete Areas of the community organization councils To promote self-governance knowledge of local communities When considering that Na wae Community Organization Council There are a number of common activities in social driving, both in issue and social capital. To enhance self-governance of local communities And the Na Wae Community Organization Council Having the status that has been certified under the Community Organization Council Act B.E. 2551 (2008) Especially driving the mission under Article 21 of The Community Organization Council Act As Phanthip Phet Mak [6] summarized 8 conditions for self-governance of local communities 1] Using the social capital base 2] solving common problems of local people 3] Data preparation as a tool to drive work 4] Use of development indicators as a tool for monitoring development results. 5] The good relationship base between local communities has a common goal. 6] Having a community organization council is a central forum for regular consultations. 7] Opening space for young leaders 8] Coordinating with external agencies to work.

The Na wae Community Organization Council There is a community forum for meeting members of the community organization council together. When considering that It promotes knowledge of the committee for self-governance. And a member of the community organization council in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province This will be knowledge that can be passed on to members of the community and interested people and is an important tool for self-governance of the local community.

Conclusion And Suggestion

It can be concluded that The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: Case Study of Community Organization Council of Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Use a community organization council as a forum To promote knowledge Share experiences together of community organizations and Various support networks to contribute to the main goal of self-governance of local communities. However, in order to The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Council for the self-governance of local communities Is sustainable Therefore, there are additional suggestions as follows

1. The Community Organization Council of Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Should monitor and evaluate the driving results of community organizations By creating data sets such as project activities Performance results, problem conditions and ways to improve, etc. To summarize as a lesson and use as a guideline for the operation of community organizations.
2. Development parties Both public and private sectors should be used The community forum of the community

organization council for as a tool to exchanging knowledge, And considering the budget to support community projects Including driving other missions of the agency, etc.

3. The Na wae Community Organization Council Must develop and upgrade the driving mechanism to be strengthened From the inside of the community organization council, such as creating participation, cooperation, public awareness Support to strengthen community organization groups That arise from the diverse resource base and community capital, etc. to reduce dependence on the Act and external resources

4. Community organization group Which performs each type of activity should be presented A group action plan once a year, To the meeting of the community organization council For the exchange knowledge together Both operations And evaluation To lead to a lesson summary together

Acknowledgment

Thanks to the Chairman of the Community Organization Council, Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand, Representative of the Community Organization Committee, Chairman of the Na Wae Sub-district Administrative Organization, With all members and staff involved, including experts and advisors of this research paper.

References

- [1] Community Organizations Development Institute (Public Organization), "Community Organizations Council Act B.E. 2551 (2008)" Community Organizations Development Institute (Public Organization) printing Bangkok Thailand,2008.
- [2] Udomsak dechochai, Utit Sangkharat, and Wanchai Dhammasaccakarn, "The context of the implementation of Na Wae Subdistrict Community Organization Council to self-governance community Under the constitution of Thailand 2017",on MCU Nakhondhat, Vol.6, No.10,pp.2 December 2019.
- [3] Kovit Puang-ngam, "Self-Governance of the community and local, (1st edition), Printing house Thammasat University Book Center,Bangkok,Thailand,2010.
- [4] Community Organization Development Institute (Public Organization), "Meeting documents Assembly of community organization networks Upholding local communities and partners for self-

- Governance and the 1st National Conference of the Tambon Community Organization Council, 2011 (first edition), Company Viscom Center Co., Ltd,Bangkok,Thailand, 2011.
- [5] Community Organization Development Institute (Public Organization), "Annual report 2019", Ministry of Social Development and Human Security,Bangkok,Thailand,2020.
- [6] Phanthip Phet Mak, "Meeting documents Assembly of community organization networks Upholding local communities and partners for self-Governance and the 1st National Conference of the Tambon Community Organization Council, 2011 (first edition), Company Viscom Center Co., Ltd,Bangkok,Thailand, 2011.

ภาคผนวก ข
บทความในวารสาร TCI 1

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๓/๓ ม.๕ ต.มะม่วงสองต้น อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร. ๐๗๕-๓๔๒๘๙๘ โทรสาร ๐๗๕-๓๔๕๘๖๒

ศธ. ๖๑๒๗ /๓๑๓

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง รับรองการลงบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหจุฬานาครทรรศน์

เจริญพร นายอุดมศักดิ์ เดโชชัย

ตามที่ นายอุดมศักดิ์ เดโชชัย ผศ.ดร.อุทิศ สังข์รัตน์ และรศ.ดร.วันชัย ธรรมสังข์ การ ได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง "บริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว สู่ "ชุมชนจัดการตนเอง" ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี ๒๕๖๐ (THE CONTEXT OF THE IMPLEMENTATION OF NA WAE SUBDISTRICT COMMUNITY ORGANIZATION COUNCIL TO "SELF-GOVERNANCE COMMUNITY" UNDER THE CONSTITUTION OF THAILAND 2017)" เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารมหจุฬานาครทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารประจำปี พ.ศ.๒๕๖๑ ให้เป็น วารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ ๑ (TCI ฐาน ๑) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒ โดยจะดำเนินการจัดพิมพ์ในฉบับต่อไปตาม ระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ และวารสารมหจุฬานาครทรรศน์ได้รับบทความวิจัยของท่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นั้น

ในการนี้ วารสารมหจุฬานาครทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช ขอรับรองว่ากองบรรณาธิการวารสารฯ ได้พิจารณาแล้วมีมติเห็นควรรับ ตีพิมพ์บทความวิจัยเรื่องดังกล่าว และจะนำบทความของท่านตีพิมพ์ในวารสารมหจุฬานาครทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช ในปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๐ เดือน ธันวาคม ๒๕๖๒ นี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูอุฎฒสุตาลังการ, รศ., ดร.)

บรรณาธิการวารสารมหจุฬานาครทรรศน์

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช

บริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวสู่ “ชุมชนจัดการ
ตนเอง” ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2560*
THE CONTEXT OF THE IMPLEMENTATION OF NA WAE SUBDISTRICT
COMMUNITY ORGANIZATION COUNCIL TO "SELF-GOVERNANCE
COMMUNITY" UNDER THE CONSTITUTION OF THAILAND 2017

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

Udomsak dechochai

อุทิศ สังขรัตน์

Utitt Sangkharat

วันชัย ธรรมสังการ

Wanchai Thammasaccakarn

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Prince of Songkla University, Thailand

E-mail: Udomsak_dec@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อ
การจัดการตนเอง กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ศึกษาบริบทของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนและบทบาทที่นำไปสู่การจัดการตนเองของ
ชุมชน โดยผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างบริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอฉวาง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบของกรณีศึกษาของงานวิจัยฉบับนี้ โดยใช้ระเบียบ
วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า

ยุคเริ่มแรก กลุ่ม องค์กรชุมชนจำนวนมากของตำบลนาแว เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการตรา
พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2551 กลุ่ม องค์กรชุมชนดังกล่าว มี
กิจกรรมร่วมกันในการขับเคลื่อนทางสังคมอยู่หลายประการทั้งที่เป็นเชิงประเด็นปัญหาและทุน
ในพื้นที่ เช่น ประเด็นด้านขนบธรรมเนียมประเพณี การบริการสาธารณะในชุมชน สิทธิชุมชน
ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ระบบเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ระบบกองทุนสวัสดิการชุมชน
สถาบันการเงินชุมชน เป็นต้น และจากการจัดแจง จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแวขึ้นในปี
2552 ที่มีพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนรองรับทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและ

* Received 1 December 2019; Revised 22 December 2019; Accepted 1 January 2020

ภาคเอกชน ยอมรับสถานภาพของกลุ่มองค์กรชุมชนมากขึ้น จนทำให้เกิดกลุ่ม องค์กรชุมชนใหม่ๆ ตามนโยบายของหน่วยงาน และนโยบายของรัฐ เช่น กลุ่มร้านค้าประชารัฐ กลุ่มบ้านมั่นคงชนบท เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ได้มีการเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กรชุมชนที่ขับเคลื่อนตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของตำบลไว้ด้วยกัน จึงทำให้เกิดพื้นที่การประสานงานร่วมกันระหว่างรัฐกับชุมชน ทั้งเจ้าของปัญหาและผู้มีส่วนให้การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหา จนทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว เป็นเสมือน “เวทีกลาง” หรือ “พื้นที่กลาง” ของตำบล ที่ท้องถิ่น จังหวัดและเจ้าหน้าที่ หน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ สามารถเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกันได้ จึงเป็นแนวโน้มสำคัญของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ที่จะนำไปสู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ซึ่งจะเป็นการเติบโตและเข้มแข็งของขบวนการภาคพลเมืองไทยอีกระดับหนึ่ง

คำสำคัญ: บริบทการขับเคลื่อน, สภาองค์กรชุมชนตำบล, ชุมชนจัดการตนเอง

Abstract

This article is a part of research study on The Implementation Of the Community Organization Councils for self-governance A Case studies of community organizations councils in Nakhon Si Thammarat Province Thailand, Which aims to study the context of the Implementation of the community organization councils and the role that leads to self-governance of the community The researcher gave an example of the context of the Implementation community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. Which is the prototype area of this research a case study By using participatory action research methods.

The results of the research found that:

In the early age, groups of many community organizations in Na Wae Sub-district Occurred before the enactment of the Community Organization Councils in 2008 Such community organizations There are many activities in social Implementation. Both in terms of Problem issue and issues in areas such as customs and traditions, community services, community rights in resources and environment, organic farming systems in the community, community welfare fund systems, and Community financial institutions etc. And from the registration

and establishment of a community organization councils Na Wae Sub-district in the year 2009 with the Community Organizations Council Act Making various agencies both public and private sectors Accept the status of more community organizations Until causing the group New community organizations According to the policy of the agency And government policies such as civil servant shops Rural Solidarity Group etc.

In addition, it was found that the Community Organization Councils of Na Wae Sub-district Have linked the group Community organizations that are Implementation by various issues Of the Sub-district together, thus creating a coordinated space between the state and the community Both the owner of the problem and the contributor to solve the problem Until making the Community Organization Council of Na wae Sub-district as a "center stage" or "Central area" of the Sub-district, where local, provincial officials And various support units Can join to exchange learning And set guidelines for solving common problems Therefore is a major trend of Implementation the Community Organization Councils of Na Wae Sub-district which will lead to "self-governance community" which will be the growth and strength of the Thai citizen movement

Keywords: The Implementation Context, The Community Organization Councils, Self-Governance Community

บทนำ

สภาองค์กรชุมชนตำบลเกิดจากพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีหลักการสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นของประเทศสามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กรชุมชนตามประเด็นปัญหาของตนเองในแต่ละพื้นที่ โดยร่วมกันกำหนดแนวทางและกระบวนการแก้ไขปัญหา เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอต่อภาครัฐ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตามมาตรา 21 ได้บัญญัติให้สภาองค์กรชุมชนตำบล มีภารกิจสำคัญดังต่อไปนี้ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2551) กล่าวคือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ โดยสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติให้เกิดความยั่งยืน พร้อมกับเผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้

อาจจัดทำข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขและการพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจัดทำ ข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข ความต้องการของประชาชนอันเกี่ยวกับการจัดทำ บริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดเวที ปรัชญาหรือ กันของประชาชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่มีผล หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐซึ่ง เป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้อนุญาตให้ภาคเอกชนดำเนินการต้องนำความเห็นดังกล่าวมา ประกอบการพิจารณาด้วย และส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็ง และสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่าง ยั่งยืน โดยการประสานและร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนตำบลอื่น เพื่อรายงานปัญหาและผลที่ เกิดขึ้นในตำบลอื่นเนื่องจากการดำเนินงานใด ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงาน ของรัฐ โดยรายงานต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้ง วางกติกาในการดำเนินกิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล และจัดทำรายงานประจำปีของสภา องค์กรชุมชนตำบลรวมถึงสถานการณ์ด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตำบล เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ ทั้งนี้ต้องเสนอรายชื่อผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลจำนวนสอง คนเพื่อไปร่วมประชุมในระดับจังหวัด (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2558)

ผลของการบังคับใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว ทำให้เกิดการจัดตั้ง จัดตั้งกลุ่มองค์กร ชุมชนจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย พร้อมทั้งมีการขับเคลื่อนงานตามภารกิจที่ปรากฏ ออกมาในเชิงกิจกรรมและเชิงพื้นที่ของแต่ละตำบลเป็นไปอย่างคึกคัก จนกล่าวได้ว่า เอื้อให้ ขบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมของภาคพลเมืองดำเนินไปได้อย่างเข้มข้นและมีชีวิตชีวาตลอดช่วง ทศวรรษที่ผ่านมา ภายใต้บรรยากาศของรัฐธรรมนูญปี 2550 (สภาร่างรัฐธรรมนูญ, 2550)

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมขบวนการขับเคลื่อนของภาคพลเมืองให้เติบโต เข้มแข็ง ต่อเนื่อง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งหากพิจารณาพบว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยปี 2560 ยังไม่ระบุลักษณะรูปแบบในการส่งเสริมการขับเคลื่อนของภาค พลเมืองไว้ชัดเจนมากนัก หากแต่สามารถอนุมานได้ในหมวด 3 ซึ่งว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของ ปวงชนชาวไทย ตามมาตรา 42-44 และหมวด 16 ว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา 257- 261ที่ต้องขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งถึงห้าปีข้างหน้า (ราชกิจจา นุเบกษา, 2560) และหากพิจารณาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ยังพบว่า ต่างไปจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี 2550 ก่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนที่ 12 ว่าด้วยเรื่องสิทธิชุมชน ตามมาตรา 66-67 และแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตามมาตรา 87 ที่มุ่งเน้นให้พลเมืองเป็นเป้าหมายและพลเมืองเป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญ จนถึงขั้นให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เป็นต้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2550)

ดังนั้น การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่มีการปรับเปลี่ยนใหม่ หรือข้อกฎหมายอื่นใดที่เกี่ยวข้อง ทางคณะกรรมการและผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อนำไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง จะใช้ช่องทางขับเคลื่อนภารกิจตามมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเพียงอย่างเดียวคงไม่ได้ จึงจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นใดที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน และการประสานภาคีสนับสนุน รวมทั้งการประสานแหล่งทุนจากภายนอกชุมชนได้ เป็นต้น ดังที่ ดารารัตน์ คำเป็ง ได้ศึกษาบทบาททางการเมืองภาคประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น ศึกษากรณีเฉพาะ สภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเวียง จังหวัดน่าน พบว่า บทบาทหน้าที่และสถานภาพทางปฏิบัติของสภาองค์กรชุมชนมีความสอดคล้องกับแนวคิดการกระจายอำนาจ นำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นการขยายตัวของการเมืองภาคประชาชน ในรูปแบบประชาธิปไตยทางตรงจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมการปกครองในทุกกระบวนการในท้องถิ่น เพื่อเป็นการรับรองสิทธิชุมชน และสิทธิการเมืองภาคประชาชนตามรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2550 มาตรา 66, 67 และ 68 แต่ทั้งนี้สถานภาพทางกฎหมายของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนยังมีข้อจำกัดหลายด้าน อันส่งผลต่อการกระจายอำนาจและคานอำนาจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรมลดน้อยลง คือ 1) สภาองค์กรชุมชนไม่มีอำนาจหน้าที่ โดยถูกบัญญัติเป็นเพียง “ภารกิจ” 2) ไม่มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือนิติบุคคลตามกฎหมาย 3) การไม่มีงบประมาณเป็นตัวเอง และ 4) ไม่มีบทบัญญัติรวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการรับรองการมีพื้นที่ทางการเมืองของสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง (ดารารัตน์ คำเป็ง, 2552)

ดังที่ มณีรัตน์ มิตรปราสาท ตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ชุมชนท้องถิ่นที่ขาดองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งก็ไม่สามารถใช้สภาองค์กรชุมชนในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ ในหลายกรณีที่คาดหวังใช้สภาองค์กรชุมชน เป็นกลไกในการระดมทรัพยากรจากภายนอกเป็นสำคัญ อันส่งผลให้ชุมชนเกิดความขัดแย้ง และอาจนำไปสู่ความแตกแยกในระยะยาว พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนโดยนัยนี้ จึงเป็นเสมือนกับดักทางอำนาจที่ทำลายความเข้มแข็งของภาคประชาชน และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตยในโอกาสต่อ ๆ ไปเช่นกัน (มณีรัตน์ มิตรปราสาท, 2555) ดังนั้นการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนควบคู่กับการทำความเข้าใจบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นใดที่เกี่ยวข้องจะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้สภาองค์กรชุมชนสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างเข้มแข็ง

สำหรับสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการริเริ่มจัดตั้ง และดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมตามภารกิจของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 เมื่อเดือนธันวาคมปี 2552 จวบจนปัจจุบัน จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ผลของการดำเนินงานตามภารกิจของสภาองค์กรชุมชน ตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ จนทำให้เกิดการจัดตั้ง จัดตั้งกลุ่ม องค์กรชุมชน และเกิดแกนนำชุมชนที่ช่วยเสริมสร้างความเจริญเติบโตและเข้มแข็งของขบวนการเมืองภาคพลเมืองจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศตลอดระยะเวลาร่วมทศวรรษที่ผ่านมา นั้น ดังนั้น บทความวิจยบริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว สู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2560 ภายใต้การศึกษาวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช จะสามารถสะท้อนเส้นทางและบทบาทสำคัญของสภาองค์กรชุมชนที่นำไปสู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ได้เป็นอย่างดี

โดยผู้วิจัยได้ยกตัวอย่าง บริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบของกรณีศึกษาของงานวิจัยฉบับดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่ว่าด้วยบริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว สู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2560 การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่มีการปรับเปลี่ยนใหม่ หรือข้อกฎหมายอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับทางคณะกรรมการและผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อนำไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อได้ใช้เป็น “สภาองค์กรชุมชน” ต้นแบบ ที่มีประชาชนจากทุกภาคส่วนมาช่วยกัน ทั้งร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำ และร่วมประสาน จะเป็นการขับเคลื่อนการเมืองภาคพลเมืองแนวใหม่ อันเป็นการเสริมพลังในการขับเคลื่อนการเมืองของภาคพลเมืองให้มีการเติบโตและเข้มแข็งยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของบทความวิจัย

เพื่อศึกษาบริบทการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และแนวโน้มการยกระดับการขับเคลื่อนสู่ “ชุมชนจัดการตนเอง”

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) หรือมักเรียกกันโดยย่อว่า “PAR” กล่าวคือ เป็นการผสมผสานระเบียบวิธีวิจัยเข้าด้วยกันทั้งการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ เพื่อให้ผลการศึกษาที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือ

1. การศึกษาวิจัยข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์ และเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาช่วยเติมเต็มในการสร้างกรอบแนวคิดทฤษฎีให้กับผู้วิจัย ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. การศึกษาวิจัยข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ในการศึกษาวิจัยเรื่องการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชนี้ผู้วิจัยศึกษา การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนทั้งระดับตำบล/เทศบาล ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงภาพรวมสถานการณ์ของการขับเคลื่อนขบวนสภาองค์กรชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ใช้เป็นกรณีศึกษาภาคสนามดังกล่าวแล้วนั้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังได้เลือกเอาพื้นที่ศึกษาภาพ จำนวน 1 พื้นที่คือสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาด้านแบบเชิงลึก ตามขั้นตอนการศึกษาดังที่กล่าวแล้วข้างต้นโดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือของการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้ประสานงานร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยเบื้องต้นได้แก่ 1) ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เลขาธิการคณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จำนวน 5 คน ร่วมให้ข้อมูลพร้อมทั้งช่วยกันวางแผนในการออกแบบเกณฑ์กลางเพื่อใช้ในการตัดสินใจคัดเลือกพื้นที่ต้นแบบการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง และสำหรับใช้เป็นพื้นที่ต้นแบบของกรณีศึกษาเชิงลึกสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการค้นหาการขับเคลื่อนสภาองค์กรเพื่อการจัดการตนเอง รวมถึงบทบาทสำคัญที่นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนในอนาคต

ในส่วนการเก็บข้อมูลของพื้นที่ต้นแบบซึ่งใช้เป็นกรณีศึกษาเชิงลึกของกรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราชครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดเวทีประชาคมที่มีตัวแทนระดับคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนทั้ง 12 หมู่บ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในหมู่คณะกรรมการในการใช้ช่องทางข้อกฎหมาย และบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นองค์ความรู้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วย 1) ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว 2) เลขาธิการสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว 3) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแว 4) สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว จำนวน 12 คน

ผลการวิจัย

บริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว สู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2560 บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการตนเอง กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนาแ้ว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 12 หมู่บ้าน จำนวน 2,394 ครัวเรือน ประกอบด้วยประชากรทั้งชายและหญิง ประมาณ 7,424 ราย นอกจากนั้นยังพบว่ากลุ่ม องค์กรชุมชนจำนวนมากของตำบลนาแ้ว เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2551 กลุ่ม องค์กรชุมชนดังกล่าว มีกิจกรรมร่วมกันในการขับเคลื่อนทางสังคมอยู่หลายประการทั้งที่เป็น เชิงประเด็นปัญหาและทุนในพื้นที่ เช่น ประเด็นด้านขนบธรรมเนียมประเพณี การบริการ สาธารณะในชุมชน สิทธิชุมชนด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ระบบเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ระบบกองทุนสวัสดิการชุมชน สถาบันการเงินชุมชน เป็นต้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดตั้ง สถาบันการเงินชุมชน โดยนายเจริญ อวยศิลป์ ได้เริ่มชักชวนสมาชิกรวมตัวกันก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2543 มีเงินทุนประมาณ 3,000 บาทจนกระทั่งเป็นสถาบันการเงินชุมชนที่มีสมาชิกครอบคลุม ทั้ง 12 หมู่บ้าน และกล่าวได้ว่า การขับเคลื่อนสถาบันการเงินชุมชนนับเป็นประเด็นการ ขับเคลื่อนงานทางสังคมร่วมกันของตำบลนาแ้ว ที่เป็นรูปธรรมประการหนึ่งในปัจจุบัน หากแต่ กลุ่ม องค์กรชุมชนดังกล่าวเหล่านั้นยังขาดพื้นที่หรือเวทีกลางที่สนับสนุนการพบปะแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันของคนทำงานอย่างเป็นเอกภาพ เพื่อต่อยอดกิจกรรมการขับเคลื่อน ต่าง ๆ

การเกิดขึ้นของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว

สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว เริ่มจัดตั้งและจัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2552 ตาม พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ปีพุทธศักราช 2551 โดยรัฐบาลสนับสนุนกระบวนการจัดตั้ง ผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งในยุคเริ่มแรก ชาวตำบลนาแ้วใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวที ในการพบปะ พูดคุยเรื่อง สถาบันการเงินชุมชน ระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเป็นเรื่อง หลักเนื่องจากเป็นเรื่องสำคัญและเกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ในตำบล จนเกิดพัฒนาการไปสู่การ พูดคุยประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนในตำบลเดียวกัน

การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว

พบว่า การจัดตั้ง จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว ที่มีพระราชบัญญัติรองรับทำให้ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ยอมรับสถานภาพของกลุ่มองค์กรชุมชนมากขึ้น จน ทำให้เกิดกลุ่ม องค์กรชุมชนใหม่ๆ ตามนโยบายของหน่วยงาน และนโยบายของรัฐ เช่น กลุ่ม ร้านค้าประชารัฐ กลุ่มบ้านมั่นคงชนบท เป็นต้น และการต่อยอดกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน ตามนโยบายของรัฐ โดยเพิ่มฐานจำนวนสมาชิกในปี 2561 จากจำนวนสมาชิก 439 คน เพิ่ม

เป็น 826 คน เป็นต้น นอกจากนั้นยังพบว่า ช่วยสร้างศักดิ์ศรีและการต่อรองในการขับเคลื่อนกิจกรรมให้กับภาคประชาชน เช่น สภาองค์กรชุมชนมีการจัดทำข้อเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลนาแ้ว จัดทำงบประมาณประมาณรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากขึ้น

ใช้สภาองค์กรชุมชนเชื่อมโยงภาคพัฒนา

พบว่า ปัจจุบัน สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว ได้มีการเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กรชุมชนที่ขับเคลื่อนตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของตำบลไว้ด้วยกัน จึงทำให้เกิดพื้นที่การประสานงานร่วมกันระหว่างรัฐกับชุมชน ทั้งเจ้าของปัญหาและผู้มีส่วนให้การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหา จนทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว เป็นเสมือน “เวทีกลาง” หรือ “พื้นที่กลาง” ของตำบล ที่ท้องถิ่น จังหวัดและเจ้าหน้าที่ หน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ สามารถเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้

การใช้กฎหมาย และบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังพบว่า การพบปะกันของประธานคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชและเลขาธิการสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จนเกิดเวทีประชาคมที่มีตัวแทนระดับคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนทั้ง 12 หมู่บ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในหมู่คณะกรรมการในการใช้ช่องทางข้อกฎหมาย และบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นองค์ความรู้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสิทธิประโยชน์ของชุมชนเพื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น และจะเป็นความรู้ที่สามารถนำมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกภายในชุมชนและผู้สนใจได้

อภิปรายผล

บริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว สู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2560 พบว่า ยุคเริ่มแรก กลุ่ม องค์กรชุมชนจำนวนมากของตำบลนาแ้ว เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนขึ้นเมื่อปี พุทธศักราช 2551 กลุ่ม องค์กรชุมชนดังกล่าว มีกิจกรรมร่วมกันในการขับเคลื่อนทางสังคมอยู่หลายประการทั้งที่เป็นเชิงประเด็นปัญหาและทุนในพื้นที่ เช่น ประเด็นด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี การบริการสาธารณะในชุมชน สิทธิชุมชนด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ระบบเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ระบบกองทุนสวัสดิการชุมชน สถาบันการเงินชุมชน เป็นต้น และจากการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้วขึ้นในปี 2552 ที่มีพระราชบัญญัติสภาองค์กร

ชุมชนรองรับทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ยอมรับสถานภาพของกลุ่มองค์กรชุมชนมากขึ้น จนทำให้เกิดกลุ่ม องค์กรชุมชนใหม่ๆ ตามนโยบายของหน่วยงาน และนโยบายของรัฐ เช่น กลุ่มร้านค้าประชารัฐ กลุ่มบ้านมั่นคงชนบท เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ โกวით์ พวงงาม (2553) ที่เสนอแนวทางการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ 5 ด้านคือ 1) การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านแผนชุมชน 2)การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านเกษตร 3) การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 4) การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านการเงินชุมชน 5) การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านด้านเศรษฐกิจพอเพียง (โกวิท์ พวงงาม, 2553)

นอกจากนี้ยังพบว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ได้มีการเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กรชุมชนที่ขับเคลื่อนตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของตำบลไว้ด้วยกัน จึงทำให้เกิดพื้นที่การประสานงาน ร่วมกันระหว่างรัฐกับชุมชน ทั้งเจ้าของปัญหาและผู้มีส่วนให้การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหา จนทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว เป็นเสมือน “เวทีกลาง”หรือ “พื้นที่กลาง” ของตำบล ที่ท้องถิ่น จังหวัดและเจ้าหน้าที่ หน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ สามารถเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้ ซึ่งอเนก เหล่าธรรมทัศน์ มองว่า การสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นนั้น ต้องเป็นโรงเรียนหรือสนามฝึกให้ประชาชนยกระดับตนเองขึ้นเป็นผลเมือง ให้พวกเขามีความเป็นเจ้าของรัฐ หรือรัฐบาลให้มากขึ้น ให้พวกเขา มีความเสียสละ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ให้พวกเขามีความสามารถในการพึ่งตนเองหรือรวมกำลังกันเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองหรือปัญหาของส่วนรวมให้มากที่สุด (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2553) สิ่งเหล่านี้จะเป็นแนวโน้มสำคัญของการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว ที่จะนำไปสู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ซึ่งจะเป็นการเติบโตและเข้มแข็งของขบวนการภาคพลเมืองไทย อีกระดับหนึ่ง

สรุป

บริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอดวาง จังหวัด นครศรีธรรมราช จะเป็นสภาองค์กรชุมชนต้นแบบที่สำคัญให้กับสภาองค์กรชุมชนตำบลอื่น ๆ ของประเทศในการพัฒนาระดับการขับเคลื่อนจากภายในชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็งเท่าทันพลวัตของการเปลี่ยนแปลง จนเกิดชุมชนจัดการตนเองได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแว อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเตรียมจัด ขบวนการสภาองค์กรชุมชนเพื่อเข้าร่วมการปฏิรูปประเทศ ที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่ง ถึงห้าปีข้างหน้า ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปีพุทธศักราช 2560 ทั้งนี้

เพื่อการยกระดับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว และการแสวงหาช่องทางเพื่อยกระดับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนสู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ภายใต้บรรยากาศของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560

2. ภาคีพัฒนาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรใช้ช่องทางสภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือในการให้การสนับสนุนทรัพยากรและการขับเคลื่อนพันธกิจของหน่วยงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580) “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และทั้งนี้เพื่อสร้างคุณภาพของการพัฒนาร่วมกันระหว่างชุมชน รัฐ และเอกชน เป็นต้น

3. สภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว จะต้องพัฒนายกระดับกลไกการขับเคลื่อนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น จากภายในของสภาองค์กรชุมชนเอง ที่ต้องมุ่งเน้นการสร้างสำนึกร่วมสาธารณะหนุนเสริมพลังกลุ่ม องค์กรชุมชนที่เกิดขึ้นจากฐานทรัพยากรและทุนชุมชนที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ภายใต้สภาองค์กรชุมชนดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อลดการพึ่งพาจากพระราชบัญญัติและทรัพยากรจากภายนอก

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนาแ้ว อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตัวแทนคณะกรรมการกลุ่มองค์กรชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแ้ว พร้อมสมาชิกและเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านรวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิและคณาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัยฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดาร์รัตน์ คำเป็ง. (2552). *ศึกษาบทบาททางการเมืองภาคประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น : ศึกษากรณีเฉพาะ สภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเกียน อำเภอกุเวียง จังหวัดน่าน. ใน วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- มณีรัตน์ มิตรประสาธ. (2555). สภาองค์กรชุมชน: วิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย. *วารสารปาริชาติ*, 24(2), 73-95.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550*. เรียกใช้เมื่อ 2562 มีนาคม 6 จาก <http://www.mua.go.th/users/he-commission/doc/law/Constitution2550.pdf>

- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560. เรียกใช้เมื่อ 6 มีนาคม 2562 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2551). พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2558). ชุมชนพลเมืองจะได้อะไรจากรัฐธรรมนูญ (ปี 2558). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (2550). ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับลงประชามติ ในวันที่ อาทิตย์ 19 สิงหาคม 2550. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2553). ประชาธิปไตยชุมชน รัฐศาสตร์สำหรับสภาองค์กรชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนพัฒนากระบวนการเรียนรู้และองค์ความรู้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล นายอุดมศักดิ์ เตโชชัย

รหัสนักศึกษา 5811130006

วุฒิการศึกษา

ชื่อปริญญา	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
พุทธศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาบริหารรัฐกิจ)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	2539
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการพัฒนา ชนบทศึกษา)	มหาวิทยาลัยมหิดล	2543

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

อุดมศักดิ์ เตโชชัย, อุทิศ สังขรัตน์ และวันชัย ธรรมสังการ. (2563). บริบทการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ตำบลนาแว สู่ “ชุมชนจัดการตนเอง” ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2560. *วารสาร มหาคุฬานาครทรรศน์*, 6(10), 5381-5392.

Udomsak dechochai, Utit Sangkharat, and Wanchai Dhammasaccakarn. (2021). The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. *PSYCHOLOGY AND EDUCATION*, 58(1), 1644-1647.

Udomsak dechochai, Utit Sangkharat, and Wanchai Dhammasaccakarn. (2021). *The Implementation of Concrete Areas of the Community Organization Councils for self-governance of Local Communities: A Case studies of the community organization councils in Na Wae Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand*. 2nd International Conference on Multidisciplinary and Current Educational Research (ICMCER). Ayuttaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University association with IFERP.